

μηνιαίο βήμα ανάλυσης, κριτικής και διαλόγου

ΕΞ ΥΠΑΡΧΗΣ

ιούλιος 2002 ■ τεύχος 36ο ■ τιμή: £3.00

- Το ποδόσφαιρο ως αντανάκλαση της διεθνούς πολιτικής
- Πανεπιστήμιο: το βαθύτερο αίτιο της κρίσης
- Ιερές Αντιπαροχές
- Το μουντιάλ των προεδρικών δεν κρίθηκε ακόμα
- ΕΟΚΑ: η άλλη οπτική

■ Εσύ γράφτηκες συνδρομήτρια;

εξ υπαρχής ■ Δελτίο εγγραφής συνδρομητών

Όνοματεπώνυμο:.....

Διεύθυνση:

Πόλη:..... Τ.Τ.:.....

Επαρχία:.....

Τηλ. Οικίας:..... Φαξ Οικίας:.....

Τηλ. Οικίας:..... Φαξ Εργασίας:.....

Επάγγελμα:.....

Τιμή συνδρομής: εσωτερικού επίσημα £25.00. Υπόλοιπες χώρες Ευρώπης £30.00. ΗΠΑ £32.00. Αυστραλία £41.00.

Επιταγές στο όνομα: Επικοινωνία Πολιτών Γέφυρα Λτδ

Οι συνδρομητές μπορούν να αποπληρώνουν τις συνδρομές τους μέσω οποιασδήποτε τράπεζας στον αριθμό λογαριασμού 100404000752-6, Συνεργατικό Ταμειευτήριο Καταστηματαρχών

■ Γράφτου συνδρομητής!

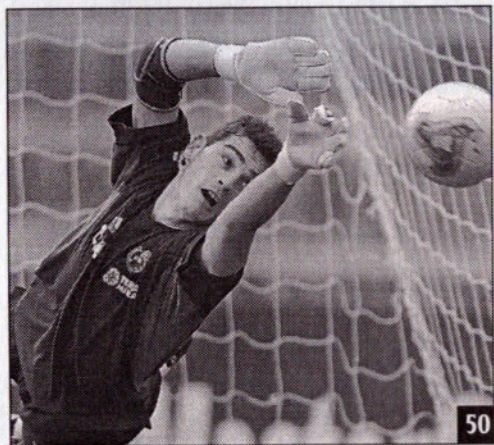
Αποσβολωμένοι εδώ και χρόνια οι άνθρωποι που ζουν σ' αυτή τη φυλακή παρακολουθούν με δέος άλλους ανθρώπους, τους ανθρώπους της εξουσίας, που ανέλαβαν τους αγώνες για ελευθερία και ελευθερίες, να συμπεριφέρονται ως ιδιοκτήτες φέουδου, πουλώντας και ξεπουλώντας μαζί με τους πανηγυρικούς τους και τα τελευταία ίχνη της αξιοπρέπειάς τους, αν μεγαλόκαρδα υποθέσουμε ότι κάποτε γνώρισαν αυτή την κυρία.

Τα τελευταία ίχνη αξιοπρέπειας όμως έχασαν και όσοι πίστεψαν για λίγο ότι δεν είναι ραγιάδες αλλά έγιναν πολίτες, οι οποίοι διαθέτουν ένα σύστημα που αντιπροσωπεύει τα δίκαιά τους ή τουλάχιστον μάχεται γι' αυτά από τη θέση για παράδειγμα της αντιπολίτευσης ή ενός κινήματος βάσης. Κομματίδια, ομάδες και άτομα που βρήκαν κάποιο παράθυρο συμμετοχής ή ξέχασαν σε ποιο δρόμο διακήρυξαν ότι θα παν ή ξεχάστηκαν σε κάποιο παγκέτο.

Και ενώ η πλειοψηφία των πολιτών έχει πεισθεί ότι δεν υπάρχει πλέον χέρι καθαρό στην εξουσία συντηρείται ακόμα η εντύπωση ότι αυτή η γενικευμένη αισχρότητα περιορίζεται στα εσωτερικά κι όχι για παράδειγμα στο Κυπριακό. Αυτό όμως θα παραίταν παράδοξο.

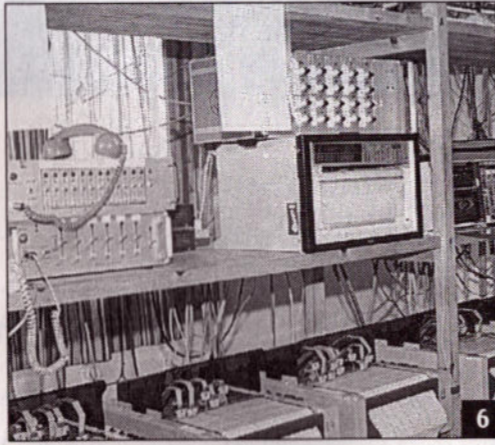
Καλές διακοπές σε όλους μας.

Κ.Α.

• Το ποδόσφαιρο ως αντανάκλαση της διεθνούς πολιτικής

50

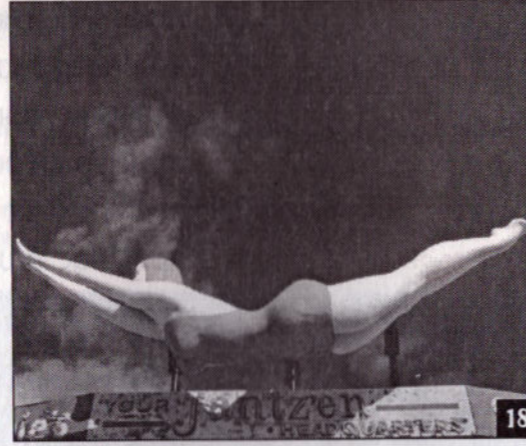
• Πόσο επηρεάζει η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία

6

• Το μουνιάλ των προεδρικών δεν κρίθηκε ακόμα

13

• Κυπριακό: η γεωπολιτική αλλάζει τα δεδομένα

18

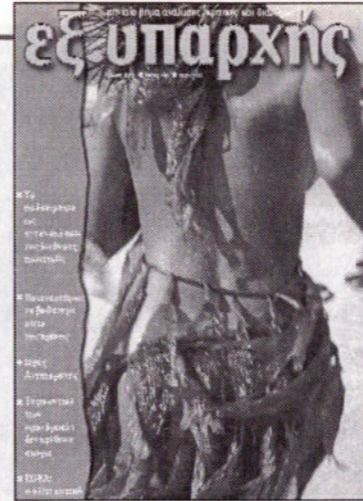
• Πανεπιστήμιο: το βαθύτερο αίτιο της κρίσης

32

• Για την ΕΟΚΑ

44

Περιοδικό "εξ υπαρχής"
Μηνιαίο βήμα ανάλυσης κριτικής και διαλόγου

Ιούλιος 2002-Τεύχος 360

Διεύθυνση:
Αρχ. Μακαρίου Γ' 127,
Καϊμακλί, Λευκωσία 1021
Τηλ. 22346061 - 22346160

E-mail:
yparhis@spidernet.com.cy

Υπεύθυνος για τον Νόμο:
Δώρος Κακουλλής

Εκδίδεται από
την Επικοινωνία Πολιτών
Γέφυρα Λτδ

Για την σύνταξη του τεύχους εργάστηκαν οι:
Σοφοκλής Σοφοκλέους
Ανθούλλα Παπαδοπούλου
Ιωσήφ Παγιάτας
Λούης Ηγουμενίδης
Σταύρος Τομπάζος
Κωστής Αχνιώτης
Ζήνωνας Ποφραΐδης
Χριστίνα Καρατζιά

Για τα υπογραμμένα κείμενα ευθύνονται οι συγγραφείς τους
Οι συνδρομητές μπορούν να αποπληρώνουν τις συνδρομές τους μέσω οποιασδήποτε τράπεζας στον αριθμό λογαριασμού 100404000752-6, Συνεργατικό Ταμειτήριο Καταστηματαρχών

Εκτύπωση:
Τυπογραφεία ΕΡΜΗΣ
τηλ. 22482361

Ευρωπαϊκή χωρίς αυτοσβόλο

- 4 ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
- 6 Ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία του Σοφοκλή Σοφοκλέους
- 9 Λευκωσία: Αναζητώντας ένα μέλλον για το παρελθόν της της Αντωνίας Λύρα
- 12 ΣΤΗΛΗ ΑΛΑΤΟΣ
- 13 Το "μουνιάλ" των Προεδρικών δεν κρίθηκε ακόμη του Παύλου Μ. Παύλου
- 16 Ο νέος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας του Παντελή Σοφοκλέους
- 18 Κυπριακό: Η γεωπολιτική αλλάζει τα δεδομένα του Πέτρου Ζαρούνα
- 21 Οι δηλώσεις Χάνεϊ και η πολιτική της μη λύσης του Λούη Ηγουμενίδη
- 24 Νέες εξελίξεις στην Κύπρο και η τουρκοκυπριακή κοινότητα του Özdemir Ozgür
- 28 Ανακοίνωση τύπου της Πλατφόρμας "ΑΥΤΗ Η ΧΩΡΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ"
- 30 Αντιπαροχές για τα αγγλικά, τις "εξυπηρετήσεις" και τη συγγένεια... του Ιωσήφ Παγιάτα
- 32 Για το ακαδημαϊκό γκέτο: Το βαθύτερο αίτιο της κρίσης του Κωστή Αχνιώτη
- 35 Αναζητώντας τη μαζική γαλλική αντικαπιταλιστική Αριστερά του Γιώργου Μπτραλιά
- 38 Πλανήτης γη
- 40 Σε χρόνο - ρεκόρ ψηφίστηκε το ανασφαλιστικό νομοσχέδιο Σίσου Βωβού
- 42 ΑΡΚΑΣ: ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ
- 44 Η Ιστορία και ο ρόλος της. ΕΟΚΑ: Η άλλη οπτική Του Μιχάλη Μιχαήλ
- 49 ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ
- 50 Το ποδόσφαιρο ως αντανάκλαση της διεθνούς πολιτικής του Πασκάλ Μπονιφάτος
- 58 ΘΚΙΑΝΕΜΑΤΑ 14 του Σάββα Μενοίκου
- 61 Ενός λεπτού σιγή για όλους;
- 64 ΚΑΦΕΝΕΙΟ: Το γήρας ουκ έρχεται μόνον

Εurovision χωρίς αυτοσεβασμό

Κάθε χρόνο, στο διαγωνισμό τραγουδιού στην Eurovision, την Κύπρο δεν απασχολεί ποιο είναι το καλύτερο τραγούδι, αφού ούτως ή άλλως οι δώδεκα βαθμοί προορίζονται για την Ελλάδα. Αρκετές φορές η Ελλάδα μας ανταποδίδει τα ίσα. Ωστόσο δεν είναι λίγες οι φορές που, συμπεριφερόμενη λογικά, μας δίνει λιγότερους βαθμούς...

Θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς ότι είναι φυσικό, χώρες που μοιράζονται την ίδια κουλτούρα, να αγαπούν ο ένας του άλλου τη μουσική, με την οποία

αν μη τι άλλο είναι εξοικειωμένοι. Και έχουμε οι Ε/Κ την ίδια κουλτούρα με την Ελλάδα, όπως και την ίδια έχουν οι σκανδιναβικές χώρες, οι χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας ή οι βαλτικές. Όμως δεν πρόκειται περί αυτού αλλά ότι, «βρέξει -χιονίσει», ανεξάρτητα από ποιότητα, η Ελλάδα πρέπει να αποτελεί την πρώτη μας επιλογή και να την ακολουθούμε. Όπως ακολουθήσαμε την προ της Κυβερνήσεως Σημίτη ελληνική εξωτερική πολιτική, όταν εκαινέτο ανάμεσα σε δύο συντεταγμένες, εκείνες του γελοίου και του εθνικισμού και που φυσικώς τω λόγω προσπόριζαν στην ίδια την Ελλάδα τη λιγότερη δυνατή εκτίμηση και σεβασμό. Κατάλοιπο αυτής μας της τάσης είναι η αναφορά μας στους «σκοπιανούς», ωςάν και τα τρία εκατομμύρια της χώρας να ζουν στην πρωτεύουσα Σκόπια και να μην υπάρχουν άλλες πόλεις και χωριά. Κι αυτό όταν όλες ανεξαιρέτα οι χώρες, με εξαίρεση την Ελλάδα, μιλούν σκέτα για τους Μακεδόνες και τη Μακεδονία, παραλείποντας τους προσδιορισμούς «πρώην» και «γιουγκοσλαβική».

Χωρίς την Ελλάδα είναι αμφίβολο αν θα βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή οι Κύπριοι προ των πυλών της Ε.Ε. και θα πρέπει να είμαστε ευγνώμονες γι' αυτό. Όμως πέραν απ' αυτό, μας χρειάζεται κάποια σοβαρότητα και αυτοσεβασμός. Ακόμα να μην υποθάλλουμε τα στραβά -είτε πρόκειται για τους «σκοπιανούς», είτε τους «Έλληνες-μουσουλμάνους», όταν εμείς δεν έχουμε Κύπριους μουσουλμάνους αλλά Τ/Κ -και να αποφεύγουμε αυτό το

μασκαραλίκι που επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο στο διαγωνισμό τραγουδιού της Eurovision. Πώς είναι δυνατό εμείς να βαθμολογούμε πρώτο ένα τραγούδι που ήρθε 17ο και χωρίς το δικό μας δωδεκάρι δεν θα ερχόταν ούτε εικοστό και το οποίο πανθομολογουμένως δεν ήταν καλό; Σε αντίθεση, φέτος το δικό μας ήταν καλό, εξού και η θέση που κερδίσαμε και το ότι βαθμολογηθήκαμε από τις περισσότερες χώρες. Αντίθετα πέρσι το ελληνικό τραγούδι ήταν πολύ καλό ενώ το δικό μας μετριότατο.

Αντί να δίνουμε «αβέρτα» ο ένας του άλλου τα δωδεκάρια, να αλληλοπριμοδοτούμαστε αδέξια και να γελοιοποιούμε ο ένας τον άλλον στην Ευρώπη, καλά θα ήταν να κρίνουμε τα τραγούδια με την ποιότητα της μουσικής, το ρυθμό, τη μελωδία, τα χορευτικά, τα κοστουμίδια ή το μπρίο και την προσωπικότητα των τραγουδιστών. Κάτι τέτοιο θα μας προσέδιδε κάποια από τη σοβαρότητα που μας λείπει, εμάς βασικά, αφού η Κυβέρνηση Σημίτη έχει ανακτήσει μεγάλο μέρος της χαμένης εκτίμησης και σοβαρότητας της Ελλάδας στην Ευρώπη. Και όχι μόνο να βαθμολογούμε το ελληνικό τραγούδι ανάλογα με το τι αξίζει, αλλά και στο τουρκικό να διανοηθούμε να δώσουμε βαθμούς όταν αξίζει. Έχουμε ποτέ αναλογιστεί πόσους «βαθμούς» θα μαζεύαμε εμείς εκτός Eurovision, ευρύτερα στην Ευρώπη, από μια τέτοια μας ενέργεια;

Τ.Π.

Αρίφ Ταχσίν: Θα ήμουν κι εγώ στην ΕΟΚΑ, αν...

Κάποιοι αφελώς παρατηρούν κατά καιρούς ότι υπήρξαν Τ/Κ στο παρελθόν που ήταν υπέρ της Ένωσης. Η αλήθεια είναι ότι κανένας Τ/Κ δεν ήταν ποτέ υπέρ της Ένωσης, αφού έτσι θα προσετίθετο απλά στους «Έλληνες Μουσουλμάνους» της Ελλάδας και από μειονότητα του 18% στην Κύπρο θα μετατρέποταν σε μειονότητα του 2% στην Ελλάδα. Μια μειονότητα μάλιστα, που μέχρι την έλευση της Κυβέρνησης Σημίτη πολύ απήχε από οποιαδήποτε αίτηση ευνομίας και ισοπολιτείας. Λογικά λοιπόν δεν ήθελαν την Ένωση οι Τ/Κ. Εξού και η ίδρυση της Τ.Μ.Τ. που έγινε για να την καταπολεμήσει.

Οι γραμμές αυτές σύρονται με αφορμή την πρόσφατη εκδήλωση στο Συνεδριακό Κέντρο για το γνωστό Τ/Κ συγγραφέα, δημοσιογράφο και πολιτευτή Αρίφ Ταχσίν.

Λίγοι ανάμεσα στην ε/κ κοινότητα ξέρουν ότι για περισσότερο από 30 χρόνια υπερασπιζόταν όσο λίγοι ο Αρίφ Ταχσίν την κυπριακή ανεξαρτησία, είτε μέσα από τα άρθρα του στις εφημερίδες, είτε μέσα από τα βιβλία του, είτε από τη θέση του Προέδρου των Τ/Κ δασκάλων, που για αρκετά χρόνια κατείχε. Ακόμα και μέσα από τη φυλακή όπου τον έστειλε ο κ. Ντενκτάς για τις καθαρά κυπριακές του θέσεις, που διαρκώς εκφράζει καθώς και την αντίθεση του στην τουρκική υποτέλεια και τον εκτουρκισμό των κατεχομένων. Πρόκειται για ένα ανεπιτίδευτο και συνάμα αξιόλογο άνθρωπο, που μιλά αργά ζυγίζοντας το βάρος των λέξεων που χρησιμοποιεί και

που πολλές φορές εκφράζει τις σκέψεις του θυμωσφικά και παραβολικά, χωρίς ωστόσο να κρύβει την αγάπη και το ενδιαφέρον του για τη μοναδική του, όπως λέει, πατρίδα, την Κύπρο.

Ανάμεσα στα πολλά που κατά καιρούς, εξέφρασε ο Αρίφ, επιλέγω δύο από την τελευταία του παρουσία στα ελεύθερα εδάφη.

-Πώς μπορεί ένας Κύπριος, που μεταναστεύει στον Καναδά, σε μερικά χρόνια να θεωρείται και να νιώθει Καναδέζος, αλλά όταν περνά όλη τη ζωή του στην Κύπρο να είναι Έλληνας ή Τούρκος;

-Σχολιάζοντας τη δική του, βραχεία έστω, παρουσία στη Τ.Μ.Τ. αλλά και τον αγώνα της ΕΟΚΑ για Ένωση, παρατήρησε ότι, αν η ΕΟΚΑ έκαμνε τον αγώνα της για την ανεξαρτησία της Κύπρου και όχι την Ένωση, θα άνηκε και ο ίδιος στις τάξεις της ΕΟΚΑ.

Μερικές φορές κάποιες σύντομες και απλές σκέψεις κρύβουν στο βάθος τους μεγάλες ιστορίες. Ταυτόχρονα μας ανοίγουν κάποιο παράθυρο, μέσα από το οποίο -αν βέβαια το θελήσουμε- μπορούμε να δούμε κάποιες αλήθειες, να αναγνωρίσουμε ίσως κάποια λάθη και να προβληματιστούμε.

Κατά τα άλλα, όταν αναλογίζομαι αυτούς που πιο πολύ βιώνουν το κυπριωτισμό τους, προσπαθώ να σκεφτώ ποιος μπορεί να είναι ο δεύτερος. Για τον πρώτο δεν έχω καμιά αμφιβολία, είναι ο Αρίφ Ταχσίν...

Τ.Π

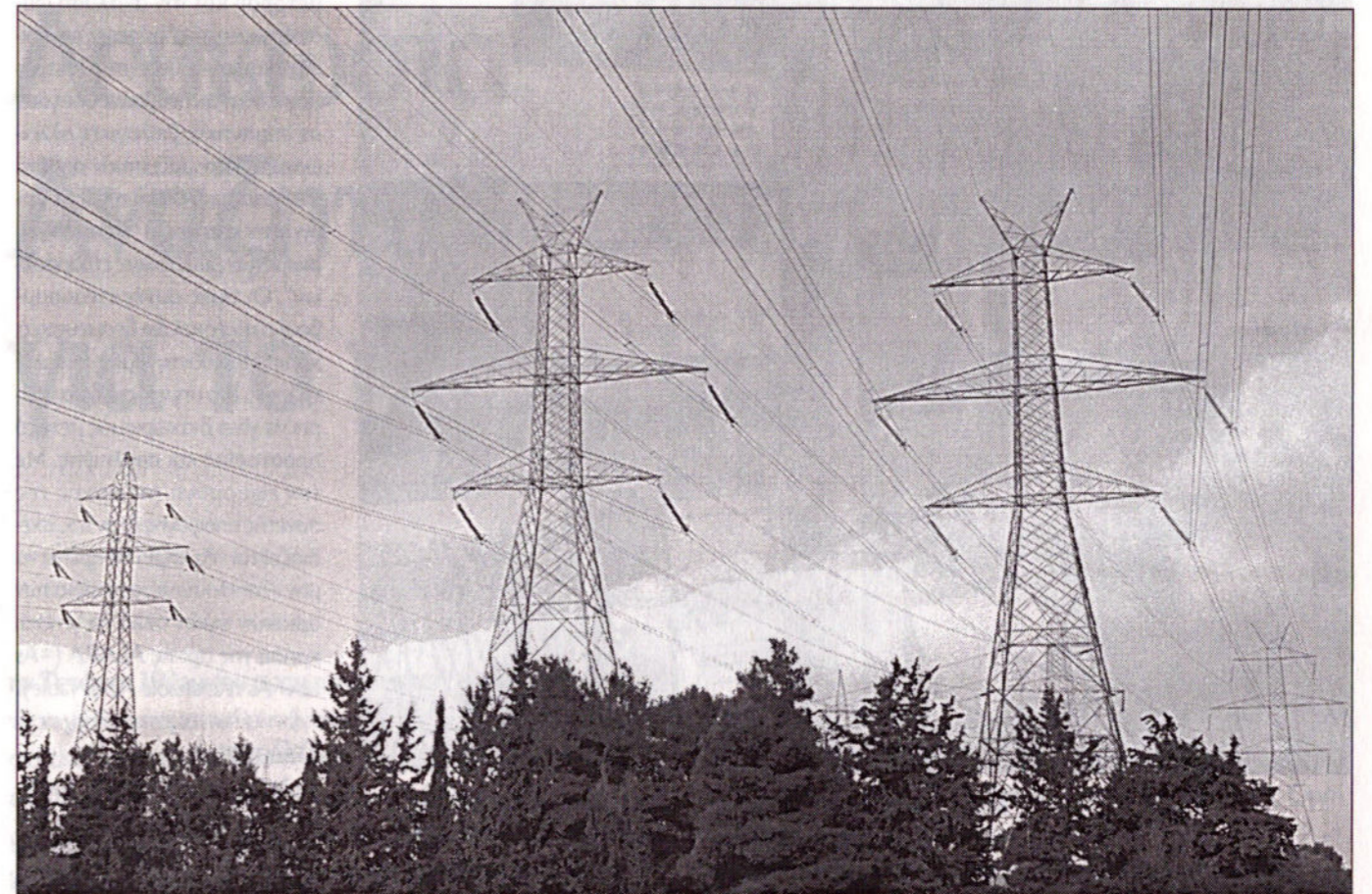
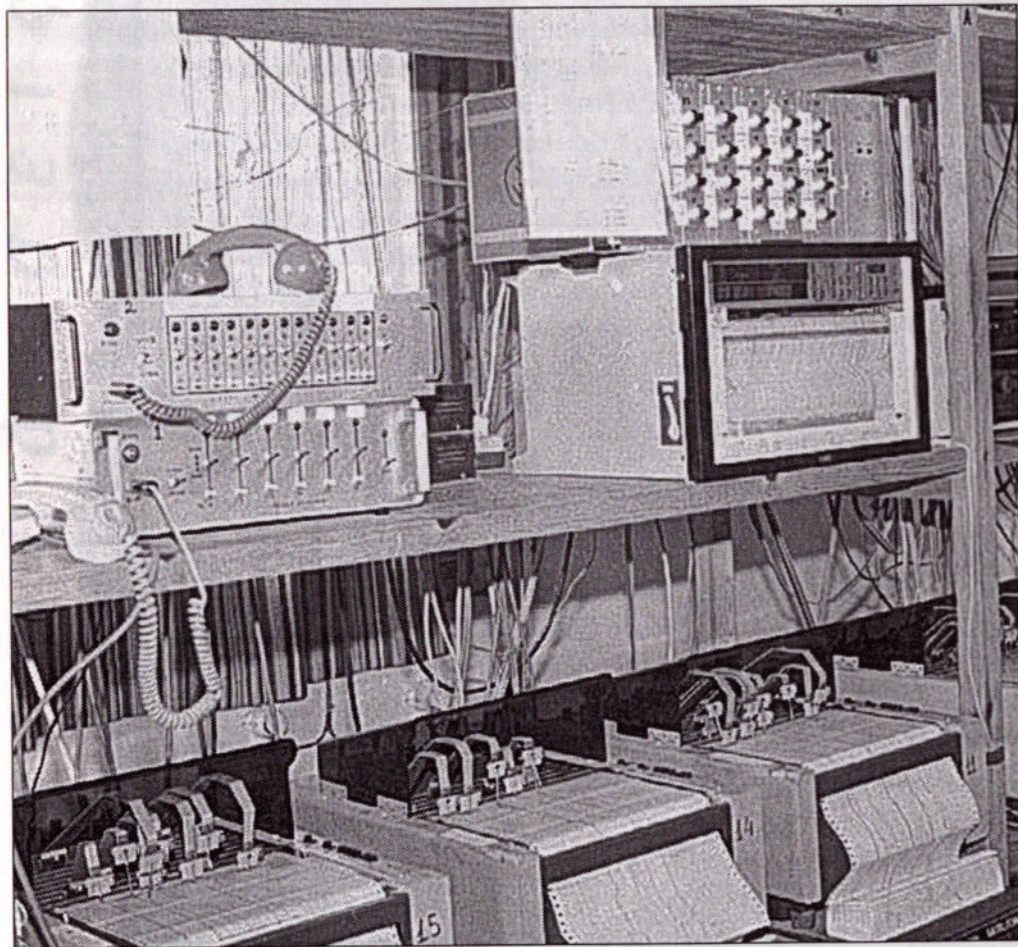
Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία

Επιπτώσεις στην υγεία
της επιτρεπόμενης ακτινοβολίας
Η μη θερμική δράση και
το δίλημμα της γκρίζας ζώνης (0.3 - 100 μT)

Του Σοφοκλή Σοφοκλέους

Εισαγωγή

Η αρνητική επίδραση της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στην ανθρώπινη υγεία, όταν ξεπερνά τα επίσημα επιτρεπτά όρια (Ε.Ε. για πυκνότητα μαγνητικής ροής 100 μT) θεωρείται δεδομένη, αφού βασίζεται στη θερμική δράση, η οποία από την εποχή του φούρνου μικροκυμάτων είναι ολοφάνερη. Οι επιστημονικές και δημόσιες αντιπαραθέσεις μεταξύ ειδικών και μη γίνονται σχετικά με τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις των μη θερμικών ιδιοτήτων της (δηλ. όταν η ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία στην οποία εκτίθεται κάποιος βρίσκεται κάτω από τα επίσημα επιτρεπτά όρια, δηλ. μεταξύ 0.3-100 μT). Σύμφωνα με τη σημερινή επιστημονική γνώση κάτω από 0.2 μT δεν θεωρείται ότι υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία. Αντιστρέφοντας την επιχειρηματολογία που λέει δεν υπάρχει επιστημονική απόδειξη

των αρνητικών επιπτώσεων στην υγεία, τίθεται το ουσιαστικό ερώτημα, αν οι επιστήμονες είναι σε θέση να πουν με απόλυτη σιγουριά ότι μεταξύ 0.3-100 μT δεν υπάρχουν σημαντικές αρνητικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία. Η απάντηση θα είναι σίγουρα αρνητική! Ένα σημαντικό σημείο τριβής αποτελεί η δυνατότητα της επιστημονικής τεκμηρίωσης και αν οι επιδημιολογικές έρευνες είναι σε θέση να τεκμηριώσουν τη σχέση αίτιο-αποτέλεσμα. Σκοπός της επιδημιολογικής έρευνας στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι να αποδείξει την καρκινογόνο δράση της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, αλλά να υποδείξει πιθανές εστίες κινδύνου με σκοπό τη λήψη προληπτικών μέτρων εκ μέρους της Πολιτείας. Είναι γνωστό ότι με απλά και όχι πολυέξοδα τεχνικά, οικονομικά και άλλα μέσα είναι δυνατή η μείωση της έκθεσης του γενικού πληθυσμού στο 0.5 μT .

Επαγγελματική και όχι μόνο έκθεση

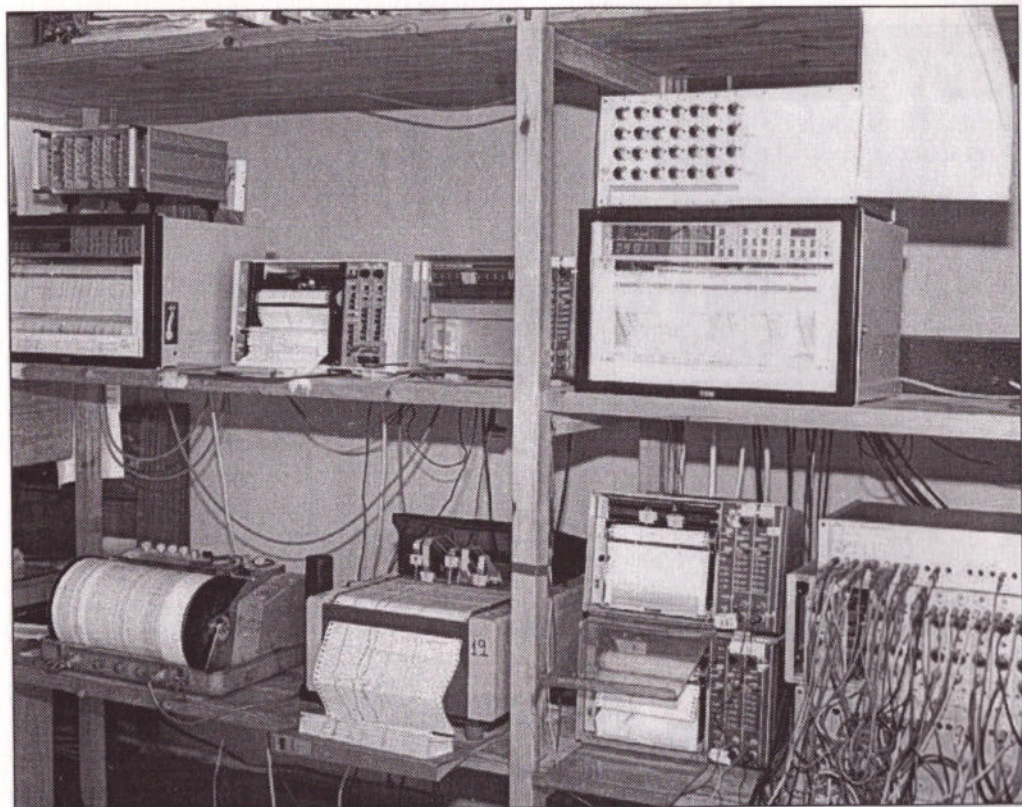
Αναφορικά με τα άτομα, τα οποία λόγω επαγγέλματος εκτίθενται στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, τα οποία είναι οι χειριστές ραντάρ και οι εργαζόμενοι σε ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς. Οι χειριστές ραντάρ έχουν αυξημένη πιθανότητα να προσβληθούν από λευχαιμία. Σύμφωνα με έρευνα, που δημοσιεύτηκε στο πρόσφατο τεύχος του περιοδικού American Journal of Epidemiology παρατηρήθηκαν σε Αμερικανούς στρατιώτες, βετεράνους του πολέμου της Κορέας, που υπηρέτησαν ως τεχνικοί ηλεκτρονικών στην αεροπορία, διπλάσια περιστατικά με οξεία λευχαιμία. Οι στρατιώτες αυτοί είχαν εκτεθεί σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας. Χώρες, όπως η Γερμανία, έχουν χάσει σχετικές δικαστικές μάχες και φαίνεται ότι είναι υποχρεωμένες να αναλάβουν τις ευ-

θύνες τους (όχι μόνο οικονομικές). Αναφορικά με τις επιδράσεις στο γενικό πληθυσμό, η κατά γενική ομολογία καλύτερα επιστημονικά τεκμηριωμένη έρευνα διεξήχθη στη Γερμανία, κατά την οποία έγινε σύγκριση μεταξύ δύο ομάδων παιδιών. Αυτών που προσβλήθηκαν από κακοήθεια με υγιή παιδιά. Η έρευνα αυτή έδειξε ότι στα σπίτια παιδιών, τα οποία προσβλήθηκαν από λευχαιμία, οι τιμές πυκνότητας μαγνητικής βρέθηκαν να είναι στατιστικά πιο συχνά μεγαλύτερες από 0.2 μT , από ότι στα σπίτια της ομάδας με υγιή παιδιά.

Σταθμοί βάσης κινητής τηλεφωνίας

Έχουν ιδιαίτερη σημασία αφού χρησιμοποιούν συχνότητες υψηλής τάσης, αυξάνονται συνεχώς, επηρεάζουν όλο και περισσότερους ανθρώπους εκθέτοντας καθόλη τη διάρκεια του 24ώρου. Η παλμικής φύσης ακτινοβολία

που εκπέμπουν είναι δυνατό να επηρεάζει πολύ αρνητικά την ανθρώπινη υγεία, ενώ η νέα τεχνολογία κινητής τηλεφωνίας UMTS απαιτεί μέχρι και δεκαπλάσιο αριθμό σταθμών βάσης με αποτέλεσμα τον τριπλασιασμό της μέσης έκθεσης του γενικού πληθυσμού σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία. Η εισαγωγή νέων δικτύων κινητής τηλεφωνίας αποτελεί ίσως το κλασικό παράδειγμα για τη χρήση του ονομαζόμενου στρατηγικού περιβαλλοντικού ελέγχου, σύμφωνα με τον οποίο στην Ε.Ε. μελλοντικά οι οικολογικές επιπτώσεις προγραμμάτων και σχεδιασμών θα πρέπει να αξιολογούνται εκ των προτέρων. Ένα άλλο μέτρο θεωρείται η διαβούλευση πριν την εγκατάσταση των σταθμών και η μεταβίβαση της ευθύνης για την τοποθέτησή τους στις τοπικές αρχές. Μια άλλη δυνατότητα είναι η αύξηση του ύψους ή και της απόστασής τους από κατοικημένες περιοχές, ιδιαίτερα από νηπιαγωγεία και σχο-

λεία. Ειδικά για την τοποθέτηση των σταθμών βάσης και των κεραιών για την κινητή τηλεφωνία υπάρχουν μερικές πολύ ενθαρρυντικές αποφάσεις από δικαστήρια χωρών μελών της Ε.Ε.

Τα κινητά τηλέφωνα

Μειώνονται συνεχώς οι επιστήμονες που εξακολουθούν να υποστηρίζουν την πλήρη αθωότητα της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας που εκπέμπουν τα κινητά τηλέφωνα. Ιδιαίτερα επικίνδυνη θεωρείται η παλμική μορφή και υψηλής συχνότητας ακτινοβολία για τα παιδιά, αφού σύμφωνα με πρόσφατη ισπανική μελέτη οι λειτουργίες του εγκεφάλου μειώνονται για μια σχεδόν ώρα μετά από ολιγόλεπτη χρήση του κινητού.

Σύμφωνα με δέσμευση των κατασκευαστών κινητών τηλεφώνων από την 01.10.2001 θα πρέπει να αναγράφεται στο κινητό τηλέφωνο ο ακριβής αριθμός του ειδικού ρυθμού απορρόφησης. Ο αριθμός αυτός εκφράζει τον ρυθμό απορρόφησης της ενέργειας των ραδιοκυμάτων από τον οργανισμό. Αυτό θα δίνει το δι-

καίωμα στους καταναλωτές να επιλέγουν το κινητό σύμφωνα και με αυτό το κριτήριο. Πληροφορίες σχετικά με την "ακτινοβολία" του κινητού σας τηλεφώνου βρίσκονται στο διαδίκτυο: www.HandyWerte.de.

Επίσημες οριακές τιμές

Ο καθορισμός οριακών τιμών βασίζεται στην ανάλυση και εκτίμηση της διεθνούς βιβλιογραφίας αναφορικά με τις βιολογικές επιδράσεις. Το Παγκόσμιο Συμβούλιο για προστασία από τη μη ιονίζουσα ακτινοβολία (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) κάνει διαχωρισμό μεταξύ "καλά τεκμηριωμένων βιολογικών επιδράσεων" και "υποθετικών ή επί του παρόντος μη τεκμηριωμένων βιολογικών επιδράσεων". Ένα από τα βασικά προβλήματα για τον καθορισμό οριακών τιμών έκθεσης στην ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία είναι η εξεύρεση των παραμέτρων αρνητικής επίδρασης στην υγεία, από τους οποίους οφείλουν να μας προστατεύουν οι οριακές τιμές έκθεσης σε αυτή. Η τεκμηρίωση γίνεται με τη

μέτρηση και την ανάλυση φυσιολογικών αντιδράσεων, οι οποίες μετά από έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία οδηγούν σε σημαντικές βιολογικές αλλοιώσεις. Όταν μαζευτούν αρκετά στοιχεία ακολουθεί η ταξινόμηση στην κατηγορία "καλά τεκμηριωμένων βιολογικών επιδράσεων". Οι τιμές αυτές είναι συμβουλευτικές και όχι δεσμευτικές, χρησιμοποιούνται όμως ποικιλοτρόπως. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει διαχωρισμός μεταξύ προστασίας και πρόληψης. Με την εφαρμογή της αρχής της συνεπής αποφυγής όταν π.χ. σχεδιάζονται νέα κτίρια θα πρέπει να μην εξαντλούνται τα πλαίσια των οριακών τιμών αλλά να γίνεται χρήση της αρχής ALARA (=As Low As reasonable Achievable).

Επίλογος

Οι διάφορες συζητήσεις σχετικά με τα Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και τις πιθανές αρνητικές επιδράσεις τους στην υγεία του ανθρώπου διεξάγονται σε τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις, δηλ. την επιστημονική, την πολιτική και την οικονομική. Για μεγάλο χρονικό διάστημα οι μεγάλες κατασκευάστριες εταιρίες είχαν κατά νου μόνο το γρήγορο κέρδος, χωρίς να νοιάζονται για τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία των καταναλωτών. Όταν πέρασε ο ενθουσιασμός της "πρώτης φοράς", σε συνδυασμό με τη νέα επιστημονική γνώση και τις αντιδράσεις των καταναλωτών, ήρθε και η πολιτική αντίδραση στη μορφή κάποιων νομοθετημάτων, αλλά και θέσεων όπως αυτής της συνεπής αποφυγής, που εφαρμόζεται παραδειγματικά στην Ελβετία και την Ιταλία.

Το άρθρο αυτό αποτελεί την αρχή μια συνεχούς ροής πληροφοριών σχετικά με θέματα της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας και των πιθανών επιπτώσεών τους στην ανθρώπινη υγεία.

Μειώνονται συνεχώς οι επιστήμονες που εξακολουθούν να υποστηρίζουν την πλήρη αθωότητα της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας που εκπέμπουν τα κινητά τηλέφωνα

Λευκωσία: Αναζητώντας ένα μέλλον για το παρελθόν της

Της Αντωνίας Λύρα
Γραμματέα «Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου»

Την Τετάρτη 19 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε η ημερίδα ή καλύτερα μια επιστημονική συνάντηση, που είχε σαν θέμα «Λευκωσία, αναζητώντας ένα μέλλον για το παρελθόν της». Στην αίθουσα εκδηλώσεων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (Κύπρου) παρεβρέθησαν ο πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Δημήτρης Χριστόφιας, οι βουλευτές Ελένη Μαύρου και Αντρούλα Βασιλείου, δημοτικοί σύμβουλοι Λευκωσίας, εκπρόσωποι οργανώσεων και πολλοί ενεργοί πολίτες από το φορέα «Λευκωσία, η πόλη μας». Η αίθουσα ήταν κατάμεστη με πολίτες που αγωνιούν και νοιάζονται για την πόλη τους. Οι συνδιοργανωτές της εκδήλωσης ήταν η Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου, η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου, το Τμήμα Αρχαιοτήτων, ο Σύνδεσμος Κυπρίων Αρχαιολόγων και ο Σύνδεσμος Ξεναγών. Συντονιστής της εκδήλωσης

ήταν ο Γιάννης Κατσούρης. Χαιρετισμούς έκαναν ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων, ο πρώην Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου, ο Διευθυντής του Τμήματος Αρχαιοτήτων και η Πρόεδρος της Ομοσπονδίας. Πιο κάτω θα παραθέσω αποσπάσματα από το χαιρετισμό της Αντωνίας Θεοδοσίου, προέδρου της Ομοσπονδίας και από την εισήγηση του κύριου ομιλητή Γεώργιου Λάββα. Οι εισηγήσεις που έγιναν στο πρώτο μέρος του προγράμματος ήταν: «Η προϊστορική Λευκωσία», από το Γεώργιο Γεωργίου, αρχαιολογικό λειτουργό του Τμήματος Αρχαιοτήτων, «Η Λευκωσία, στην 1η χιλιετία π.Χ. Τα πορίσματα των τελευταίων ανασκαφών», από τη Δέσπω Πηλείδου επίσης λειτουργό του Τμήματος Αρχαιοτήτων και «Η μεσαιωνική Λευκωσία» από τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου Δ. Τριανταφυλλόπουλο.

Από τις τρεις εισηγήσεις γέμισε η αίθουσα φως, χαρά και οι ψυχές ενώθηκαν με αυτές των προγόνων μας. Ο κύριος ομιλητής Γεώργιος Λάββας, αρχιτέκτονας, πολεοδόμος και αρχαιολόγος, μας συγκίνησε ιδιαίτερα με την εισήγησή του στο θέμα: «Ασυμβίβαστο ή συμβίωση; Αρχαιοίπτες και μνημεία σε μια σύγχρονη πόλη». Πιο κάτω παραθέτω κάποια κύρια σημεία της εισήγησής του. Στην ιστορία της ανθρωπότητας από τον άνθρωπο κυνηγό, 35000

π.Χ.-8000 π.Χ., τον άνθρωπο γεωργό, 8000 π.Χ. -1750 μ.Χ., ίσχυε η εξίσωση *παρελθόν ίσον μέλλον* σε μια αμφίδρομη ισορροπία. Από το 1750 μ.Χ. μέχρι 2000 μ.Χ. με τη Βιομηχανική Επανάσταση αυτή η αμφίδρομη σχέση χάνεται. Τα νέα υλικά με χημική επεξεργασία, όπως μπετόν, γυαλί κ.λπ., παρεμβαίνουν στα κτίρια, στις αρχαιοίπτες, στα μνημεία, στα έργα τέχνης, στην ιστορική τεκμηρίωση του πολιτισμού όλων των λαών. Η αντοχή τους απει-

λείται επικίνδυνα είτε με τον οικοδομικό οργασμό, είτε με την εγκατάλειψη. Έτσι πολλά κάθκαν και χάνονται ανεπιστρεπτή. Η αμφίδρομη δυναμική σχέση παρελθόντος -μέλλοντος κατέστη ανισόρροπη και η εξαφάνιση της μνήμης κατέστρεψε τα θεμέλια των προγόνων μας. Παραδείγματα στην ιστορία αυτής της εξαφάνισης της μνήμης, όπου ο άνθρωπος έσπασε την ισορροπία παρελθόντος -μέλλοντος είναι ο Ναβουχοδονόσωρ στα Ιεροσόλυ-

μα, ο Ξέρξης με την αθηναϊκή Ακρόπολη, ο Χίτλερ με τη Βαρσοβία, οι Αλβανοί στο Κοσσυφοπέδιο, οι Ταλιμπάν με την καταστροφή των μνημείων του Βούδα κ.λπ.. Αυτή η καταστροφή έγινε όχι μόνο σε περιόδους πολέμου αλλά και σε περιόδους ειρήνης. Η τεράστια καταστροφή και εξαφάνιση αρχαιοτήτων, μνημείων, έργων τέχνης, παλαιών κτιρίων, έγινε είτε υπήρχαν νόμοι και κανονισμοί, είτε όχι. Κάθε πολιτιστικό αγαθό του παρελθόντος ανήκει σ' όλη την ανθρωπότητα και η κάθε γενιά οφείλει να είναι διαχειρίστρια και όχι ιδιοκτήτρια του πολιτιστικού κεφαλαίου. Υπάρχει άραγε κρίσιμο δίλημμα όσον αφορά την τύχη του λόφου Αγ. Γεωργίου (ΠΑΣΥΔΥ); Να κηρυχθεί σε μνημείο ώστε να προστατευτεί άρα να αναδειχθεί, ή να χαθεί κτίζοντας το νέο κτίριο της Βουλής;

Πολλές πόλεις ανημέτωπisan τον ίδιο προβληματισμό, αν δηλαδή είναι συμβατή ή ασύμβατη η συνύπαρξη αρχαιοτήτων και νέων δομών στον πυρήνα της πόλης. Ο κ. Λάββας ανέδειξε με ποια κρι-

τήρια αξιολογείται ένα μνημείο. Σύμφωνα με την ιστορικότητα, την ποιότητα, την πρωτοτυπία, τη σπουδαιότητα, τη μοναδικότητα, το συμβολισμό του. Σχετικά παρουσιάστηκαν παραδείγματα στον ελλαδικό χώρο στη Θεσσαλονίκη και Αθήνα που ανέδειξαν τους αρχαιολογικούς χώρους αλλά και το αντίθετο. Η πρόεδρος της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Αντωνία Θεοδοσίου ανέφερε: «Η Ομοσπονδία με τη σειρά της, από τον καιρό της ίδρυσης της εδώ και δώδεκα περίπου χρόνια ως ο συντονιστικός φορέας δεκαετησάδων κυπριακών οργανώσεων, δραστηρίων στο περιβάλλον και τον πολιτισμό, δηλώνει το παρόν της στα δρώμενα της Λευκωσίας. Τα θέματα με τα οποία ασχοληθήκαμε δεν ήταν ποτέ απλά και δεν αφορούν μόνο τη διάσωση ενός δέντρου ή ενός πουλιού, είναι πολυσύνθετα και απαιτούν σιοργή, συνέπεια, τεκμηρίωση και προπάντων αφοσίωση στους στόχους μας. Σήμερα καλούμαστε όλοι σαν υπεύθυνοι πολίτες αυτής της πόλης, πρώτιστα να ενημε-

ρωθούμε, να προβληματιστούμε και να καταθέσουμε αποφασιστικά τεκμηριωμένες προτάσεις, με γνώμονα τον πολιτισμό και τη διαφύλαξη και ανάδειξη της ιστορίας της Λευκωσίας.

Η ανασκαφικές δραστηριότητες των τελευταίων χρόνων στην πρωτεύουσα διανοίγουν δυο προοπτικές για την πόλη: την υπογράμμιση της μακράς ιστορίας της και μέσω του αρχαιολογικού της πλούτου, καθώς και τη διαφύλαξη και ανάδειξη του ως μέσο αντίστασης έναντι στην ανελέητη καταστροφή που συντελείται, αναφορικά με τις κυπριακές αρχαιοτήτες στα κατεχόμενα. Και εμείς ως Κύπριοι πολίτες δεν έχουμε πια την πολυτέλεια να ισχυριζόμαστε ότι δεν γνωρίζαμε...

Με την αναζωπύρωση της συζήτησης για ενδεχόμενη επαναφορά της κωροθέτησης του νέου κτιρίου της Βουλής στο λόφο του Αγ. Γεωργίου (ΠΑΣΥΔΥ), τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής βρίσκονται πάλι σε άμεσο κίνδυνο. Οι συνεχιζόμενες ανασκαφές δείχνουν, με μικρές σε έκταση εξαιρέσεις, ότι ολόκληρος ο λόφος καλύπτεται στο σύνολο του από αρχαιολογικά κατάλοιπα που τεκμηριώνουν πολλαπλές χρονικές περιόδους της ιστορίας της Λευκωσίας, μάρτυρες ενός εκτεταμένου οικιστικού συνόλου. Η Ομοσπονδία υποστηρίζει την κήρυξη του λόφου στο σύνολο του σε μνημείο Α Πίνακα και την οργάνωση του χώρου σε ένα σύγχρονο αρχαιολογικό πάρκο, το οποίο να αποτελεί ζωντανό κέντρο πληροφόρησης για τους πολίτες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους ξένους επισκέπτες για την ιστορία της πόλης, ιδιαίτερα στο νευραλγικό αυτό σημείο της πρωτεύουσας.

Η συνοχή, το συμπαγές και η αυθεντικότητα του χώρου δεν θα πρέπει να διασπασθούν με μεγάλα σε έκταση και όγκο κτίρια. Θεωρούμε επίσης ότι το νέο κτίριο

της Βουλής μπορεί κάλλιστα να κωροθετηθεί σε χώρο κοντά στην υφιστάμενη Βουλή, όπου ιστορικά και πολεοδομικά, κατά την άποψή μας, είναι περισσότερο δόκιμο υπό τις συνθήκες. Στον ίδιο δε χώρο του παλιού νοσοκομείου μπορεί να ενταχθεί και το νέο μουσείο αρχαιοτήτων. Στο θέμα όμως αυτό δεν κρίνεται σκόπιμο να επεκταθώ περισσότερο.

Κλείνοντας επιθυμώ να σημειώ-

σω και κάτι λίγο 'πολιτικό': Ναι, η Κύπρος δε θα πάρει μόνο από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και μπορεί να εμπλουτίσει την ευρωπαϊκή κοινότητα με 5000 χρόνια ιστορίας και πολιτισμού». Ακολούθησε συζήτηση με προβληματισμό σε θέματα όπως η σχέση Πολίτη-αρχαιοτήτων, η έλλειψη ενημέρωσης, η έλλειψη γνώσης της ίδιας της ιστορίας της πόλης, μέσα από την οποία δια-

φάνηκε ότι ευθύνη φέρουν φορείς όπως το Υπουργείο Παιδείας, το Τμήμα Αρχαιοτήτων κ.λπ.. Ο διευθυντής του Τμήματος κ. Χ' Σάββας δήλωσε ότι το Τμήμα Αρχαιοτήτων ζήτησε να κηρυχθεί όλη η Λευκωσία εντός των τειχών Μνημείο, που σημαίνει ότι θα διέπεται από το Νόμο περί Αρχαιοτήτων, άρα για οποδήποτε κτίζονται θα καλείται το Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Κάλιο αργά παρά ποτέ βέβαια. Τέτοιες κινήσεις μας χαροποιούν και δείχνουν πολιτική ευθύνη και συνέπεια. Γιατί αν οι πολίτες αυτού του τόπου δεν αγωνιστούν να διεκδικήσουν την πολιτιστική κληρονομιά, ακολουθεί η λήθη, ο άνθρωπος βουλιάζει και χάνεται. Το ποίημα του Γιώργου Σεφέρη «ΓΥΜΝΟΠΑΙΔΙΑ Β. Μυκήνες» μας προειδοποιεί: «η ψυχή που μάχεται για να γίνει ψυχή σου».

Μυκήνες

Δος μου τα χέρια σου, dos μου τα χέρια σου, dos μου τα χέρια σου.

Είδα μέσα στη νύκτα τη μυτερή κορυφή του βουνού είδα τον κάμπο πέρα πλημμυρισμένο με το φως ενός αφανέρωτου φεγγαριού είδα, γυρίζοντας το κεφάλι τις μαύρες πέτρες συσπειρωμένες και τη ζωή μου τεντωμένη σα χορδή αρχή και τέλος η τελευταία στιγμή τα χέρια μου.

Βουλιάζει όποιος σπκώνει τις μεγάλες πέτρες τούτες τις πέτρες τις εσπκωσα όσο βάσταξα τούτες τις πέτρες τις αγάπησα όσο βάσταξα τούτες τις πέτρες, τη μοίρα μου. Πληγωμένες από το δικό μου κόμμα καταδικασμένες από τους δικούς μου θεούς, τούτες τις πέτρες.

Ξέρω πως δεν ξέρουν, αλλά εγώ που ακολούθησα τόσες φορές το δρόμο απ' το φονιά στο σκοτωμένο και από την πληρωμή στον άλλο φόνο,

ψηλαφώντας την ανεξάντλητη πορφύρα το βράδι του εκείνου του γυρισμού που άρχισαν να σφυρίζουν οι Σεμνές στο λιγοστό χορτάρι- είδα τα φίδια σταυρωτά με τις οχιές πλεγμένα πάνω στην κακή γενιά τη μοίρα μας.

Φωνές από την πέτρα από τον ύπνο βαθύτερες εδώ που ο κόσμος σκοτεινιάζει, μνήμη του μόχθου ριζωμένη στο ρυθμό που χτύπησε τη γης με πόδια λησμονημένα. Σώματα βυθισμένα στα θεμέλια του άλλου καιρού, γυμνά. Μάτια προσπλωμένα προσπλωμένα, σ' ένα σημάδι που όσο κι αν θέλεις δεν το ξεχωρίζεις η ψυχή που μάχεται για να γίνει ψυχή σου.

Μήτε κι η σιωπή είναι πια δική σου εδώ που σταμάτησαν οι μυλόπετρες.

Οκτώβρης 1935

Αδελφότεκνοι... ενωθείτε!

Ομολογώ ότι το τελευταίο διάστημα, με τα όσα ακούω για τη διασπάθιση της εκκλησιαστικής περιουσίας, νιώθω εντελώς συγχυσμένος. Δεν μπορώ να καταλάβω δηλαδή, αν η λέξη «αδελφότεκνος» υποδηλώνει συγγένεια ή ιδιότητα. Ο ένας αδελφότεκνος του αρχιεπισκόπου έκανε αυτό, ο άλλος δήλωσε το τάδε, όλοι μαζί οι αδελφότεκνοι –και είναι πολλοί πανάθεμά τους- ξεσηκώθηκαν και απειλούν με αγωγές και αποκαλύψεις τους ιεράρχες που θέλουν να πλήξουν τον θείο που βρίσκεται στο κρεβάτι του πόνου, και πάει λέγοντας. Η σύγχυσή μου αυξήθηκε όταν, βλέποντας ότι ανάμεσα στους αδελφότεκνους περιλαμβάνεται και ο ειδικός αστυνομικός και πρόεδρος του ΠΑΚ, Άρης Χατζηπαναγιώτου, θέλησα να μάθω τι ακριβώς σημαίνει αυτό το ΠΑΚ. Ρώτησα λοιπόν κάποιους φίλους. Ο ένας μου είπε ότι σημαίνει Παγκύπριο Αντικατοχικό Κίνημα, ο άλλος Παγκυριακάτικο Αντιποδοσφαιρικό Κόψιμο, ενώ ένας τρίτος μου δήλωσε σιγουρότατος ότι, φως-φανάρι, σημαίνει Παγκύπριο Αδελφότεκνικό Κόμμα!

Παραμένω στη σύγχυσή μου λοιπόν, και δεν βλέπω πώς μπορεί να λυθεί οριστικά το θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας αφού, ακούοντας τα μέτρα που προτείνουν όλα τα κόμματα -πλην του ΠΑΚ βεβαίως, ό,τι και να σημαίνουν τα αρχικά του-, τα βρίσκω αναμασημένα λόγια και διακρίνω μια προσπάθεια να αποφύγουν τη σύγκρουση με την Εκκλησία. Από την άλλη, αν το Άγιο Πνεύμα, που όπως μας πληροφορούν οι άγιοι πατέρες παρεβρίσκειται στις συνεδρίες της Ιεράς Συνόδου, δεν κατάφερε να αποτρέψει αυτά τα σκάνδαλα, τι να σου κάνουν τα κόμματα, μπλεγμένα κι αυτά στα δικά τους...

Νιώθω όμως ευγνωμοσύνη προς τους εκφωνητές του ΡΙΚ που περιέγραφαν τους αγώνες του Παγκοσμίου Κυπέλλου και προς τον βουλευτή του ΔΗΣΥ κ. Χριστόδουλο Ταραμουντά, γιατί οι μεν πρώτοι ανέλαβαν να τονώσουν το εθνικό μου φρόνημα, ενώ ο δεύτερος να με καθουχάσει ότι κάποιοι σκέφτονται και για τη σωτηρία της πίστης μου. Δεν ξέρω πόσοι από σας παρακολουθείσατε το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου από το ΡΙΚ, αλλά όσοι δεν το κάνατε χάσατε μια πραγματική ευκαιρία τόνωσης του εθνικού σας φρονήματος. Κι αυτό γιατί οι εκφωνητές του ΡΙΚ-που από τους συνήθεις δυο έγιναν τέσσερις-πέντε, αλλά όλοι συ-

νεχίζουν την παράδοση της μπουρδολογίας-, εκστασιάζονταν και ηδονίζονταν κάθε φορά που ακουμπούσε την μπάλα, έστω και από κόντρα, ο οποιοσδήποτε Πολωνός ή Κουσταρικανός ποδοσφαιριστής αγωνίζεται σε ελληνική ομάδα, προσπαθώντας να μεταδώσουν τα συναισθήματά τους και σε μας. Πράγμα που μέχρι κάποιου βαθμού πέτυχαν, αν αναλογιστεί κανείς ότι ακόμη και εκφωνήτρια δελτίου ειδήσεων του ΑΣΤΡΑ μάς πληροφορούσε ότι ο τάδε αγώνας είχε έντονο ελληνικό χρώμα, αφού το γκολ της Κόστα Ρίκα πέτυχε ποδοσφαιριστής που αγωνίζεται στην Ελλάδα. Δύσκολη προσπάθεια βέβαια, αφού μια-μια οι εθνικές ομάδες που είχαν στη δύναμή τους τέτοιους ποδοσφαιριστές αποκλείονταν από τις επόμενες φάσεις του Μουντιάλ. Υπήρχε όμως και ο Έλληνας διαιτητής, και οι προσπάθειες των εκφωνητών στράφηκαν σ' αυτόν. Ελπίζοντας ότι τουλάχιστον αυτός τα πήγε καλά μέχρι το τέλος και δεν έφαγε ξύλο σε κάποιο αγώνα, εκφράζω ξανά την ευγνωμοσύνη μου προς τους εκφωνητές του ΡΙΚ για την προσπάθειά τους να τονώσουν την εθνική μου περηφάνια.

Ο δε κ. Ταραμουντάς από την άλλη, έθεσε θέμα παρακαλώ –και απορώ πώς πέρασε απαρατήρητο για τους ξένους εκπαιδευτικούς που, όταν μπορούμε επιτέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια της εναρμόνισής μας μ' αυτήν, θα έρθουν στην Κύπρο να διδάξουν στα σχολεία μας χωρίς να γνωρίζουν ελληνικά και, το κυριότερο, να είναι άλλης θρησκείας ή έστω άλλου δόγματος και να διδάσκουν τα παιδιά μας το μάθημα των Θρησκευτικών. Παρόλο που το θέμα παραπέμπει άμεσα στην ιστορία «αν κάμω γιο τζιαι βγάλω τον Γιαννή, τζιαι βκει πας στο δεντρό τζιαι πέσει κάτω...», δεν μπορεί κανείς να μην νιώσει τη γνήσια ανησυχία του κ. Ταραμουντά. Η λύση του να κρυφτεί το μάθημα των Θρησκευτικών ως προαιρετικό, με αποτέλεσμα να το παρακολουθεί μια μερίδα μόνο μαθητών και έτσι να χρειάζονται λιγότεροι καθηγητές, άρα γιατί να μπει στον κόπο ο κάθε ξένος καθηγητής να 'ρθει στην Κύπρο, πιθανό να μην πετύχει, αφού κάθε μαθητής θα πιέζεται από τις αδελφές του να μάθει Θρησκευτικά, μπας και καταφέρει να γίνει αρχιεπίσκοπος, κι έτσι να πέσει και στα παιδιά τους κανένα φτηνό οικόπεδο.

ΧριΧρι

Το «μουντιάλ» των Προεδρικών δεν κρίθηκε ακόμη

Δυσμενή σενάρια για την τριμερή

Του Παύλου Μ. Παύλου

Κανένας δεν μπορεί σήμερα να είναι βέβαιος για το ακριβές σκηνικό, ή ακόμη και για το χρόνο διεξαγωγής των προεδρικών εκλογών. Οι διαψεύσεις για το ενδεχόμενο αναβολής δίνουν και παίρνουν, όλοι όμως ξέρουμε πως οι πολιτικές δυνάμεις της Κύπρου – αλλά και η Ελληνική Κυβέρνηση – εντάσσουν μέσα στους σχεδιασμούς ή τους υπολογισμούς τους και αυτό το ενδεχόμενο. Πριν από το ερχόμενο φθινόπωρο, δεν μπορεί να λησθεί στα σίγουρα τίποτε. Γιατί το Φθινόπωρο; Γιατί σίγουρα οι συνομιλίες γύρω από το Κυπριακό τότε θα αρχίσουν να κορυφώνονται. Αυτό που «παίζεται» μέχρι τέλος Ιουνίου δεν είναι τελικά ούτε η ενδιάμεση λύση, ούτε μια κατ' αρχήν συμφωνία επί των τεσσάρων βασικών θεμάτων.

προσπαθούν να δώσουν όσο το δυνατόν λιγότερα πριν μπούμε στο σαλόνι του μεγάλου παζαριού. Αυτό δυσκολεύει τη δημιουργία της επαρκούς βάσης, γι' αυτό και οι παλινδρομήσεις των τελευταίων εβδομάδων: «Ακαίρες» δηλώσεις Χάνεϊ, πρωτοβουλίες Ντε Σότο, υπαναχωρήσεις Ντενκτάς στο θέμα της ασφάλειας, αλληλοκατηγορίες για παρελκυστική πολιτική. Το σκηνικό συμπληρώνει η Σύνοδος Κορυφής της ΕΕ το Δεκέμβριο στην Κοπεγχάγη. Η διαδικασία προπαρασκευής της σηματοδοτεί ένα καυτό εφτάμηνο μέχρι τον Απρίλιο του 2003, κατά τη διάρκεια του οποίου Κυπριακό και ένταξη στην ΕΕ θα βαδίζουν χέρι-χέρι. Και μάλιστα με εξακπνώσεις, όπως το θέμα του Ευρωστρατού, που περιπλέκουν την κατάσταση ακόμη περισσότερο.

Οι παρενέργειες του σεναρίου της αναβολής
Αν τελικά τα πράγματα εξελιχθούν έτσι, πιθανότατα θα προκύψει στα σοβαρά θέμα αναβο-

λής των εκλογών. Αυτή θα μπορεί να πάρει το χαρακτήρα μιας συμφωνίας κυρίως εκ μέρους των κομμάτων, η οποία – μέσω εικονικών εκλογών χωρίς ανθυποψηφίους – θα δίνει κάποιους μήνες παράταση στον Πρόεδρο Κληρίδη, για να κλείσει τη συμφωνία στο Κυπριακό και να υπογράψει την ένταξη στην ΕΕ. Μια τέτοια αναβολή, όμως, εκ των πραγμάτων περιπλέκει τα πράγματα και στον τομέα των Προεδρικών εκλογών, που κάποια στιγμή θα διεξαχθούν κανονικά:
1. Θα μεσολαβήσουν κοσμογονικές αλλαγές (Κυπριακό – ένταξη στην ΕΕ), που μοιραία θα επηρεάζουν το σκηνικό των προεδρικών. Ο επικρατέστερος (αν όχι δεδομένος) υποψήφιος της τριμερούς θα δεχθεί κι άλλη βασιανιστική ομοβροντία αμφισβητήσεων: «Ένας παραδοσιακός πολιτικός με περιορισμένη αποδοχή στους Τουρκοκύπριους και στην ΕΕ, είναι άραγε ο κατάλληλος;»
2. Ο χώρος της συγκυβέρνησης θα έχει τον κυρίαρχο ρόλο

Το μούδιασμα που διακρίνει τις εσωτερικές διαδικασίες στο ΑΚΕΛ για το θέμα των Προεδρικών και του υποψηφίου, δεν μπορεί να είναι άσχετο με το ενδεχόμενο της ανατροπής του σκηνικού μέσα από μια αναβολή των εκλογών.

για μήνες: στις πιο κρίσιμες στιγμές του Κυπριακού θα το χειρίζεται, τις πιο σημαντικές υπογραφές των τελευταίων σαράντα χρόνων (Κυπριακό - ΕΕ) ο Πρόεδρος Κληρίδης θα τις βάλει. Η αντιπολίτευση θα προσπαθεί να εμφανιστεί στο προσκήνιο μέσα από την αμύχνη κριτική για τους χειρισμούς. Και δεν θα της είναι αρκετό για να δικαιολογεί την ύπαρξή της.

3. Ο κ. Τάσος Παπαδόπουλος, εξουθενωμένος ήδη από την πολεμική των ελεγχόμενων ΜΜΕ, δεν θα είναι πλέον απλά μη συμπαθής σε κυμαινόμενους ψηφοφόρους. Θα είναι και εκτός «μόδας». Πολύ δύσκολα θα κολλά στο νέο σκηνικό. Το μόνο πρόσωπο από το χώρο της αντιπολίτευσης που θα είναι μέσα στα πράγματα, θα μετέχει της όλης διαδικασίας για Κυπριακό

και ΕΕ ως εκ της θέσεώς του, θα είναι ο Πρόεδρος της Βουλής Δ. Χριστόφιας. Ο κ. Ομήρου, από την άλλη, θα είναι δύσκολο να καταφέρει να είναι στο προσκήνιο. Εκτός αν συνεχιστεί μέχρι τότε η συζήτηση για το αν κάνει ή δεν κάνει για υπουργός Εξωτερικών, όπως έχει απαιτήσει να είναι. Πράγμα απίθανο, ακόμη κι αν το διαψεύδει καθημερινά.

4. Η συμπολίτευση έχει να αντιπαρατάξει δύο υποψήφιους για το χρίσμα, που είναι και οι δύο «παντός καιρού»: Το Γενικό Εισαγγελέα και τον Υπουργό Εξωτερικών. Και οι δύο θα βρίσκονται καθημερινά στο προσκήνιο όλη την καυτή περίοδο.

5. Μέσα σε όλα της τα μειονεκτήματα, η αντιπολίτευση θα έχει σε μια τέτοια περίπτωση και ένα πλεονέκτημα: Η γύμνια της σε

πραγματικά αντιπολιτευτικό, προοδευτικό λόγο, θα κρυφτεί πίσω από τις δραματικές εξελίξεις στα εθνικά ζητήματα.

Το μούδιασμα που διακρίνει τις εσωτερικές διαδικασίες στο ΑΚΕΛ για το θέμα των Προεδρικών και του υποψηφίου, δεν μπορεί να είναι άσχετο με το ενδεχόμενο της ανατροπής του σκηνικού μέσα από μια αναβολή των εκλογών. Οι τελευταίες προσπάθειες για ώθηση στις συζητήσεις της τριμερούς, έχουν για πρώτη φορά άλλον υποκινητή και πρωταγωνιστή, το ΔΗΚΟ και τον πρόεδρό του. Πέρα απ' αυτό, φαίνεται να προβληματίζει την ηγεσία του ΑΚΕΛ - έστω και κάπως προθύστερα - το σκηνικό που διαμορφώνεται με την εκθρόνιση των ΜΜΕ απέναντι στην τριμερή. Μια εκθρόνιση που στο πρόσωπο του κ.Τ. Πα-

παδόπουλου συναντάται πλέον με την υστερία.

Λανθασμένες εκτιμήσεις για προθέσεις ΗΠΑ και ΜΜΕ

Ήταν δεδομένο ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ΜΜΕ θα έπαιζαν την κρίσιμη προεξιολογική περίοδο έναν έντονο ρόλο κατά της τριμερούς. Υπήρχε όμως η πεποίθηση ότι η δυναμική και ο αέρας του νικητή, θα υποχρέωνε τα ΜΜΕ να είναι λιγότερο επιθετικά κατά του υποψηφίου της τριμερούς και - κυρίως - ότι η πολεμική θα περιοριζόταν χρονικά στους δύο-τρεις τελευταίους μήνες. Τώρα, η τριμερής και ειδικά το ΑΚΕΛ βρίσκονται μπροστά στα εξής δεδομένα:

(α) Η πολεμική και η διαδικασία φθοράς του κ. Παπαδόπουλου άρχισε πολύ ωρίτερα, σε σημείο που είναι περίπου βέβαιο ότι θα φτάσει στις εκλογές με σχεδόν κουρελιασμένη εικόνα.

(β) Η συμπολίτευση και η συντονιζόμενη απ' αυτήν κρίσιμη μερίδα δημοσιογράφων, δεν περιμένουν να ποντάρουν - όπως ήλπιζε η ηγεσία του ΑΚΕΛ να γίνει - στη φθορά του κ. Παπαδόπουλου εφόσον χρισθεί υποψήφιος, αλλά στη δημιουργία αλυσιδωτών προβλημάτων στην ευπαθή τριμερή, πριν αυτός επιλεγεί ως υποψήφιος. Η συμπολίτευση δεν θέλει απλώς να φθείρει τον κ. Παπαδόπουλο για να προοικονομήσει την ήττα του και τη νίκη της. Θέλει να καταρρακώσει τη συνοχή της τριμερούς, να την κάνει να χάσει τον προσανατολισμό της, να περιπλακεί σε ενδοστρέφεια. Και τους συντελεστές της να κινούνται διαρκώς ανάμεσα στην αμύχνη και στον πανικό που θα τους προκαλεί σταδιακά η συναίσθηση της πλήρους απώλειας αξιοπιστίας. Με άλλα λόγια,

Όπως θα έλεγε και ο Ανδρέας Παπανδρέου, «δεν πρέπει να χαλάσουμε τα μπάνια του λαού»...

στόχος του ΔΗΣΥ είναι, ακόμη κι αν το Νοέμβριο η τριμερής καταλήξει στο να στηρίξει όχι τον κ. Παπαδόπουλο αλλά τον ιδανικότερο των υποψηφίων, τα κόμματα της τριμερούς να είναι τόσο αναξιόπιστα που να μην έχει και πάλιν πιθανότητες ο υποψήφιος τους.

(γ) Τα κόμματα της τριμερούς και ειδικά το ΑΚΕΛ προβληματίζει, φαίνεται, ακόμη μια κακή εκτίμηση: Η Ουάσιγκτον είχε από χωρίς δείξει με διάφορους τρόπους τη δυσαρέσκειά της για την επιλογή Παπαδόπουλου. Τα επίμονα μηνύματα εκλήφθηκαν ως «ανησυχίες» που στόχο είχαν να αναβαθμίσουν τις προεκλογικές του υποψηφίου έναντι των ΗΠΑ. Έτσι, υπήρχε ο υπολογισμός ότι κάποιες παρασκηνιακές διαβεβαιώσεις, κάποια φραστικά ανοίγματα και το απότομο χαμήλωμα των ανταμερικανικών τόνων, θα ήταν το επαρκές αντάλλαγμα. Σήμερα αποδεικνύεται ότι δεν είναι έτσι. Και η ανησυχιακή ένδειξη είναι το γεγονός ότι οι Αμερικανοί δεν δίστασαν να δώσουν διεθνείς διαστάσεις στο θέμα της εμπλοκής του κ. Παπαδόπουλου στις σεβρικές οικονομικές δραστηριότητες, με τα στοιχεία που διοχέτευσαν στη δική Μιλόσεβιτς. Αυτό δεν πλήττει απλώς την εικόνα του κ. Παπαδόπουλου, αλλά επιπλέον προκαλεί φόβους για το μέχρι πού μπορούν να φτάσουν οι Αμερικανοί προκειμένου να αποτρέψουν την υποψηφιότητά του. Και ακόμη, τι μπορούν να κάνουν για να χάσει τις εκλογές αν είναι υποψήφιος, ή πώς θα του συμπεριφερθούν αν καταφέρει να τις κερδίσει.

Άρα, τι μπορεί να γίνει; Εν όψει όλων αυτών, θα έλεγε κανείς πως μεγάλο μέρος των προβλημάτων της τριμερούς λύ-

νονται, αν βγει από την τροχιά της υποψηφιότητας Παπαδόπουλου. Έλα όμως που τα πράγματα είναι ακόμη πιο τραγικά... Κάτι τέτοιο θα γεννούσε αυτόματα τριγμούς στην τριμερή: Το ΔΗΚΟ θα μετατρέποταν σε καζάνι, με έντονες τάσεις διάλυσης της συνεργασίας, Λυσσαρίδης και Ομήρου θα γίνονταν ξανά επιρρεπείς στο αυτιστικό σπορ του ΚΙΣΟΣ («κάνω τα πάντα για να είμαι υποψήφιος, κι αν δεν τα καταφέρω διαλύω τα πάντα»), το ΑΚΕΛ θα έμπαινε για τα καλά στον πειρασμό να ρίξει στα σοβαρά πάνω στο τραπέζι την υποψηφιότητα Χριστόφια. Με λίγα λόγια το καταλληλότερο σκηνικό για πλήρη απώλεια της αξιοπιστίας της τριμερούς και για ανεξέλεγκτα ρεζιλίκια.

Η μόνη ίσως επιλογή αυτή τη χρονική στιγμή είναι η τρίμηνη αναβολή στη λήψη τελικής απόφασης για τον υποψήφιο. Μια κίνηση που θα προκαλούσε αρκετά προβλήματα, αλλά λιγότερα από όσα θα έλυσε. Μόνο έτσι, στο κάτω-κάτω θα γινόταν και κάπως αξιοπιστη η επίσημη θέση ότι ο υποψήφιος δεν είναι προκαθορισμένος και ότι τα πάντα είναι ανοιχτά. Κάτι που θα εκτόνωνε λίγο την ασφυκτική πίεση και θα έδινε κάποια θετική δυναμική στην τριμερή - με εξαίρεση βέβαια την κατάσταση στο ΔΗΚΟ.

Όπως ήρθαν τα πράγματα, όσοι ψάχνουν για ριζικές, οριστικές λύσεις σήμερα, είναι εκτός πραγματικότητας. Δυστυχώς, το καλοκαίρι δεν μπορούν να γίνουν κινήσεις μακράς πνοής. Παρά μόνο κινήσεις μικρού ορίζοντα. Εξάλλου, όπως θα έλεγε και ο Ανδρέας Παπανδρέου, «δεν πρέπει να χαλάσουμε τα μπάνια του λαού»...

Ο νέος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας

Του Παντελή Σοφοκλέους

Σίγουρα οι επόμενες προεδρικές εκλογές μπορούν να σηματοδοτήσουν την εξέλιξη της νέας Κυπριακής Δημοκρατίας. Θα φανεί αν η ελληνοκυπριακή (ε/κ) κοινότητα είναι έτοιμη να αναλάβει την ευθύνη για τον ιστορικό συμβιβασμό στη νέα συνεργασία με την τουρκοκυπριακή (τ/κ) κοινότητα, αν είναι έτοιμη να συμβάλει σε μια εθνική στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη και αν είναι έτοιμη να βάλει τελεία στο σημερινό κατεστημένο. Αρχικά στο άρθρο αυτό θα προσπαθήσω να θέσω επίκαιρα πολιτικά κριτήρια για την εκλεξιμότητα των σημερινών υποψηφίων προέδρων στο επίπεδο μιας ρεαλιστικής πολιτικής προσέγγισης χωρίς ταξική τοποθέτηση. Στο τέλος θα ορίσω νέα κριτήρια για την εκλεξιμότητα ενός νέου προέδρου για ολόκληρη την Κύπρο.

Θεωρώ ότι πρέπει να υπάρξει αλλαγή διακυβέρνησης στον τόπο μας. Τα οικονομικά, κοινωνικά και οικολογικά σκάνδαλα είναι πλέον εμφανή στον κρατικό μηχανισμό. Θα ξεκινήσω πρώτα από την αξιολόγηση της σημερινής κυβέρνησης στο θέμα του εθνικού μας προβλήματος.

Από το 1988 μέχρι σήμερα οι κυβερνήσεις των Βασιλείου και Κληρίδη κατάφεραν να εντάξουν το κυπριακό πρόβλημα τουλάχιστον ως πρόβλημα ευρωπαϊκό. Οι κυβερνήσεις αυτές επέμεναν και έμειναν στις διαπραγματεύσεις (όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης επέμεναν στην εγκατάλειψη των συνομιλιών μετά την

περιβόητη δήλωση του Γ.Γ. των Η.Ε. Κόφι Ανάν τον Σεπτέμβριο του 2000) και επέτυχαν να διαφανεί στην Ενωμένη Ευρώπη ότι η Τουρκία παραμένει η αδιάλλακτη πλευρά. Συνεχίζουν με σταθερότητα και συνέπεια την ολοκλήρωση της ενταξιακής μας πορείας, την αποδοχή της νέας συνεργασίας μεταξύ της ε/κ και τ/κ πλευράς. Φαίνεται να κερδίζεται αυτό το στοίχημα. Η τρίπτυχη στρατηγική: α) η ενταξιακή πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας, β) η νέα ελληνο-τουρκική συνεργασία και φιλία και γ) η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, φαίνεται να έχει καταλυτικό χαρακτήρα στην επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Οι Κασουλίδης και Μαρκίδης έχουν προβάδισμα εκλεξιμότητας στα εθνικά μας προβλήματα. Οι Παπαδόπουλος και Ομήρου αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην εγκαθίδρυση αυτής της στρατηγικής. Ο Χριστόφιας έχει σίγουρα προβάδισμα εν συγκρίσει με τους Παπαδόπουλο/Ομήρου, αλλά όχι με Κασουλίδη/Μαρκίδη.

Η πολιτική της (επανα)προσέγγισης απουσιάζει από όλες τις κυβερνήσεις. Μήπως η ε/κ πλευρά επιζητά τον διαχωρισμό μεταξύ των δύο κοινοτήτων; Και γι' αυτό μας "βολεύει" μια δικαιοδική διζωνική ομοσπονδία; Εσείς απ' εκεί κι εμείς απ' εδώ!!! Η στρατηγική των κομμάτων (εκτός από το ΑΚΕΛ, ΕΔΗ, μια μικρή ομάδα του ΔΗΣΥ και ΚΙΣΟΣ) δεν έχει ούτε θέλει να δημιουργήσει

■ **Ετοιμότητα για το αποφασιστικό βήμα στη συνεργασία**

■ **Συνέπεια στην επαναπροσέγγιση**

■ **Ριζική αλλαγή του κατεστημένου**

■ **Στρατηγική για μια αειφόρο ανάπτυξη**

μια δυναμική επαναπροσέγγιση. Οι υποψήφιοι πρόεδροι περιορίζονται σε "ισχυρές και συνεπείς" φρασεολογίες (βλ. δηλώσεις κομμάτων επί της συνέντευξης του Λόρδου Ντέβιντ Χάνεϊ στο τουρκικό τηλεοπτικό σταθμό CNN στις 13.06.02). Το σημείο της επαναπροσέγγισης απουσιάζει από τις πολιτικές πρακτικές των υποψηφίων και γι' αυτό κινδυνεύει πάλι η βιωσιμότητα της λύσης του κυπριακού προβλήματος. Δεν υπάρχει σχέδιο προγραμματισμού στα "συρτάρια" των υποψηφίων για την περίοδο μετά τη λύση. Υπάρχουν όμως κάπου κάπου φιλολογικές ακαδημαϊκές προσεγγίσεις σε δικαιοδικά προγράμματα. Επομένως στο κριτήριο της επαναπροσέγγισης ο Χριστόφιας έχει σίγουρα τον πρώτο λόγο, καθώς οι άλλοι υποψήφιοι παρουσιάζονται αδιάφοροι και ανασταλτικοί.

Η Κύπρος χρειάζεται ριζική αλλαγή του κατεστημένου. Η κατάσταση έφθασε στο απροχώρητο. Σε κάθε τομέα μπορούν να διαπιστωθούν ατασθαλίες με οικονομικό πάντα όφελος των "αρχόντων" της κοινωνίας μας. Η πολιτεία των συγγενών και των κομμάτων πρέπει να σταματήσει αμέσως χωρίς κανένα συμβιβασμό. Οι υποχρεώσεις των πολιτών στην κρατική μηχανή και στα πολιτικά κόμματα εξαργυρώνονται πάντα στις εκλογικές διαμάχες. Οι μεγάλοι απατεώνες "καλύπτονται" από τους μικρούς απατεώνες, οι οποίοι υποχρεώνονται στους μεγάλους, διότι τους βοήθησαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να παρανομήσουν. Το κατεστημένο μπορεί ν' αλλάξει με ένα νέο μηχανισμό ελέγχου. Τα κέντρα μηχανισμού ελέγχου πρέπει να είναι ιδιωτικοί φορείς, για να μπορούν να είναι ευέλικτα στις ώρες εργασίας και να έχουν οικονομικό όφελος για κάθε παραβίαση. Αυτά τα ιδιωτικά κέντρα μηχανισμού θα είναι ελεγχόμενα από το κράτος. Δηλαδή το κράτος θα ορίζει τις προδιαγραφές

και τα πλαίσια ελέγχου και οι ιδιωτικές εταιρίες θα επισημαίνουν τους παράνομους. Μ' αυτό τον τρόπο θα έχουμε επιτέλους και στην Κύπρο αναβάθμιση της πολιτικής ευθιξίας με πιθανές παραπτώσεις υπουργών, διευθυντών και άλλων τεχνοκρατών, οι οποίοι θα αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους σε περίπτωση επισήμανσης ατασθαλίας στον τομέα τους. Η ριζική αλλαγή του κατεστημένου δεν μπορεί να εξαργυρωθεί από κανένα σημερινό υποψήφιο!!! Από την αξιολόγηση φαίνεται ότι οι Παπαδόπουλος και Ομήρου δεν μπορούν να εκπληρώσουν κανένα από τα παραπάνω πολιτικά κριτήρια. Οι Κασουλίδης και Μαρκίδης δικαιώνονται στην εξωτερική πολιτική και ο Χριστόφιας στον τομέα της επαναπροσέγγισης.

Η κυπριακή πολιτεία χρειάζεται μια ριζική αλλαγή, η οποία θα στηρίζεται στη στρατηγική μιας αειφόρου ανάπτυξης: η ανάπτυξη της οικονομίας, η κοινωνική συνοχή και η προστασία του περιβάλλοντος θα εξασφαλίσουν ευμάρεια όχι μόνο για τη σημερινή αλλά και για τις επόμενες γενιές. Μέσω της ενεργειακής πολιτικής να γίνει η Κύπρος μια χώρα του ήλιου. Η στήριξη της βιο-καλλιέργειας σημαίνει "μακροπρόθεσμη" επιδότηση των γεωργών και κτηνοτρόφων με παραγωγή υγιεινών προϊόντων. Εφαρμογή μιας πολιτικής αποφυγής αντί μιας "καλής" διαχείρισης των αποβλήτων. Μια ορθολογιστική διαχείριση των υδάτινων πόρων προσφέρει μια νέα δυναμική στην επανένωση της Κύπρου. Η ανάπτυξη του οδικού δικτύου με την προσαρμογή του ιδιωτικού αυτοκινήτου στα αστικά λεωφορεία, ποδηλατοδρόμους και πεζοδρόμους. Η αναβάθμιση της παιδείας και υγείας σε μια φιλελεύθερη κρατική μορφή. Στήριξη των μικρο- και μεσοεπιχειρήσεων καθώς επίσης και των αυτοεργαζόμενων. Η Εκκλησία πρέπει να αναπτύξει μια φιλανθρω-

πική σχέση με την κυπριακή κοινωνία.

Τα νέα πολιτικά κριτήρια εκλεξιμότητας του νέου προέδρου για ολόκληρη την Κύπρο μπορούν να είναι:

1. Αποδεκτός από την προοδευτική τ/κ κοινότητα: αυτό θα σημαίνει ειλικρινή και άμεση συμβολή των τ/κ στην έμπρακτη κοινή πολιτική για ολόκληρη την Κύπρο.
2. Σύμφωνος στην τρίπτυχη στρατηγική: ένταξη ολόκληρης της Κύπρου στην ΕΕ, προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ, ανάπτυξη της ελληνοτουρκικής συνεργασίας.
3. Συνεπής και σταθερός στις συνομιλίες: ο κύριος άξονας για την επίλυση του Κυπριακού πρέπει να είναι η εμμονή στην εφαρμογή των τριών ελευθεριών (διαχείριση περιουσιών, εγκατάσταση και διακίνηση) ακόμη και ως μεταβατικό στάδιο.
4. Αναβάθμιση της επαναπροσέγγισης μεταξύ τ/κ και ε/κ: μελέτη και έκδοση ενός σχεδίου για τη μετά λύση περίοδο.
5. Καμιά επαφή με το σημερινό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό κατεστημένο της Κύπρου: να αποφευχθεί το "πάρε - δώσε" και η εξάρτηση του υποψηφίου από το κατεστημένο.
6. Πρακτικός υποστηρικτής της αειφόρου ανάπτυξης: με τη βοήθεια των ευρωπαϊκών νόμων και προδιαγραφών να εφαρμόσει μια νέα δομή στην κυπριακή πολιτεία.
7. Υποστηρικτής μιας κυβέρνησης εθνικού χαρακτήρα: ο υποψήφιος πρέπει να λάβει υπόψη τη σημερινή πολιτική εκπροσώπηση των πολιτικών κομμάτων στην κυπριακή Βουλή. Οι υπουργοί να είναι τεχνοκράτες και ειδικοί στον τομέα τους. Πώς είναι δυνατό να επιζητούμε μια νέα συνεργασία με τη τ/κ σωματιστική και εθνικιστική πλευρά και να μη μπορούμε να βρούμε ως ε/κ πλευρά μια κοινή συνισταμένη μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων της ε/κ πλευράς;

Κυπριακό: Η γεωπολιτική αλλάζει τα δεδομένα

Του Πέτρου Ζαρούνα *

Η αρνητική πορεία στις διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό είχα ωθήσει την πλειοψηφία του κυπριακού λαού στην επικέντρωση του ενδιαφέροντός της στα των προεδρικών, του μουντιάλ (!) και εσχάτως στα των αρχιεπισκοπικών εκλογών. Κάποιοι θα μπορούσε να προσθέσει και τα νέου τύπου τηλεοπτικά παιχνίδια Big Brother & The Bar. Την ίδια όμως στιγμή μία σειρά γεωπολιτικών εξελίξεων στην ευρύτερη ευρωπαϊκή και μεσανατολική μας περιφέρεια έρχονται να μεταβάλλουν τα δεδομένα στο Κυπριακό και να του προσδώσουν μία δυναμική που πρώτη φορά έχει γνωρίσει. Φυσικά αυτό δεν συμβαίνει για πρώτη φορά. Στην ουσία και διαχρονικά αυτό είναι που συνέβαινε πάντα. Οι εξελίξεις στην περιφέρεια καθόριζαν ή επηρέαζαν τις εξελίξεις στην Κύπρο.

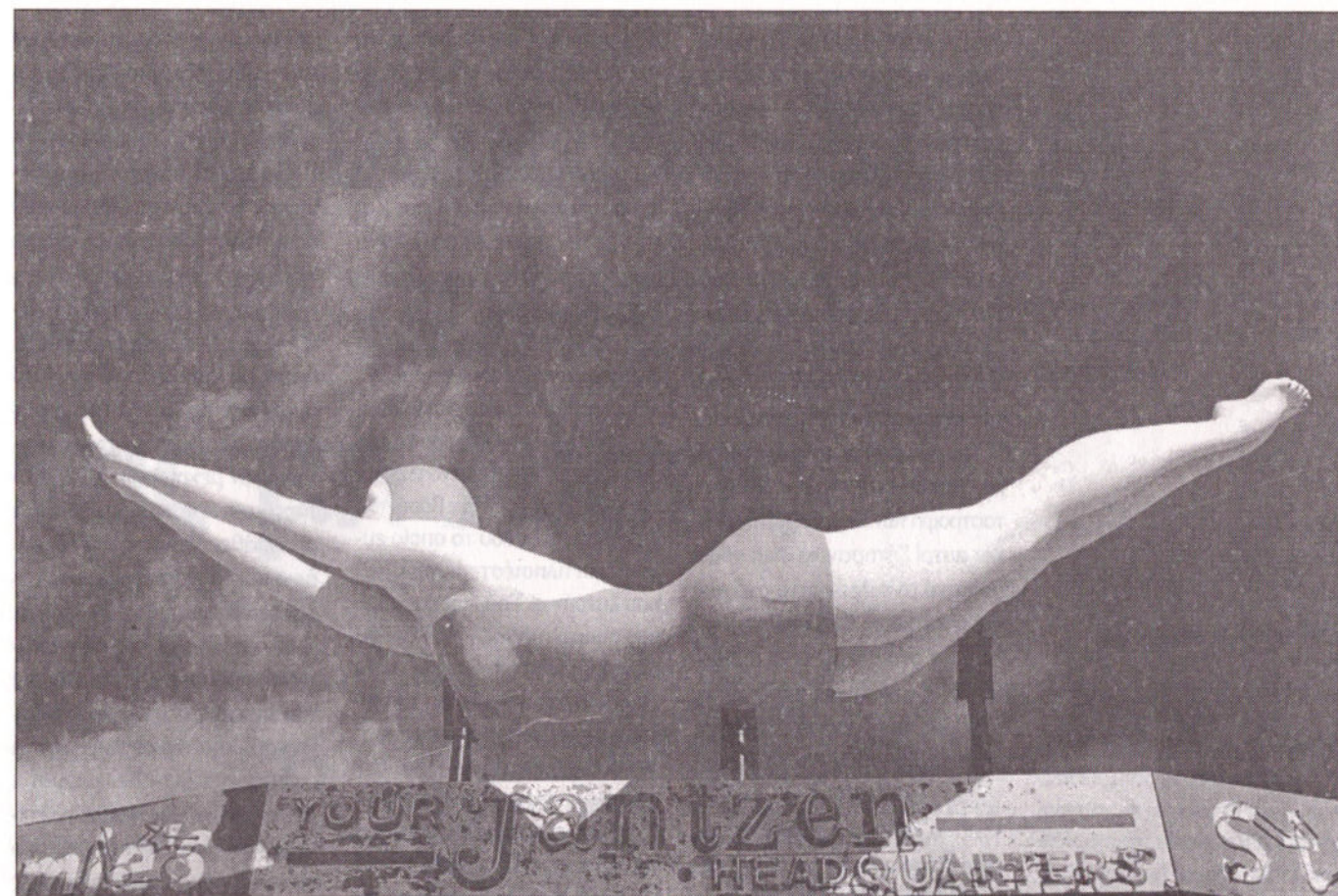
Στο ευρωπαϊκό επίπεδο η ήττα της σοσιαλδημοκρατίας και η σταδιακή επάνοδος της συντηρητικής δεξιάς είναι δυνατό να καθυστερήσει τη διεύρυνση, κάτι που άρχισε να ανησυχεί τους πάντες. Επίμαχο σημείο που προκαλεί και τις σημερινές τριβές είναι η χρηματοδότηση της γεωργίας των υπό ένταξη χωρών από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Απαιτούνται 40 δις ευρώ εκ των

οποίων τα 15 θα συνεισφέρουν μέσω του κοινοτικού προϋπολογισμού οι ίδιες οι υπό ένταξη χώρες. Πέραν όμως αυτού η άνοδος της συντηρητικής παράταξης φέρνει και την ενίσχυση των απόψεων που ενίστανται στην παραχώρηση στην Τουρκία ημερομηνίας έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Η τυχόν νίκη των γερμανών χριστιανοδημοκρατών του Στόιμπερ θα είναι αποφασιστικής σημασίας για την επικράτηση του αντί-τουρκικού λόμπι σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κάτι τέτοιο θα ενισχύσει τις ευρωσκεπτικιστικές τάσεις στην ίδια την Τουρκία. Αυτές θα γίνουν περισσότερο απρόθυμες να προχωρήσουν σε προσαρμογή στα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Επιπρόσθετα θα αποτραπούν από το να δείξουν και την απαραίτητη ευελιξία στο Κυπριακό. Σε μία απέλπιδα προσπάθεια για την εξασφάλιση της ημερομηνίας αυτής η τουρκική κυβέρνηση επιχείρησε, ανεπιτυχώς, στην Σεβίλλη να διασυνδέσει το θέμα με εκείνο του ευρωστρατού. Συγκεκριμένα πρότεινε την αποδοχή της νέας διευθέτησης που συμφωνήθηκε για τον ευρωστρατό με αντάλλαγμα την παραχώρηση στην ίδια ημερομηνία έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

Οι φωνές των Τούρκων ευρωσκεπτικιστών στο Κυπριακό γίνονται ισχυρότερες μετά και τις γεωπολιτικές αναλύσεις που χαρακτηρίζουν την τελευταία και όχι μοναδική δήλωση του ασθενούντος Τούρκου πρωθυπουργού. Ο κ. Ετζεβίτ από το αναρωτικό του κρεβάτι δηλώνει ότι η Τουρκία δεν πρόκειται να εγκαταλείψει την Κύπρο εξ αιτίας της στρατηγικής σημασίας που αυτή έχει για την ασφάλεια του Τσεϊκάν. Στο Τσεϊκάν καταλήγουν σήμερα οι πετρελαιοαγωγοί από το Ιράκ και εκεί υπάρχει σταθμός φόρτωσης πετρελαίου. Στο άμεσο μέλλον είναι δυνατόν να καταλήξει εκεί και ο πετρελαιοαγωγός που σχεδιάζεται για να μεταφέρει το πετρέλαιο της Κασπίας.

Ταυτόχρονα με τα πιο πάνω οι Τούρκοι με στρατιωτικές κινήσεις στο Αιγαίο και την Κύπρο αλλά και σειρά δηλώσεων έχουν επαναφέρει το ενδεχόμενο θερμού επεισοδίου και κρίσης με αφορμή την πιθανή ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.

Τα πράγματα έχουν περιπλεχθεί περισσότερο με την αντί-τρομοκρατική εκστρατεία των ΗΠΑ που ακολούθησε τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου. Η καμπάνια αυτή αποτελεί στην ουσία αμερικανικό πό-

Στο ευρωπαϊκό επίπεδο η ήττα της σοσιαλδημοκρατίας και η σταδιακή επάνοδος της συντηρητικής δεξιάς είναι δυνατό να καθυστερήσει τη διεύρυνση, κάτι που άρχισε να ανησυχεί τους πάντες.

λεμο εναντίον όσων αμφισβητούν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο την αμερικανική ηγεμονία. Επειδή ακριβώς αυτή είναι και η ουσία της εκστρατείας αυτής στον κατάλογο των πιθανών χωρών-στόχων φιγουράρουν όλες εκείνες οι χώρες που από την εποχή του τερματισμού του Ψυχρού Πολέμου θεωρούνταν αντίπαλοι των ΗΠΑ. Σε αυτές έχουν δοθεί κατά περιόδους, από αμερικανικής πλευράς, διάφοροι χαρακτηρισμοί και επίθετα (Backlash states, rouge states, evil alliance κ.λπ.). Σήμερα για λόγους γεωστρατηγικούς αλλά και προσωπικούς, επανόρθωση λάθους του πατέρα Μπους, η αμερικανική κυβέρνηση του Μπους Τζι-ούνιουρ έχει ως πρώτη προτεραιότητα της εξωτερικής της πολιτικής την ανατροπή του καθεστώτος του Σάνταμ Χουσεΐν στο Ιράκ. Παρά τις παρουσιαζόμενες εσωτερικές διαφωνίες ως προς το

πώς αυτό θα επιτευχθεί, η αμερικανική κυβέρνηση έχει προχωρήσει σε μία σειρά ενέργειες για την προετοιμασία της εν λόγω επιχείρησης. Στα πλαίσια της λογικής αυτής επιδιώκει να εξασφαλίσει την αραβική συναίνεση και συμμετοχή, όπως και την αντίστοιχη της Τουρκίας και των κούρδων του Ιράκ. Η προσπάθεια αυτή γίνεται με την παραχώρηση πολιτικών οικονομικών και άλλων ανταλλαγμάτων. Π.χ. στην περίπτωση των Αράβων η αμερικανική προσπάθεια επικεντρώνεται στην προώθηση του αιτήματος για μία λύση του παλαιστινιακού στη βάση των δύο κρατών (εβραϊκού και παλαιστινιακού). Προς τον σκοπό αυτό η αμερικανική κυβέρνηση προσανατολίζεται σε προσωρινή αναγνώριση του παλαιστινιακού κράτους. Στην περίπτωση των Κούρδων του Ιράκ δίνονται υποσχέσεις για την παραχώρηση αυτονομίας μέσα σε ένα νέο αποκε-

ντρωμένο καθεστώς χωρίς αυτό να διασπά την ενότητα της χώρας. Εκείνο όμως που είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό για μας είναι οι πληροφορίες. Και δεν είναι από μία μόνο πηγή ούτε και πρόσφατες για την απαίτηση από την πλευρά της Τουρκίας για παραχώρηση ανταλλαγμάτων στην Κύπρο. Συγκεκριμένα οι πρώτες τουρκικές απαιτήσεις προβλήθηκαν στο ταξίδι των Ετσεβίτ-Τζεμ στις ΗΠΑ το οποίο πραγματοποιήθηκε αμέσως μετά την οικονομική κρίση. Σε αυτό ανάμεσα στα άλλα οι Τούρκοι ζήτησαν πέραν από τα δάνεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και ανταλλάγματα στην Κύπρο για να συνδράμουν τους Αμερικανούς στην νέα τους επιχείρηση κατά του Ιράκ. Οι Αμερικανοί στη συνέχεια θα δώσουν νέα οικονομικά ανταλλάγματα με αφορμή την ανάληψη της διοίκησης της πολυεθνικής δύναμης στο

Οι δηλώσεις Χάνει και η πολιτική της μη λύσης

Του Λούη Ηγουμενίδη

Η συνέντευξη του Λόρδου Χάνει στον Μεχμέτ Αλί Μπιράντ για το CNN Turk ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων στους κόλπους της ε/κ πλευράς και ιδιαίτερα εκ μέρους του προέδρου του ΔΗΚΟ κ. Τάσσου Παπαδόπουλου, ο οποίος, σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες μας, εισηγήθηκε στην τελευταία συνεδρία του Εθνικού Συμβουλίου, η πλευρά μας να μεθοδεύσει την έξοδο της από τις συνομιλίες. Στη συνέχεια, αφού παραθέσω τα επίμαχα σημεία της συνέντευξης, όπως δημοσιεύονται, στα αγγλικά, από το Γ.Τ.Π., θα προσπαθήσω να διερευνήσω αν οι αντιδράσεις αυτές είναι δικαιολογημένες και αν πράγματι εξυφαίνεται κάποια «διεθνής συνωμοσία» για να επιβληθεί στο Κυπριακό λύση απαράδεκτη, που εξυπηρετεί τα τουρκικά συμφέροντα και τους προστάτες της Τουρκίας. Η κριτική μου δεν αναφέρεται στις αντιδράσεις της κυβέρνησής μας, διότι αναγνωρίζω στον πρόεδρο της Δημοκρατίας, που διαπραγματεύεται τη λύση στις συνεχιζόμενες συνομιλίες, το δικαίωμα μιας σκληρής τακτικής, που θεωρεί ότι μπορεί να μας εξασφαλίσει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Στην πολύκροτη λοιπόν συνέντευξη του ο Λόρδος Χάνει αναφέρει, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα, αφού εξηγήσει το στάδιο των εξελίξεων όπως διαμορφώνονται στις διεξαγόμενες συνομιλίες:

-Τώρα προσβλέπουμε σ' ένα κεντρικό κράτος στην Κύπρο. Ένα νέο κράτος. Πραγματικά διαφορετικό από το παλιό.

-Ένα κεντρικό κράτος με μια νέα σημαία, ένα νέο εθνικό ύμνο, ένα νέο όνομα....

-Τώρα είναι εντελώς ξεκάθαρο ότι η τελική δομή θα είναι ένα κεντρικό κράτος που θα έχει μάλλον περιορισμένες ευθύνες.

-Έτσι σκέφτομαι ότι πρόκειται να έχουμε ένα κεντρικό κράτος και δύο συστατικές πολιτείες. Έτσι το αποκαλούν και τα Η.Ε..

-Έτσι θα είναι εντελώς διαφορετικό είδος Κύπρου από ό,τι είδαμε στο παρελθόν. Θα είναι μια Κύπρος στην οποία οι δύο λαοί θα είναι κύριοι στο σπίτι τους, με όλη αυτή την κλίμακα σχέσεων και θα συνεργάζονται σε περιορισμένη κλίμακα υποθέσεων και φυσικά στις Βρυξέλλες θα συμμετέχουν σαν ένα μέλος της Ε.Ε. σ' όλες τις υποθέσεις που έχουν αποφασιστεί συλλογικά από όλα τα μέλη της Ε.Ε..

-Ειλικρινά είπα ότι υπάρχουν ενδείξεις μιας γνήσιας διαλλακτικότητας εκ μέρους των Ε/Κ. Δεν θέλω να είμαι κατηγορηματικός για την τ/κ πλευρά, αλλά έχω απογοητευθεί σε διάφορες στιγμές κατά τις τελευταίες βδομάδες.

-Η Κύπρος τελικά έγινε δεκτή στα Η.Ε. με τη μορφή που είναι τώρα. Και δεν υπάρχει προοπτική να συμβεί κάτι παρόμοιο που συνέβη με το διαχωρισμό της Τσεχίας και της Σλοβακίας. Η όλη ιστορία δείχνει ότι δεν προσφέρεται αυτή η πιθανότητα.

Τα πιο πάνω αποσπάσματα της συνέντευξης του Λόρδου Χάνει ερμηνεύθηκαν από την πλευρά μας ως αναγνώριση δύο κρατών, όπως το ζητά ο κ. Ντενκτάς, ως εγκατάλειψη της υφιστάμενης Κυπριακής Δημοκρατίας και δημιουργία ενός νέου συνεταιριστικού κράτους, όπως το ζητά ο κ. Ντενκτάς και ως αναγνώριση δύο λαών ως κυρίαρχων εθνικών οντοτήτων, όπως το διακηρύττει η Τουρκία.

Όμως τα λόγια του Λόρδου Χάνει δεν νομίζω ότι επιβεβαιώνουν αυτές τις εκτιμήσεις των πολιτικών παραγόντων της πλευράς μας. Ο Λόρδος Χάνει

Αφγανιστάν από την Τουρκία. Στην συνέχεια και μετά τις αρνήσεις που εισέπραξε ο αμερικανός αντιπρόεδρος κ. Τσέπνι στη μεσανατολική περιοδεία του αύξησαν τα ανταλλάγματα προς την Τουρκία με υποσχέσεις για παραχώρηση μεταχειρισμένου πολεμικού υλικού που περιλάμβανε άρματα Abraham's καθώς και επιθετικά ελικόπτερα Cobra και αντιαρματικούς πυραύλους. Η Τουρκία συνέχιζε να ζητάει περισσότερα παρά τη σχετική μεταστροφή των Σαουδαράβων που και αυτοί ζήτησαν τα δικά τους πολιτικά ανταλλάγματα στο μεσανατολικό. Η διαρροή πληροφοριών στον τύπο από αμερικανικούς στρατιωτικούς κύκλους ότι χωρίς την Τουρκία είναι αδύνατη μία επιχείρηση για ανατροπή του Σαντάμ Χουσεΐν έκανε τους Τούρκους να γίνουν περισσότερο απαιτητικοί. Η τουρκική αδιαλλαξία στις κυπριακές διαπραγματεύσεις δεν είναι καθόλου τυχαία. Και τότε έσκασε η είδηση. Οι ΗΠΑ υποσχέθηκαν στην Τουρκία πολιτική υποστήριξη στην Κύπρο με τη μορφή της υποστήριξης του τουρκοκυπριακού αιτήματος για χωριστή κυριαρχία. Την είδηση αυτή δημοσίευσε η ιταλική εφημερίδα «L Sole-24 Ore» στις 18/05/2002. Στη συνέχεια ακολούθησαν τα ρεπορτάζ του τουρκικού τύπου με τα πιθανά σενάρια των τουρκικών αντιδράσεων σε μία ενδεχόμενη ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. Κυρίαρχο σενάριο είναι εκείνο της αναγνώρισης της «ΤΔΒΚ» από τα κράτη του Κόλπου με αμερικανική συναίνεση και ενθάρρυνση. Αμερικανός ανώνυμος αξιωματούχος επεχείρησε να διαψεύσει την είδηση αυτή μιλώντας σε Κυπρίους αξιωματούχους αλλά και στον δημοσιογράφο Μιχάλη Ιγνατίου ανταποκριτή της εφημερίδας «Ο Πολίτης». Στην προσπάθεια του αυτή ο Αμερικανός

αξιωματούχος παραδέχθηκε ότι η Τουρκία έχει ζητήσει αυτό το πράγμα αλλά αρνήθηκε ότι το αίτημα έγινε δεκτό. Τα πράγματα έγιναν ακόμα πιο ανησυχητικά με τις δηλώσεις Χάνει και την υιοθέτηση τους και στήριξη τους από τον εν Κύπρω Βρετανό πρέσβη. Όλα τα πιο πάνω συνηγορούν ότι οι Αμερικανοβρετανοί έχουν αρχίσει να προετοιμάζονται για όλα τα ενδεχόμενα. Ως πρώτο και προσημπετό έχουν εκείνο της λύσης πριν την ένταξη στη βάση του βελγικού μοντέλου το οποίο ευρίσκεται πλησιέστερα σε αυτά που ζητούν οι Τούρκοι και αυτά που απαιτεί η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. Σε περίπτωση που αυτό δεν γίνει κατορθωτό επιδιώκουν την ικανοποίηση του τουρκικού παράγοντα μέσα από την παραχώρηση ημερομηνίας έναρξης των ενταξιακών της ίδια της Τουρκίας. Εξού και η παράταση των διαπραγματεύσεων μέχρι τον Δεκέμβριο και την σύνοδο κορυφής στην Κοπεγχάγη. Τρίτο εναλλακτικό σχέδιο αντίδρασης (contingency plan) στην περίπτωση ένταξης χωρίς λύση θα είναι η παραχώρηση στους Τ/κ χωριστής κυριαρχίας. Αυτή θα πάρει την μορφή προσωρινής αναγνώρισης από τις ΗΠΑ και θα έπεται των αναγνώρισεων από μία σειρά αραβικά και ισλαμικά κράτη. Η λογική του σχεδίου αυτού δεν είναι καθόλου ξένη με το πνεύμα που διακατέχει τις σχέσεις των ΗΠΑ με τις άμεσα ενδιαφερόμενες χώρες Ελλάδα και Τουρκία. Η λογική του 7 προς 10 συνεχιζείται στις διευθετήσεις για τον ευρωστράτο και θα έχει και τη συνέχειά της και στην Κύπρο. Ας μην έχουμε ψευδαισθήσεις, δεν μπορούμε να πάρουμε μόνο εμείς. Με λύση πριν την ένταξη ή χωρίς λύση το Κυπριακό οδηγείται σε ιστορικό σταυροδρόμι. Χρονικά οι ύστατες προσπάθειες για λύση

θα πρέπει να αναμένονται τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο και στις παραμονές των σχετικών αποφάσεων που θα πάρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το θέμα της διεύρυνσης. Θα προέλθουν μάλλον από την πλευρά του ΟΗΕ αν και δεν θα πρέπει να αποκλείουμε και αμεσότερη αμερικανική και βρετανική εμπλοκή στα πρότυπα και των πρώτων διαπραγματεύσεων για τον ευρωστράτο. Αν τα πράγματα δεν καταλήξουν μέχρι και το Δεκέμβριο τότε θα επιχειρηθεί μία τελευταία προσπάθεια μέχρι τον Φεβρουάριο και τη ψηφοφορία στο ευρωκοινοβούλιο για τη διεύρυνση. Όλα αυτά νοούμενου ότι η διεύρυνση προσπεράσει τα εμπόδια των αγροτικών χρηματοδοτήσεων και πραγματοποιηθεί μέσα στα υφιστάμενα χρονοδιαγράμματα. Γενικά εκείνο που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι το Κυπριακό εκλογικό σώμα και οι κομματικές ηγεσίες είναι δυνατόν να τεθούν μπροστά σε ιστορικές επιλογές πολύ πριν τις προεδρικές εκλογές του 2003. Η βιασύνη στην επιλογή (κάποιοι λένε την επιβολή) του υποψηφίου της κεντροαριστερής αντιπολίτευσης δυνατόν να αποδειχθεί εσφαλμένη. Η πιθανότητα να υπάρξει διαφορετική προσέγγιση στο θέμα της λύσης που θα μας προταθεί ανάμεσα στον φημολογούμενο υποψήφιο της τριμερούς κ. Τ. Παπαδόπουλο και το ΑΚΕΛ είναι μεγάλη. Οι πρόσφατες δηλώσεις του ΓΤ του ΔΗΚΟ κ. Αγγελίδη σε τηλεοπτική εκπομπή του «Σίγμα» για «την ευλογία της ένταξης χωρίς τη λύση» ήρθαν να μεγαλώσουν αυτή μας την ανησυχία. Ελπίζω η ακελική ηγεσία να κάνει όσο είναι καιρός σοφότερες σκέψεις.

** Ο Πέτρος Ζαρούνας είναι επισημονικός συνεργάτης στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Jean Monnet του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.*

Η λογική του 7 προς 10 συνεχιζείται στις διευθετήσεις για τον ευρωστράτο και θα έχει και τη συνέχειά της και στην Κύπρο.

Στην πραγματικότητα, χωρίς κανέναν να είναι ψεύτης, κανέναν δεν λέει την αλήθεια.

σεων Χάνεϊ αλλά το κατά πόσο είναι εκτός του κλίματος των συνομιλιών, όπως διεξάγονται κατά τους τελευταίους μήνες. Κυρίως έχει σημασία να διερευνήσουμε αν δικαιολογούνται να εκπλησσονται οι πολιτικοί μας ηγέτες, επειδή συναινούν στη διεξαγωγή των συνομιλιών, γιατί πράγματι προσβλέπουν σε λύση εκτός των πλαισίων της λογικής του Λόρδου Χάνεϊ. Έχω την εντύπωση ότι ολόκληρη η πολιτική ηγεσία αλλά και κάθε ενεργός πολίτης, που παρακολουθεί τα όσα προκύπτουν διεθνώς και αφορούν στην αναζήτηση λύσης του Κυπριακού, γνωρίζουν ότι οι συνομιλίες που διεξάγονται κατά τους τελευταίους μήνες οδηγούν, αν τελικά συναινέσουν και οι Τούρκοι, σ' ένα συμβιβασμό που δεν μπορεί να αφίσταται της λογικής των δηλώσεων Χάνεϊ. Υπάρχει, αλήθεια, πολιτικά σκεπτόμενος που πιστεύει ότι μπορεί να προκύψει λύση μέσα απ' αυτές τις συνομιλίες, που να είναι απόλυτα προσπλωμένη στις αποφάσεις του ΟΗΕ και στο κοινοτικό κεκτημένο; Κάτι τέτοιο νομίζω ούτε ως όνειρο θερινής νυκτός δεν μπορεί να εκλειφθεί. Το ερώτημα είναι ποιος πραγματικά λέει την αλήθεια στον

κυπριακό λαό και ποιος του λέει ψέματα. Στην πραγματικότητα, χωρίς κανέναν να είναι ψεύτης, κανέναν δεν λέει την αλήθεια. Όλοι ξέρουν ότι η λύση, που είναι δυνατό να προκύψει από τις διεξαγόμενες συνομιλίες, θα είναι ένας οδονυρός συμβιβασμός με τα χαρακτηριστικά, περίπου, που του προσδίδει ο Λόρδος Χάνεϊ. Και οι μεν απορριπτικοί προσπαθούν να σπρώξουν την Κυβέρνηση, με διάφορα προσχήματα, προς πν έξοδο από τις συνομιλίες, πριν αρχίσει η κατάθεση εγγράφων προτάσεων από μέρους του ΟΗΕ με τη συμφωνία των ΗΠΑ και της Ε.Ε., γιατί τότε θα είναι δύσκολο να διασώσουμε την ενταξιακή μας πορεία αν τις απορρίψουμε, οι δε ρεαλιστές, ενώ γνωρίζουν τα όρια των δυνατοτήτων μας σ' αυτές τις συνομιλίες και τα αποδέχονται ως τη μόνη διέξοδο για να αποφύγουμε τη διχοτόμηση, προτιμούν, αντί να πουν την αλήθεια στο λαό, αν οδηγηθούμε όλοι προ τετελεσμένων γεγονότων. Νομίζω ότι και οι μεν και οι δε διαπράττουν ιστορικό σφάλμα. Οι μεν απορριπτικοί προκρίνοντας την πολιτική της μη λύσης, μας οδηγούν προς την οριστική

νεϊ επαναλαμβάνει τη θέση για ένα νέο κεντρικό κράτος με δύο συνιστώσες πολιτείες, οι οποίες θα έχουν ίσα δικαιώματα και εξουσίες, η κάθε μια στην πλευρά της. Το κράτος θα έχει μια διεθνή προσωπικότητα και ως μια κρατική οντότητα θα συμμετέχει ως πλήρες μέλος της Ε.Ε. και του ΟΗΕ. Άλλωστε αυτή η συνταγματική διευθέτηση, που μπορεί να ιδωθεί μέσα στα πλαίσια μιας διζωνικής -δικοινοτικής ομοσπονδίας, θα είναι σίγουρα κάτι εντελώς διαφορετικό από τη συνταγματική δομή της Κυπριακής Δημοκρατίας, της οποίας, με τη συμφωνία των δύο κοινοτήτων, θα είναι ο φυσικός διάδοχος, που θα κληρονομεί και την ιστορία και τις δεσμεύσεις της. Τα περί λαών είναι σίγουρα μια προσπάθεια του Λόρδου Χάνεϊ να προσδώσει πολιτική οντότητα στις δύο κοινότητες, που ισότιμα διαπραγματεύονται τη λύση του Κυπριακού. Όμως περισσότερη σημασία δεν έχει η ερμηνεία των δηλώ-

δικοτόμηση με όλους τους κινδύνους που συνεπάγεται τούτη και προς μια αμφίβολη ευρωπαϊκή προοπτική. Η κουτοπονηριά τους τους οδηγεί στην ποίηση πως, αν καταφέρουμε να μπούμε χωρίς τους Τ/Κ στην Ευρώπη, τότε θα τους εκδικηθούμε κλείνοντας οριστικά γι' αυτούς και για την Τουρκία την πόρτα της Ε.Ε. Μια τέτοια λογική όμως, εκτός από μικρόψυχη είναι και αφελής και λανθασμένη. Η μισή Κύπρος δεν θα μπορεί να καθορίζει την πολιτική της Ε.Ε. και μια τέτοια ενδεχόμενη στάση μπορεί να μας οδηγήσει σε ανεπιθύμητους δρόμους. Οι ρεαλιστές, που είναι έτοιμοι για τον ιστορικό συμβιβασμό, αποκρίνοντας την αλήθεια από το λαό, υπονομεύουν την ίδια την προοπτική επίτευξης και προπαντός επιβίωσης αυτού του συμβιβασμού. Μου θυμίζει λίγο αυτή η κατάσταση την εποχή της Ζυρίχης, που ενώ η μεγάλη πλειοψηφία των ηγετών μας της υπέγραφαν, οι ίδιοι είχαν

γαλουχίσει το λαό για να την απαρνηθεί και να την υπονομεύσει, ενόσω ακόμα το μελάνι των υπογραφών ήταν υγρό. Και οι συνέπειες που υπέστη ολόκληρη η Κύπρος είναι σ' όλους γνωστές. Το μεγάλο ερώτημα τελικά που τίθεται είναι το γιατί η πολιτική μας ηγεσία και των δύο σχολών σκέψης ακολουθεί αυτή την τακτική απόκρισης της αλήθειας από το λαό. Ούτε για μια στιγμή δεν διανοούμαι ότι τούτο οφείλεται είτε σε ανεπάρκεια πολιτικής σκέψης, είτε σε αθέλητα λάθη χειρισμών. Έχω πεισθεί ότι πίσω από αυτή τη στάση κρύβεται το είδος, το ύφος και κυρίως το ήθος της κοινότητας μας. Τα φοβερά σκάνδαλα που αποκάλυπτονται καθημερινά και που εμπλέκουν σχεδόν το σύνολο των επωνύμων αυτής της κοινωνίας μαρτυρούν ότι έχει στηθεί ένα καθολικό δίκτυο εμπλεκόμενων συμφερόντων, που θέλει να τα προστατεύσει αποκρούοντας κάθε ενδεχόμενο μετεξέλιξης αυτής της κοι-

νωνίας σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή κοινωνία πολιτών. Γνωρίζουν πολύ καλά ότι μπαίνοντας απρόσκοπτα στην Ε.Ε. δεν θα μπορούν να ευδοκιμήσουν οι συναλλαγές για τις εκκλησιαστικές περιουσίες, οι εξυπηρετήσεις αμφιβόλων συμφερόντων με συνεργασίες κερδοφόρες και καλυπτικές, ούτε να λειτουργούν κοινοβούλια που θα αναζητούν τους ενόχους του εγκλήματος του χρηματιστηρίου χωρίς να λένε λέξη για τις ιδιωτικές τοποθετήσεις των μελών τους. Πιστεύουν ορισμένοι, μέσα στο κλίμα της τριτοκοσμικής στασιμότητας, που χαρακτηρίζει τη δημόσια ζωή αυτού του τόπου, ότι, αν μείνουμε μόνοι και περιχαρακωμένοι στις εθνικές μας προκαταλήψεις, έστω κι αν θα υπάρχει αφόρητη στενότητα χώρου στο μισό βράχο αυτού του νησιού, θα καταφέρνουμε στο διπνεκές να «πουλάμε τρέλα» στον πολιτισμένο κόσμο για να μας ανέχεται να υπάρχουμε μαζί του, ως κομπραδόροι της κομπίνας.

Νέες εξελίξεις στην Κύπρο και η τουρκοκυπριακή κοινότητα

Του Özdemir Ozgür

Τέμα του άρθρου μου αποτελούν οι νέες εξελίξεις στην Κύπρο και η τουρκοκυπριακή κοινότητα και πιο συγκεκριμένα το τι επιδιώκει η τουρκική πλευρά στις διαπραγματεύσεις για τη λύση του κυπριακού προβλήματος. Για να το κάνω αυτό σωστά, πρέπει να κάνω μια διαφοροποίηση μεταξύ του Ντενκτάς και της Τουρκίας από τη μια, και της μάζας των Τουρκοκυπρίων από την άλλη.

Προτού ασχοληθώ με το θέμα όπως παρουσιάζεται σήμερα, θα ήταν χρήσιμο να κάνω μια αναδρομή στις απαρχές του προβλήματος, γιατί αυτές έχουν και τις συνέπειές τους στη σημερινή κατάσταση. Θυμούμαι το 1965, όταν ήμουν μέλος της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της Κυπριακής Δημοκρατίας στα Ηνωμένα Έθνη, τι έλεγε μια δήλωση της Κύπρου στη Γενική Συνέλευση. Έλεγε ότι η αναφορά από μερικούς ομιλητές στο κυπριακό πρόβλημα ως ένα πολύ πολύπλοκο θέμα δεν ήταν ορθή, γιατί στην πραγματικότητα το θέμα ήταν πολύ απλό, γιατί στην ουσία ήταν απλά ένα θέμα αυτοδιάθεσης. Αλλά αργότερα πολλές αναφορές από αρκετούς ομιλητές, αλλά και από Γενικούς Γραμματείς των Ηνωμένων Εθνών παρουσίαζαν και πάλι το θέμα ως πολύπλοκο. Στην πραγματικότητα η πολυπλοκότητα του θέματος άρχισε με

το αίτημα για αυτοδιάθεση. Οι Ελληνοκύπριοι ζητούσαν την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης ως ένα σημαντικό βήμα προς την ένωση, ενώ οι Τουρκοκύπριοι και οι Τούρκοι εναντιώνονταν έντονα σ' αυτό το αίτημα. Οι Τουρκοκύπριοι απέρριπταν την ένωση γιατί τότε θα ήσαν μια μειονότητα υπό ελληνική ηγεμονία. Οι Τούρκοι ποτέ δεν βρέθηκαν κάτω από ελληνική κυριαρχία, ενώ συνέβηκε το αντίθετο με τους Έλληνες. Με άλλα λόγια, οι Τούρκοι δεν ήθελαν την ένωση ή την αυτοδιάθεση που θα οδηγούσε στην ένωση, κυρίως για ιστορικούς και ψυχολογικούς λόγους. Έτσι μπορούμε να αντιληφθούμε γιατί οι Τούρκοι απαιτούσαν και κατόρθωσαν να πάρουν το στάτους της κοινότητας στο σύνταγμα της Κύπρου. Χρησιμοποιώντας την τουρκική στάση ως ευκαιρία για να εμποδίσουν τον τερματισμό της αποικιοκρατίας στην Κύπρο, στα μέσα της δεκαετίας του 1950 οι Άγγλοι υιοθέτησαν την άποψη πως, αν οι Έλληνες επέμεναν στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, τότε το δικαίωμα αυτό θα έπρεπε να ασκηθεί χωριστά από τις δυο κοινότητες. Αυτό βοήθησε και ακόμη βοηθά τους Τούρκους και ανάγκασε τους Ελληνοκύπριους να εγκαταλείψουν, έστω και προσωρινά, την ιδέα της ένωσης και να αποδε-

χτούν την εφικτή λύση της ανεξαρτησίας της Κύπρου, για να εμποδίσουν τη δικοτόμηση της νήσου. Δούλεψα δυο φορές στα Ηνωμένα Έθνη ως διπλωμάτης της Κυπριακής Κυβέρνησης και αργότερα για μερικά χρόνια ως Ανώτερος Λειτουργός Πολιτικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών. Δεν πιστεύω ότι στο λεκτικό του Διεθνούς Οργανισμού το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης μπορεί να ασκηθεί από κάθε κοινότητα ξεχωριστά σε οποιαδήποτε χώρα. Πρέπει να εξασκηθεί από ολόκληρο τον πληθυσμό. Επιπρόσθετα, με την παρουσία των κυρίαρχων Βρετανικών Βάσεων, τη Συνθήκη Εγγυήσεως κ.λπ., η Κύπρος δεν έγινε πραγματικά ανεξάρτητο κράτος. Παρόλα αυτά, επιστρέφοντας στην τότε τουρκική θέση, πρέπει να σημειώσουμε ότι, ενώ στη δεκαετία του 1940 οι Τουρκοκύπριοι δημιούργησαν μια οργάνωση με το όνομα ΚΑΤΑΚ, που σημαίνει Σύνδεσμος της Τουρκικής Μειονότητας της Νήσου Κύπρου, στο Σύνταγμα του 1960 δεν αποτελούσαν μειονότητα. Δεν πρέπει να παρεξηγηθώ. Πάντοτε πίστευα ότι υποσχέσεις που δίδονται ή συμφωνίες που υπογράφονται πρέπει πάντοτε να τηρούνται. Από την άλλη, βρίσκω ότι οι σημερινές επίσημες τουρκικές απαιτήσεις απέχουν απ'

εκείνες της δεκαετίας του 1940, όταν οι Τουρκοκύπριοι αποκαλούσαν τους εαυτούς τους μειονότητα. Αρχικά, στο θέμα της αυτοδιάθεσης η τουρκοκυπριακή ηγεσία είχε το πλεονέκτημα της εξασφάλισης της σύμφωνης γνώμης όλων σχεδόν των Τουρκοκυπρίων. Σήμερα όμως πολλά άλλα θέματα παρουσιάστηκαν. Ας τα εξετάσουμε. Όπως ανέφερα ενωρίτερα, πρέπει να γίνει μια διαφοροποίηση ανάμεσα στον Ντενκτάς και την κλίκα του, οι οποίοι προσπαθούν να εξασφαλίσουν τα λεγόμενα στρατηγικά πλεονεκτήματα στην Τουρκία, και στις μάζες των Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι θα ήθελαν ένα καλύτερο μέλλον για τους ίδιους και τα παιδιά τους. Έχω πληροφορίες ότι η πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων, περίπου το 70%, δεν συμφωνούν με την πολιτική του Ντενκτάς στο κυπριακό πρόβλημα. Το γνωρίζω αυτό εξαιτίας της πολύ άσχημης οικονομικής τους κατάστασης, της πολιτικής τους απομόνωσης, του υψηλού βαθμού ανεργίας, της έλλειψης ελευθερίας έκφρασης κ.λπ. Πολλοί Τουρκοκύπριοι μεταναστεύουν, γι' αυτό και θέλουν μια λύση το συντομώ-

τερο δυνατό. Ήσαν γι' αυτό πολύ αισιόδοξοι με την έναρξη των διαπραγματεύσεων, αλλά τώρα είναι πολύ καχύποπτοι για τα κίνητρα του Ντενκτάς. Οι μάζες των Τουρκοκυπρίων θέλουν μια δίκαιη και γρήγορη λύση. Έχουμε όλοι ακούσει για τις 41 οργανώσεις που έχουν δηλώσει «αυτή η χώρα είναι δική μας». Έχουμε ακούσει για τον καθηγητή Umüt İnahtchi και τη δασκάλα Nilgun Othop που απολύθηκαν από τις εργασίες τους γιατί είπαν ότι η Κύπρος βρίσκεται υπό κατοχή και ότι το αυτοκρυθθέν κράτος είναι ψευδοκράτος. Δεν είπαν τίποτε άλλο παρά την αλήθεια, γιατί αυτά έχουν αναγνωριστεί από διεθνείς εμπειρογνώμονες, από διεθνείς οργανισμούς και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Πράγματι το 1983 το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε ψήφισμα, το οποίο ζητούσε από όλα τα κράτη να μην αναγνωρίζουν το βόρειο μέρος του νησιού ως κράτος. Στην περίπτωση του καθηγητή İnahtchi χρησιμοποιήθηκε ένα ακόμη σημείο εναντίον του. Αναφέρθηκε ότι ήταν ιδρυτικό μέλος του Ιδρύματος Ιχσάν Αλή. Αλλά το Ίδρυμα Ιχσάν Αλή δεν είναι πολιτική οργάνωση. Δεν αναμειγνύεται στην πολιτική. Στόχος του είναι η εισαγωγή των ιδεών του αιμνηστου ανάμεσα στον Ντενκτάς και την κλίκα του, η ανοχή και η φιλία, σε ολόκληρο το λαό. Στην πραγματικότητα οι ιδέες αυτές αποτελούν αρχές που διασφαλίζονται σε μερικές διεθνείς συμβάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ένας μπορεί εύκολα να καταλάβει, γιατί οι Τουρκοκύπριοι είναι πολύ πικραμένοι από το δικτατορικό καθεστώς στη βόρεια Κύπρο και θέλουν να σωθούν. Όλοι μας ακούσαμε για το κλείσιμο της εφημερίδας AVRUPA, διότι δεν συμφωνούσε με την πολιτική της τουρκοκυπριακής ηγεσίας. Συχνά ακούμε για την καταπίεση πολλών Τουρκοκυπρίων που έχουν διαφορετικές πολιτικές απόψεις και για το χαρακτηρισμό πολλών από αυτών

ως προδοτών. Αλλά ακούσαμε και ομιλίες με καλές προθέσεις από μερικούς Τουρκοκύπριους ηγέτες σαν τον Ozker Ozgür, Alpay Durduran, İzzet İsjian και Mehmet Ali Talat. Σε κάθε περίπτωση, υπό αυτές τις συνθήκες, οι περισσότεροι Τουρκοκύπριοι θέλουν μια δίκαιη και γρήγορη λύση, όπως την Ομοσπονδία, και να μπουν στην Ευρώπη μαζί με τους Ελληνοκύπριους. Πρέπει να ειπωθεί όμως ότι το πιο σημαντικό πράγμα για όλους τους Τουρκοκύπριους είναι η ασφάλειά τους. Αυτό το σημείο μου το ανέφερε ο καθηγητής Όσκαρ Καμιλιόν, Ειδικός Αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και αργότερα ο αμερικανός πρέσβης κος Μπάτλερ. Φαίνεται όμως ότι οι Τουρκοκύπριοι τώρα αντιλαμβάνονται ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση η ασφάλεια ζωής και περιουσίας διασφαλίζονται πολύ καλύτερα. Επιπλέον, σε μια Ομοσπονδία, όπου η πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων θα ζει στο βορρά, δεν μπορεί να υπάρξει σοβαρός κίνδυνος για την ασφάλεια ιδίως ενόψει του γεγονότος ότι η Τουρκία είναι τόσο κοντά στο βόρειο μέρος της Κύπρου. Πράγματι, πριν λίγο καιρό, η σημασία του θέματος της ασφάλειας ηγήθη από τον Mehmet Ali Talat. Πάνω στο θέμα της ασφάλειας των Τουρκοκυπρίων, γενικά μιλώντας, είναι δυνατό να μην εγκαταλείψουν εύκολα το δικαίωμα της Τουρκίας σαν εγγυήτριας δύναμης. Όπως αντιλήφθηκα από συνομιλίες μου με Τουρκοκύπριους, κάποιοι από αυτούς έχουν κάποιες αμφιβολίες, αν και κατά πόσο οι Ελληνοκύπριοι έχουν πραγματικά εγκαταλείψει την ιδέα της ένωσης. Τους εξήγησα ότι τώρα που η Κύπρος γίνεται πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ιδέα της ένωσης δεν μπορεί να αποτελεί πρόβλημα. Και βέβαια οι Τουρκοκύπριοι δεν θέλουν να υποβιβασθούν σε καθεστώς μειονότητας. Σε ότι αφορά τις επιδιώξεις της τουρκοκυπριακής ηγεσίας ακόμη εκπληκτικές (παράδοξες) απαιτί-

σεις. Ισχυρίζονται ότι είναι ξεχωριστός λαός με δικαίωμα αυτοδιάθεσης. Απαιτούν χωριστή κυριαρχία, πλήρη πολιτική ισότητα και νέα κατανομή της εξουσίας. Απαιτούν όπως οι Ελληνοκύπριοι δεχθούν τις πραγματικότητες. Θέλουν εκ περιτροπής προεδρία και επιπλέον απαιτούν οι Ελληνοκύπριοι να ενεργούν με καλή πίστη. Ας εξετάσουμε, επί τροχάδην, αυτές τις απαιτήσεις:

Λαός
Στην πρακτική των Ηνωμένων Εθνών, λαός είναι όλος ο πληθυσμός μιας χώρας. Ο Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών αρχίζει με τη φράση «Εμείς οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών αποφασισμένοι...». Στην παράγραφο 2 του Άρθρου του Καταστατικού Χάρτη αναφέρεται μεταξύ των σκοπών των Ηνωμένων Εθνών: «Η διαμόρφωση φιλικών σχέσεων μεταξύ εθνών βασισμένη στο σεβασμό, στην αρχή των ίσων δικαιωμάτων, στην αρχή των ίσων δικαιωμάτων και την αυτοδιάθεση των λαών...». Είναι σαφές ότι αναφέρεται στο σύνολο του πληθυσμού κάθε χώρας. Στο παρελθόν αρθρογράφοι πάνω σε αυτό το θέμα και έχω ισχυρή άποψη για το ότι το δικαίωμα αυτοδιάθεσης ανήκει σε όλο τον πληθυσμό και όχι ξεχωριστά στις κοινότητες.

Κυριαρχία
Οι σπουδές και μελέτες μου στο Διεθνές Δίκαιο και όλες οι εμπειρίες μου στα Ηνωμένα Έθνη με έμαθαν ότι κάθε κράτος και όχι κάθε κοινότητα, είναι κυρίαρχο είτε η κοινότητα αποτελεί την πλειοψηφία είτε είναι μειοψηφία. Ο Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών μιλά για την αρχή της ίσης κυριαρχίας όλων των μελών της Οργάνωσης (των Ηνωμένων Εθνών). Η Κύπρος είναι κράτος μέλος των Ηνωμένων Εθνών. Τώρα, η τουρκική πλευρά προσπαθεί να αντικαταστήσει την αρχή αυτή με άλλη, η οποία αναγνωρίζει την εξωτερική κυριαρχία και τις εσωτερικές κυριαρχίες. Η αποδοχή μιας τέτοιας θέσης (αρχής) προβλέπεται να δημιουργήσει πολλά προβλήματα για τον κόσμο.

Αλλά, αν αυτή η ιδέα φαίνεται καλή, τότε θα πρέπει να συγκληθεί διεθνές συνέδριο για να αποφασιστεί για την ολόπλευρη του θέματος και όχι για την περίπτωση της Κύπρου. Χωρίς ένα τέτοιο συνέδριο μια τέτοια αρχή δεν μπορεί να αναγνωρισθεί.

Πλήρης πολιτική ισότητα
Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης για αρκετές φορές επανέλαβε ότι το σύνταγμα του 1960 βασιζόταν πάνω στις αρχές της Πολιτικής Ισότητας. Δεν είμαι ειδικός πάνω στη συγκεκριμένη νομοθεσία, όμως δεν πιστεύω ότι αυτή η θέση είναι έγκυρη. Το δικαίωμα άσκησης βέτο, ποσοστό ψήφων κ.τ.λ. των Τουρκοκυπρίων είχε σκοπό να παρεμποδίσει την εξάσκηση οποιασδήποτε ηγεμονίας εις βάρος τους και αυτό επειδή ήταν στην ουσία μειονότητα. Υπάρχουν αρκετά ομόσπονδα κράτη ανά τον κόσμο. Δεν μπορούμε να τους ακολουθήσουμε χωρίς να διεκδικήσουμε σε τέτοιου είδους περίπλοκα κατασκευάσματα και περίπλοκες αντιλήψεις; Είναι σωστό ότι τα Ηνωμένα Έθνη στα ψηφίσματά τους υπογραμμίζουν ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων θα πρέπει να διεξάγονται πάνω σε «ίση βάση», όμως δεν μιλά για πλήρη πολιτική ισότητα μεταξύ όλων των κοινοτήτων του κυπριακού κράτους. Πώς είναι δυνατό να διεξαχθούν οι συνομιλίες αν δεν είναι πάνω σε ίση βάση;

Διαμελισμός νέας πολιτικής εξουσίας
Ο Τ/Κ ηγέτης ισχυρίστηκε ότι στο σύνταγμα του 1960 έγινε καταμερισμός πολιτικής εξουσίας και ότι θα πρέπει να υπάρξει και πάλι πλήρης καταμερισμός εξουσίας στη δομή του κράτους. Ναι, υπήρχε ένας καταμερισμός εξουσίας στο σύνταγμα του 1960, όμως δεν επρόκειτο για πλήρη καταμερισμό πολιτικής εξουσίας. Αν υπήρχε πλήρης καταμερισμός εξουσίας, τότε ποιος ο λόγος παραχώρησης προς τους Τ/Κ του δικαιώματος άσκησης βέτο, κ.τ.λ.; Στο σύνταγμα γίνεται αναφορά για τους Τ/Κ ως κοινότητα και όχι ως μειονό-

τητα, όμως για να φθάσουμε στο συμπέρασμα περί πλήρους καταμερισμού εξουσίας αυτό θα αποτελούσε μια διαστρέβλωση της αλήθειας, μια φαντασία ή και δημαγωγία. Υπάρχει μήπως σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου κάποιο ομοσπονδιακό κράτος, όπου όλες οι κοινότητες έχουν πλήρη πολιτική ισότητα, πλήρη καταμερισμό εξουσίας και ξεχωριστή κυριαρχία; Μπορώ να ρωτήσω αυτό που ρώτησε πρόσφατα ένας Τ/Κ δημοσιογράφος στην τουρκοκυπριακή ηγεσία στην εφημερίδα Γενί Ντουζέν: «Quo Vadis» - Πού πάτε;

Αποδοχή των πραγματικότητας
Η τ/κ ηγεσία και η Τουρκία έχουν αποφύγει λύση για αρκετό καιρό έτσι ώστε τώρα να είναι ευκολότερο να ζητούν όπως γίνει αποδοχή των πραγματικότητας στην Κύπρο. Η παραδοχή ασφαλώς των πραγματικότητας εξαρτάται από τη νομιμότητα των πραγματικότητας. Η Τουρκία ίσως είχε το δικαίωμα να επέμβει στρατιωτικά κάτω από τη συνθήκη εγγυήτριας δύναμης μόνο και μόνο για να επιβάλει τη συνταγματική αποκατάσταση και όχι να παραμένει για δεκαετίες στην Κύπρο, πράγμα που είναι πλήρως αναγκαίο. Είναι η πραγματικότητα που είναι πλήρως νομιμη και πολύ σημαντική. Είναι το γεγονός ότι το 1983 το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών κάλεσε όλα τα κράτη μέλη να μην αναγνωρίσουν την αυτοανακηρυσσόμενη και ούτως καλούμενη Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου. Είναι επίσης πολύ σημαντικό ότι κανένα κράτος εκτός από την Τουρκία δεν αναγνώρισε το ούτως καλούμενο κράτος. Αυτή η ανάγκη αποδοχής των πραγματικότητας μπορεί να σημαίνει ότι η δύναμη είναι και δικαίον (might is right); Σ' αυτό τον αιώνα τα πράγματα δεν μπορεί να είναι έτσι δεν μπορεί να είναι έτσι.

Εκ περιτροπής προεδρία

Η επίσημη τουρκική πλευρά θέλει επίσης το σύστημα της εκ περιτροπής προεδρίας. Φαίνεται ότι αν οι απαιτήσεις τους για πλήρη πολιτική ισότητα, πλήρη καταμερισμό πολιτικής εξουσίας, κ.τ.λ. αναγνωρισθούν, τότε γιατί να μη ζητήσουν και εκ περιτροπής προεδρία; Μπορεί κανείς να φαντασθεί τι θα συμβεί, αν ένα τέτοιο σύστημα υιοθετηθεί σε χώρες με πληθυσμό διαφορετικών θών και εθίμων; Ασφαλώς, αν ο πρόεδρος είναι μόνο για τυπικότητες και δεν έχει εκτελεστική εξουσία, τότε μπορεί να μη δημιουργηθεί κανένα πρόβλημα. Αλλά ποιο το όφελος;

Καλή πίστη

Τελευταίως ανακοινώθηκε ότι ο Ντενκτάς εξέφρασε την ελπίδα να δείξει η ελληνοκυπριακή πλευρά καλή πίστη, ωσάν και ο ίδιος να έδειξε καλή πίστη. Όπως ανέφερε ήδη στο βιβλίο μου «Η Κύπρος στη ζωή μου», το 1964 ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας είπε στη Μόσχα ότι η καλύτερη λύση του Κυπριακού θα ήταν το ομοσπονδιακό σύστημα. Αργότερα, το Σεπτέμβριο του 1974, μετά την τουρκική στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο, σε μια συνέντευξη που έδωσε ο Ετζεβίτ στο «Middle East Studies Journal» είπε το ίδιο. Μετά, το 1977 και 1979, υπήρχαν υψηλού επιπέδου συμφωνίες για Ομοσπονδία. Αλλά, πριν λίγα χρόνια, η τουρκική πλευρά επέβαλε την ιδέα της Συνομοσπονδίας. Και μετά ο Ντενκτάς αποσύρθηκε από τις συνομιλίες. Τώρα, ποιος ζητά καλή πίστη; Δεν ξέρω πώς να χαρακτηρίσω αυτή τη συμπεριφορά. Μάλιστα, «καλή πίστη» είναι μια από τις αρχές μέσα στον Καταστατικό των Ηνωμένων Εθνών (Άρθρο 2, παρ. 2). Και όταν μια πλευρά βγει έξω από τα όρια στις συνομιλίες, τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να μιλήσουν ανοικτά και καθαρά. Δυστυχώς αυτό δεν έχει γίνει. Επίσης δυστυχώς τα Ηνωμένα Έθνη επανειλημμένα ανανέωσαν τη θητεία της ειρηνευτικής δύναμης στην Κύπρο για πολύ καιρό δίχως να το συνδέσουν

με επίτευξη ειρήνης (peace making) μέσω του Άρθρου 33 του Καταστατικού που αναφέρει στην ειρηνευτική λύση αντιπαράθεσων. Ως ένας πρώην αξιωματούχος των Ηνωμένων Εθνών λυπούμαι που μιλά με τέτοιο τρόπο για τα Ηνωμένα Έθνη, αλλά πιστεύω πως η αλήθεια είναι υπεράνω όλων.

Συνομοσπονδία
Μερικοί άνθρωποι λένουν ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά επιδιώκει μαζικιστικούς σκοπούς. Εγώ βλέπω αυτούς τους σκοπούς, όχι ως μαζικιστικούς, αλλά έξω από τα όρια, προπαντός μετά που το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών που το 1983 υιοθέτησε ψήφισμα καλώντας όλα τα κράτη να μην αναγνωρίσουν το αυτοκαλούμενο ανεξάρτητο Κράτος της Βόρειας Κύπρου. Μερικοί άλλοι λένουν ότι η ονομασία της Ομοσπονδίας ή της Συνομοσπονδίας δεν είναι σημαντικό και ότι το σημαντικό είναι το περιεχόμενο. Δεν συμφωνώ, διότι κατακρίβεια η ονομασία αντανάκλα το περιεχόμενο. Υπάρχει μια μεγάλη διαφορά μεταξύ Ομοσπονδίας και Συνομοσπονδίας. Συνομοσπονδία σημαίνει δύο κράτη και αυτό είναι εναντίον όλων των σχετικών συμφωνιών και των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών. Πώς μπορούν αυτές οι συμφωνίες και τα ψηφί-

σματα να αγνοηθούν; Επιπλέον σε μια Συνομοσπονδία ένα απαρτιζόμενο κράτος μπορεί να αποχωρήσει όποτε θέλει, πράγμα που σημαίνει διαμελισμός. Σήμερα στον κόσμο δεν υπάρχει κανένα συνομοσπονδιακό κράτος. Το ελβετικό σύνταγμα είναι μόνο στη θεωρία συνομοσπονδιακό, διότι η ονομασία προέρχεται από παλιά. Στην πρακτική είναι ομοσπονδιακό. Επιπλέον μπορεί κανείς να φανταστεί τις απόπειρες εκβιασμών σε μια συνομοσπονδία; Η πιο αδύναμη πλευρά μπορεί να κάνει συχνά εκβιασμούς ότι, εάν η επιθυμία της δεν εφαρμοσθεί, θα αποχωρήσει. Είναι πολύ αμφίβολο ότι μια Συνομοσπονδία θα είναι βιώσιμη. Γι' αυτό καταλαβαίνω αυτούς τους Ελληνοκύπριους, οι οποίοι πιστεύουν ότι είναι καλύτερο να δεκτούν δύο χωριστά κράτη, παρά μια συνομοσπονδία, με τον όρο ότι θα τους δοθεί πίσω κάποιο έδαφος, για να διευκολύνουν τους ελληνοκύπριους πρόσφυγες.

Επίλογος

Πιστεύω ότι, όπως έγραψε ο Νίκος Πίπτας στο «Cyprus Mail» στις 3 Φεβρουαρίου 2002, υπό τις καταστάσεις η καλύτερη λύση θα είναι ένα ομοσπονδιακό, διζωνικό και δικαιοδικό κράτος. Αυτό θα είναι καλό για όλους τους Κύπριους, συμπεριλαμβανομένων βεβαίως και των Τουρκοκυπρίων. Αυτό το κοινό καλό είναι κάτι για το οποίο ο μακαρίτης ο γιατρός Ισάκ Αλή, ένας Τουρκοκύπριος που ήταν πολιτικός σύμβουλος του Προέδρου Μακαρίου και μετά του Προέδρου Κυπριανού, εργάστηκε πολύ στη ζωή του. Έγραψε στα «Απομνημονεύματά» του και σε επιστολές του σε μένα ότι είναι αδύνατο να βρεθεί λύση με τον Ντενκτάς. Η ίδια άποψη μου εκφράστηκε, το Φεβρουάριο 1989 από τον Πρόεδρο Βασιλείου. Ο γιατρός Ισάκ Αλή έγραψε επίσης ότι ο Ντενκτάς και η Τουρκία δεν έχουν κατά νου τα συμφέροντα των Τουρκοκυπρίων. Τώρα οι περισσότεροι Τουρκοκύπριοι το έχουν καταλάβει. Διότι στην πραγματικότητα οι τελευταίες δηλώσεις

μερικών Τούρκων αξιωματούχων έκαναν πολύ καθαρό ότι για την Τουρκία το πιο σημαντικό είναι τα στρατιωτικά συμφέροντά της. Η διαλλαξία του Ντενκτάς είναι τόσο γνωστή σε όλους, που δεν είναι ανάγκη να αναφέρω περισσότερα. Όμως θα ήθελα μόνο να σημειώσω ότι ο πρώτος Τούρκος πρέσβης στην Κύπρο, ο κύριος Emin Dirvana, έγραψε ένα άρθρο στην εφημερίδα «Milliyet» στις 15 Μαΐου 1964 με τον τίτλο «Ο Ντενκτάς διαστρεβλώνει τα γεγονότα».

Γιατί τώρα οι τελευταίες αλλαγές προσανατολισμού της τουρκικής πλευράς στις συνομιλίες; Φαίνεται ότι αυτό οφείλεται σε συγκεκριμένους παράγοντες. Ένας από αυτούς είναι ότι οι Τούρκοι τώρα κατάλαβαν πως η Κύπρος θα μπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, άσχετα με τις τουρκικές απειλές και αντιρρήσεις. Επίσης φαίνεται ότι υπήρχε κάποια έμμεση διεθνής πίεση ή συμβουλή στους Τούρκους. Το άλλο είναι οι δυναμικές κινητοποιήσεις των Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι θέλουν μια δίκαιη και γρήγορη λύση και να μπουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρόσφατα υπήρχαν δυνατές αντιρρήσεις στην αρνητική πολιτική του Ντενκτάς και της Τουρκίας για την Κύπρο, όχι μόνο από πολλούς Τουρκοκύπριους, αλλά και από πρώην διπλωμάτες, το βιομηχανικό επιμελητήριο, πρώην στρατηγούς, δημοσιογράφους κ.τ.λ. από την Τουρκία. Τέλος, δηλώνω ότι επιθυμώ μια δίκαιη και βιώσιμη λύση στο κυπριακό πρόβλημα για το καλό όλων μας. Πρέπει να παρατηρήσω ότι ακούμε κάποιες φωνές για μια χαλαρή ομοσπονδία. Τι είναι αυτό, ποιος ξέρει; Θα ήθελα απ' την άλλη, να μην παρεξηγηθώ ως αντιτούρκος. Πιστεύω πολύ σε αυτά που είπα, και πρέπει να σημειώσω ότι το άρθρο μου αυτό δεν σημαίνει ότι συμφωνώ απολύτως με όλα αυτά που έγιναν από τους Ελληνοκύπριους στο παρελθόν. Όποιος διαβάσει το βιβλίο μου «Η Κύπρος στη ζωή μου» θα δει αυτό το στοιχείο. ■

Ανακοίνωση τύπου της Πλατφόρμας

"ΑΥΤΗ Η ΧΩΡΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ"

Για χρόνια, η Τουρκοκυπριακή κοινότητα αγωνίζεται για τα δημοκρατικά και πολιτικά της δικαιώματα και ιδιαίτερα για το δικαίωμα της αυτοκυβέρνησης. Οι οργανώσεις που ενώθηκαν στην πλατφόρμα κάτω από το όνομα «Αυτή η Χώρα είναι Δική μας» αγωνίζονται ακόμα για την επανένωση του νησιού, την ομόσπονδη λύση κάτω από την ομπρέλα των Ηνωμένων Εθνών και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Λόγω της στρατηγικής του σημασίας που συμφέρει στις ιμπεριαλιστικές επιδιώξεις, ο σκόπιμος διαχωρισμός του νησιού πρέπει να τερματιστεί. Από τις εμπειρίες τους από τον πόλεμο, τον πόνο και τη μετανάστευση, οι Τουρκοκύπριοι έχουν μεγάλες προσδοκίες από την ένταξη στην ΕΕ και τις άμεσες συνομιλίες που άρχισαν στις 4 του Δεκεμβρίου 2001, υπό την επιβλεψη των Ηνωμένων Εθνών.

Παρά τη μυστικότητα που τηρείται για τις συνομιλίες, οι αρνητικές εξελίξεις δεν φέρνουν να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του λαού μας. Όπως μας έχει συνθίσει από τη δεκαετία του 1950, έτσι και τώρα, με την προσέγγιση και τη στάση του, ο

κ. Ντενκτάς επιμένει να αφηράτα συμφέροντα των Τουρκοκυπρίων. Θεωρούμε τις δηλώσεις του στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ότι "δεν είμαστε υποχρεωμένοι να επανενωθούμε" ως παραβίαση των συμφερόντων των Τουρκοκυπρίων και ότι πλήττουν τη λύση του Κυπριακού και την ένταξη στην ΕΕ, όπως επίσης και τα συμφέροντα του τουρκικού λαού.

Ο κ. Ντενκτάς μαζί με τους εταίρους του στην Τουρκία κρατούν τους Τουρκοκύπριους όμηρους για εξυπηρέτηση ξεπερασμένων και πεπαλαιωμένων ιδεολογιών. Εκείνοι που μιλούν για τα κυρίαρχα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων στην ουσία μας αγνοούν και μας προσβάλλουν. Διαμαρτυρόμαστε ιδιαίτερα για τις δηλώσεις του Τούρκου υπουργού για τις Κυπριακές Υποθέσεις, Sukru Sina Gurel, γιατί παραμερίζουν εντελώς τα συμφέροντα των Τουρκοκυπρίων και θέτουν σε κίνδυνο την ένταξη της Τουρκίας με την ελπίδα να διατηρηθεί η κατάσταση στην Κύπρο.

Το επιχείρημα για το θέμα της κυριαρχίας που προβλήθηκε από τον κ. Ντενκτάς είναι εξίσου λανθασμένο με τα επιχειρήματα που προβάλλονται από ορισμένες ομά-

δες στη νότια Κύπρο. Κι ενώ η ιδέα του διαμελισμού (ταξίμ) τονίζεται και προτείνεται από τον Ντενκτάς, ορισμένες ομάδες στο Νότο επιλέγουν να προτείνουν τις αντιλήψεις τους περί κυριαρχίας. Όμως η κυριαρχία πρέπει να διαμοιράζεται, όπως πρέπει επίσης να συζητηθεί και η ιδέα της κοινής κυριαρχίας που να ασκείται από όλες τις κοινότητες της Κύπρου ικανές να διοικούν η κάθε μια τον εαυτό της ελεύθερα. Η κοινή συμμετοχή στην κυριαρχία, στα πλαίσια του δημοκρατικού περιβάλλοντος της ΕΕ και η ιδέα της κοινής κυριαρχίας στη βάση της πολιτικής ισότητας, όπως διακηρύχθηκε στις Συμφωνίες Κορυφής του 1997-79 πρέπει να τονίζονται. Τα τεχνητά επιχειρήματα που προβάλλονται από τον κ. Ντενκτάς διαστρέφουν τα συμφέροντα της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Φαίνεται ότι ο κ. Ντενκτάς παραβλέπει ότι παραμένει στην εξουσία ως αποτέλεσμα της πολιτικής του, που περιλαμβάνει την ιδέα του "έναν Τούρκο φεύγει, άλλος έρχεται" και την προώθηση της μετανάστευσης των Τουρκοκυπρίων, αφιόνοντας τους να γίνουν μειοπλοότητα στην ίδια τους την πατριδα. Σε ποια κυριαρχία ανα-

Ο κ. Ντενκτάς μαζί με τους εταίρους του στην Τουρκία κρατούν τους Τουρκοκύπριους όμηρους για εξυπηρέτηση ξεπερασμένων και πεπαλαιωμένων ιδεολογιών.

φέρεται; Σε ποιο κυρίαρχο δικαίωμα γίνεται αναφορά με το οποίο ένα κράτος δεν έχει την εξουσία να διοικεί την Κεντρική του Τράπεζα, το αεροδρόμιο και τον εθνικό του μεταφορέα, την αστυνομία και το στρατό του; Κι ενώ αφηφούνται τα δίκαια παράπονα των Τουρκοκυπρίων, το επιχείρημα της κυριαρχίας στην ουσία παρουσιάζεται ως η δικαιολογία για το άλυτο πρόβλημα της Κύπρου. Είναι εμφανές ότι ο κ. Ντενκτάς στοχεύει να κερδίσει χρόνο υποκρινόμενος ότι καταβάλλει προσπάθειες στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Προσπαθεί να κάνει συμφωνίες με πολιτικούς από χώρες μέσα στην ΕΕ, που προς το παρόν δεν βλέπουν με καλό μάτι την ένταξη της Τουρκίας, να πείσουν τα κράτη τους να αλλάξουν στάση. Σ' αυτά τα πλαίσια, εκφράζει τη σκέψη ορισμένων ομάδων στην Τουρκία που δεν ευνοούν πολιτική λύση στο Κυπριακό, τη δημοκρατία, το σεβασμό των αν-

θρωπίνων δικαιωμάτων ή την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα ήταν βέβαια ουτοπία να αναμένεται οτιδήποτε άλλο από τον κ. Ντενκτάς, αφού παρομοιάζει την Ευρωπαϊκή Ένωση ως "μηχανή του κιμά" και διατείνεται ότι η ΕΕ θα οδηγήσει τους Τουρκοκύπριους στον αφανισμό. Στην εσωτερική πολιτική του δραστηριότητα, δεν διστάζει να παρουσιάζει τους διανοούμενους, τους ειρηνιστές, εκείνους που υποστηρίζουν λύση του Κυπριακού και την ένταξη στην ΕΕ ως προδότες, μέσα από τα όργανα και τις εφημερίδες των συμβούλων του που συμμορφώνονται στις οδηγίες του. Ο κ. Ντενκτάς και οι υποστηρικτές του στην Τουρκία δεν έχουν κανένα δικαίωμα να αναγκάζουν τον τουρκικό λαό και τους Τουρκοκύπριους να πληρώνουν για το πείσμα τους να συντηρούν ξεπερασμένες ιδεολογίες που τελικά θα οδηγήσουν σε νέα πολιτική κρίση τόσο στην Τουρκία

όσο και στην Κύπρο. Με το σημείο αυτό θέλουμε να υπενθυμίσουμε τη δήλωση του Προέδρου της Τουρκίας, κ. Necdet Sezer, ότι "Κανένας δεν μπορεί να ανατρέψει το δρόμο της Τουρκίας προς την ΕΕ". Είναι εμφανές ότι εκείνοι με οπισθοδρομική, διαχωριστική νοστροπία, η οποία επικρατεί τα τελευταία 150 χρόνια σε μια προσπάθεια να παρεμποδιστεί η δυτικοποίηση της Τουρκίας, λειτουργούν σε πλήρη αρμονία με τον κ. Ντενκτάς. Είναι γεγονός ότι οι εργαζόμενοι και οι διανοούμενοι της Τουρκίας θα απορρίψουν αυτή τη νοστροπία. Και λέμε στον κ. Ντενκτάς: Μέσω των απευθείας διαπραγματεύσεων, στις οποίες υποτίθεται ότι εκπροσωπείτε τους Τουρκοκύπριους, μέχρι το τέλος Ιουνίου η κοινότητά μας αναμένει ότι το Κυπριακό θα επιλυθεί και ότι θα ανοικτεί ο δρόμος προς την ένταξη στην ΕΕ. Όπως δήλωσε ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, κ.

Κόφι Ανάν, κατά την επίσκεψή του στην Κύπρο, η πολιτική πραγματικότητα που προσδιορίζεται από τη διαδικασία ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ δείχνει την ανάγκη μιας μόνιμης και αμοιβαία αποδεκτής πολιτικής λύσης μέσα στο χρόνο που διανύουμε. Για το λόγο αυτό, κατά τον κρίσιμο μήνα Ιούνιο και ιδιαίτερα πριν από τη Συνάντηση Κορυφής (της ΕΕ) στη Σεβίλλη, πρέπει να αποφευχθούν οι σαρκασμοί και η αδράνεια. Το τραπέζι των διαπραγματεύσεων δεν χωράει δειλές προσεγγίσεις με κρυφές προθέσεις. Θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε στον κ. Ντενκτάς εκ μέρους της κοινότητάς μας: δεν έχετε καμιά θέση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, αν δεν επιδείξετε το θάρρος να προστατεύσετε τα συμφέροντα των Τουρκοκυπρίων και να υπογράψετε σύμφωνα με τα συμφέροντα και τις προσδοκίες του μέλλοντος της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Αντιπαροχές για τα αγγλικά, τις «εξυπηρετήσεις» και τη συγγένεια...

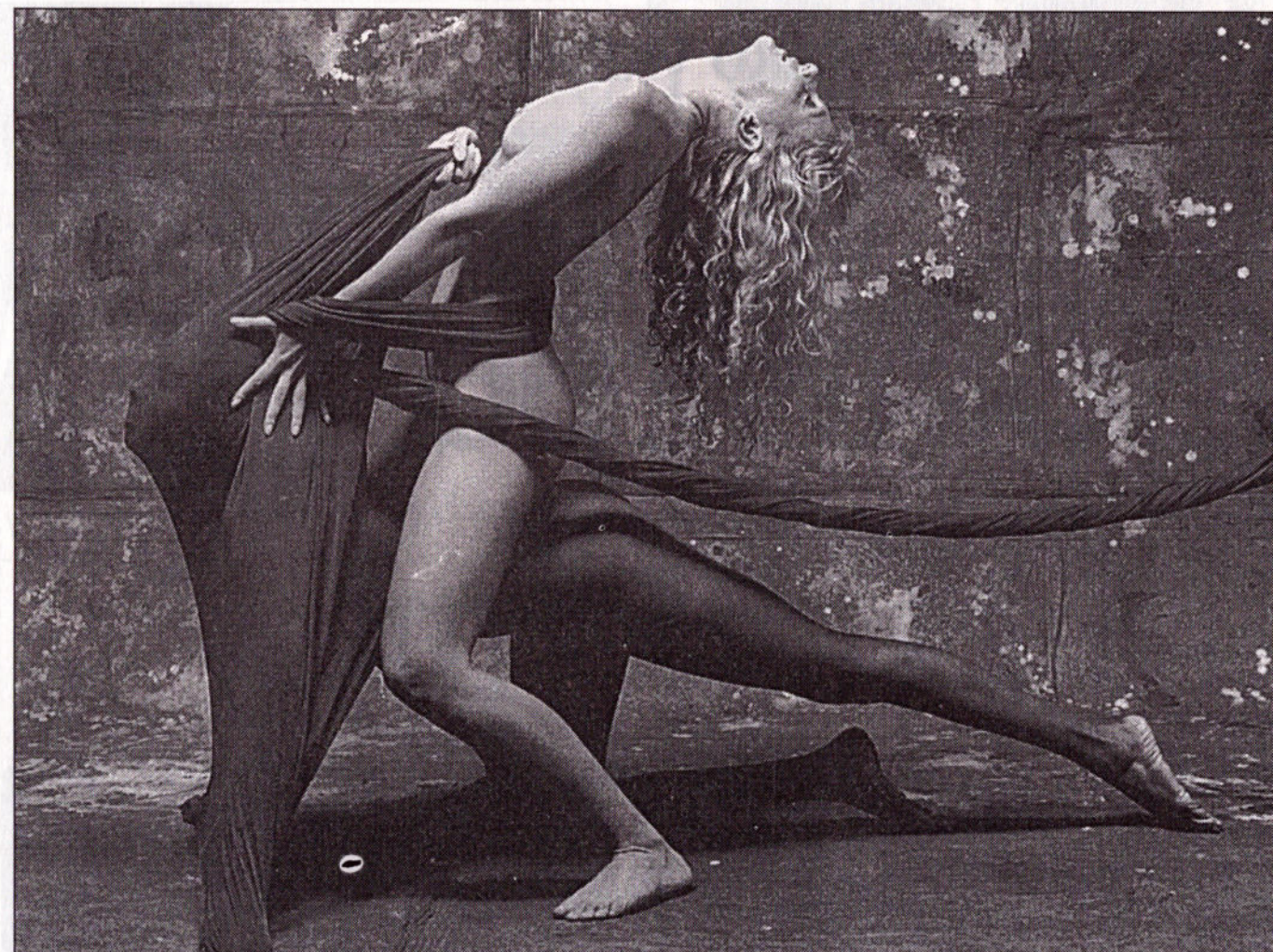
Του Ιωσήφ Παγιάτα

Τα τελευταία χρόνια οι ιστορίες της Κυπριακής Εκκλησίας —θλιβερές και της ντροπής εν πολλοίς— δεν λεν να τελειώσουν. Έτσι μετά τον Παγκράτιο, τους απλήρωτους εργάτες του μεταλλείου του Αμιάντου και την παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος, τις δραστηριότητες της Νίνα Πέτρος και Σία, τις κατηγορίες για ομοφυλοφιλία ή την ασύμβατη απόκτηση τέκνων και το αδέξιο κυνηγητό της διαδοχής στον αρχιεπισκοπικό θρόνο, βγήκαν πρόσφατα στο προσκήνιο και οι περιπτώσεις «λεπλασίας» της περιουσίας της Αρχιεπισκοπής. Από τα στοιχεία, που μέχρι της στιγμής είδαν το φως της δημοσιότητας, είναι πιθανό, ως αποτέλεσμα της κακής υγείας του αρχιεπισκόπου, να έχουν γίνει πράξεις που ενδεχομένως άπτονται του παρανόμου και της αδικοπραξίας. Γενικά στις ενέργειες απόκτησης περιουσίας της Αρχιεπισκοπής φαίνεται να εμπλέκονται φίλοι και το συγγενικό περιβάλλον του προκαθήμενου της Εκκλησίας, που θεώρησαν ότι ενόψει του ασύδωτου της διαχείρισης της εκκλησιαστικής περιουσίας, θα μπορούσαν να βελτιστοποιούν τα οικονομικά τους! Ωστόσο έχω την αίσθηση ότι οι περισσότερες πράξεις θα έχουν γίνει νομότυπα. Τούτο συνάγεται και από δηλώσεις του ίδιου του αρχιεπισκόπου αλλά και από το γεγονός ότι κανείς μέχρι της

στιγμής δεν έχει προβάλει τον ισχυρισμό ότι ο αρχιεπίσκοπος στερείται του δικαιώματος του δικαιοπρακτείν... Ευκαιριακά παρατηρώ ότι, εκεί που οι περισσότεροι Κύπριοι προσπαθούν να πετύχουν το αντίθετο, ξενίζει η εμμονή των συγγενών του αρχιεπισκόπου για μη μεταφορά του στο εξωτερικό για θεραπεία και δύσκολα θα χαρακτηρίζονταν αυτή η στάση ως συγκινητική... Εν πάση περιπτώσει, πέρα από τη νομική πτυχή, υπάρχει η δεοντολογία και η ηθική πλευρά, αν ήταν βέβαια δυνατό ο επιθετικός αυτός προσδιορισμός, για κάποιους κύκλους στην Εκκλησία και τον περίγυρό της, να σήμαινε το ίδιο σύστημα αξιών που είναι γενικά αποδεκτές από την κοινωνία και καθορίζουν τη συμπεριφορά των υπολοίπων μας. Χαρακτηριστικά ο ίδιος ο αρχιεπίσκοπος φαίνεται να δικαιολογεί την κατά χάριν παραχώρηση εκκλησιαστικής περιουσίας, αφού τον βοηθούσε στο γράψιμο των επιστολών στα αγγλικά κάποιος κύριος, ενώ κάποιος άλλος, ανώτερος κυβερνητικός υπάλληλος, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του «εξυπηρετούσε» παντοτρόπως την Εκκλησία. Είναι η άποψή μου ότι η αποδοχή της κατά χάριν απόκτησης περιουσίας στην περίπτωση προσώπου από το οποίο αναμένονται αξιοκρατικές προσλήψεις στη Δημόσια Υπηρεσία,

καταπατεί βάνουσα την οποιαδήποτε αίσθηση δεοντολογίας. Όσο για την παραδοχή της κατά χάριν παραχώρησης περιουσίας από μέρους της Εκκλησίας σε ανώτερο λειτουργό του Κτηματολογίου, από μόνη της αποδίδει κολάσιμη πράξη στον εν λόγω λειτουργό, εκείνη του δεκασιμού, έτσι που αυταπάγγελτα θάπρεπε οι αρμόδιες υπηρεσίες να κινήσουν τους μηχανισμούς για ποινική δίωξη του. Κατά τα άλλα, το ότι το Κτηματολόγιο από παλιά προσέφερε εκδουλεύσεις στην Εκκλησία σε βάρος των υπολοίπων μας, αποτελεί κοινό μυστικό. Το ότι όλα αυτά τα χρόνια οι μητροπόλεις και τα μοναστήρια λειτουργούσαν, ιδιαίτερα στον τομέα της ακίνητης περιουσίας, ως επιτυχημένοι επιχειρηματίες, δεν διεφεύγει κανενός και μάλιστα το δεκτικόκαμε. Εκείνο ωστόσο που είναι προκλητικό είναι η χαριστική αποξένωση της περιουσίας σε ημετέρους ή συγγενείς ως εάν τα παραθαλάσσια και άλλα κτήματα να ήταν προσωπική περιουσία του προκαθήμενου της Εκκλησίας. Και από τις δηλώσεις του ίδιου του αρχιεπισκόπου φαίνεται ότι, στη μεγαλύτερη τους πλειοψηφία, οι περισσότερες πράξεις έγιναν ενσυνείδητα και δεν ήταν αποτέλεσμα της απώλειας μνήμης ή της κακής του υγείας ευρύτερα. Από τις σχεδόν καθημερινές

Οι περισσότερες πράξεις έγιναν ενσυνείδητα και δεν ήταν αποτέλεσμα της απώλειας μνήμης ή της κακής του υγείας.

αναφορές του τύπου σ' αυτό το θέμα, φαίνεται ότι η διάθεση τουλάχιστον μέρους της περιουσίας της αρχιεπισκοπής γινόταν για χρόνια κατά το δοκούν σε συγγενικά πρόσωπα και ευνοούμενους, χωρίς μέτρο και οποιοσδήποτε αναστολές. Αν νόμιμα και χωρίς το στοιχείο της εύνοιας ή της εκμετάλλευσης εκκλησιαστική περιουσία περνούσε στα χέρια ιδιωτών, προσωπικά θα το θεωρούσα ως ένα είδος επανόρθωσης και αποκατάστασης αδικιών του παρελθόντος. Ωστόσο ο τρόπος που έγιναν αυτές οι πράξεις όζει... Καταρχάς το λόγο πρώτη φαίνεται να έχει η Εκκλησιαστική* Σύνοδος, που θα πρέπει αμέσως να βρει τον τρόπο να αναχαιτίσει αυτό που ο τύπος ονόμασε «λεπλασία» της περιουσίας της αρχιεπισκοπής. Ακόμα να εντοπίσει αν οποιεσδήποτε πράξεις

έγιναν παράτυπα και να θελήσει να αποδοθεί αρμοδίως η δικαιοσύνη. Ακόμα και να αποκαλύψει ποιοι έτυχαν χαριστικών πράξεων. Και σίγουρα δεν μιλούμε γι' αυτές που έγιναν επί καθαρά εμπορικής βάσεως, με την ιδιότητα της Εκκλησίας του επιχειρηματία, αυτή που κατά κύριο λόγο για πολλά τώρα χρόνια δυστυχώς προβάλλει η Εκκλησία. Ωστόσο και η Πολιτεία δεν μπορεί εδώ να απεκδυθεί των ευθυνών της και θα πρέπει να δράσει κατά δύο τρόπους. Θα πρέπει καταρχάς να βρεθεί κάποιος νόμιμος τρόπος της υποχρέωσης ελέγχου διαχείρισης της τεράστιας εκκλησιαστικής περιουσίας, μιας υποχρέωσης εις την οποία υπόκεινται όλοι οι δημόσιοι οργανισμοί. Βέβαια, πλην ενός ενδεχομένου, κάτι τέτοιο δεν πρό-

κειται να δεχτούν συναινετικά οι διάφοροι ιεράρχες, που άλλως έχουν συνθίσει. Χωρίς να είμαι νομικός, μια σκέψη που περνά από το μυαλό μου είναι ότι θα μπορούσε να διερευνηθεί η περίπτωση η εκκλησιαστική περιουσία να θεωρηθεί ως καταπίστευμα. Η σκέψη θα μπορούσε από πρώτη άποψη να έχει κάποια βάση, ιδιαίτερα αν αναλογιστεί κανείς εκείνους που, για να απαλλαγούν από την επαχθή φορολογία, έσπευδαν τον καιρό των Οθωμανών να μεταφέρουν τα κτήματά τους στην Εκκλησία, που κοντά στις άλλες εύνοιες του Σουλτάνου απολάμβανε και το αφορολόγητο της περιουσίας της. Αλλά είναι νομιζώ καιρός να γίνει αντιληπτό ότι πέραν του ότι είναι αντίνομο και άδικο να τυγχάνει η Εκκλησία ευνοϊκής με-

ταχείρισης vis-a-vis των άλλων πολιτών, πιο πολύ αν αναλογιστεί κανείς τον αυθαίρετο τρόπο διαχείρισης της εκκλησιαστικής περιουσίας, τα πρόσφατα γεγονότα συνηγορούν υπέρ της ανάγκης να λειτουργήσει πια η Εκκλησία στα πλαίσια του Συντάγματος και της ισονομίας. Έχω την αίσθηση ότι η Πολιτεία και τα πολιτικά κόμματα θα πρέπει να πάρουν τις ευθύνες τους, ώστε να μη χρειαστεί αυτή την προσπάθεια να καταβάλουμε κάποιοι ιδιώτες, καταφεύγοντας σε διεθνή δικαστήρια για άνιση μεταχείριση. Η απολίμια και η αναβλητικότητα των κομμάτων στη λήψη των αναγκαίων μέτρων έχουν κατά την άποψή μου εξαντλήσει τα οποιαδήποτε όρια ανοχής. *Ας μου συγχωρεθεί που δεν μπορώ πια να χρησιμοποιώ τον όρο «λερά».

Για το ακαδημαϊκό γκέτο

Το βαθύτερο αίτιο της κρίσης

Του Κωστή Αχνιώτη

Η αντίδραση των ακαδημαϊκών στο τελευταίο νόμο που προνοεί στην αύξηση της φοιτητικής εκπροσώπησης μας ξάφνιασε, όχι τόσο για το περιεχόμενο της «ακαδημαϊκού πατριωτισμού» που επενδύθηκε στο θέμα όσο και για τη μαζικότητα της (για το συγκεκριμένο μέγεθος της ακαδημαϊκής κοινότητας βέβαια). Σκέφτομαι ότι αν στην ακαδημαϊκή κοινότητα είχαμε μια σχέση συντηρητικών και φιλελευθέρων αντίστοιχη με αυτή της υπόλοιπης κοινωνίας θα έπρεπε να είχαμε ένα καλύτερο πηλίκο απορριπτικών και συμβιβαστικών γιατί όχι και υποστη-

ριχτών του φοιτητικού κινήματος. Κατ' αρχήν οι κύριοι ακαδημαϊκοί υιοθετούν ένα ύφος απείριττο και αφ' υψηλού ως να ανήκουν σε άλλο χωριό. Όπως όμως γνωρίζουμε όλοι και εν πάση περιπτώσει προσωπικά δηλώνω ταπεινά βέβαιος, και το γνωρίζουν πολύ καλά και οι ίδιοι, το παζάρι με τα κόμματα είναι καθημερινό τους ψωμοτύρι, ακόμα και για την πρόσληψη μιας καθαρίστριας. Πολύ περισσότερο γι' αυτή μιας καθηγήτριας. Γνωρίζουμε λοιπόν πολύ καλά για τις κόμματο-καθηγητικές κλίκες και τη διαπάλη τους στις προσλήψεις, στην ανακήρυξη θέσεων

Θεωρητική πενία και Ιδεολογική οπισθοδρόμηση

που φωτογραφίζουν τον ένα και μοναδικό που θα προσληφθεί, για τα σαββατικά, για τα κονδύλια ερευνών και συνεδρίων, για τα επιμορφωτικά και ερευνητικά ταξίδια κ.λπ. Επομένως μην μας λεν ότι τα κόμματα περιμέναν την αυξημένη συμμετοχή των φοιτητών για να εμπλακούν στο Πανεπιστήμιο. Αυτό που εννοούν λοιπόν οι κύριοι καθηγητές είναι ότι τους άρεσε να παίζουν το παιχνίδι μόνοι τους. Μήπως τα κόμματα ενέκριναν το νέο νόμο λόγω δημοκρατικής ευαισθησίας; Δεν δείχνουν τα κόμματα μας ιδιαίτερη κλίση προς τη δημοκρατία και είμαι πρόθυμος να δεχτώ ότι ο νόμος ενεκρίθη για λόγους πελατειακών σχέσεων όπως πολύ τακτικά γίνεται. Όμως πρόκει-

ται για μια απόφαση καλή και σημαντική, διότι εμπλέκει τους φοιτητές περισσότερο στη διοίκηση του Πανεπιστημίου στο οποίο φοιτούν. Από τότε η δημοκρατία είναι δηλαδή αντιπαιδαγωγική ή αντιπαραγωγική; Κι αν θεωρήσουμε ότι οι φοιτητές μας μοιάζουν περισσότερο με μαθητές λυκείου που καθυστέρησαν ή είναι αμέτοχοι όπως γράφει κάποιος καθηγητής, τι το καλύτερο από τη συμμετοχή για να ωριμάσουν; Άλλοι φοβούνται ότι θα πέσει το επίπεδο των σπουδών αν υποθέσουμε ότι βγήκε δηλαδή. Μα εδώ είναι σαφές ότι οι άνθρωποι (οι φοιτητές) δεν θα είναι μόνοι τους, θα είναι με τους δασκάλους τους οι οποίοι θα πρέπει να καταβάλλουν κόπο όμως να πείσουν. Άρα θα ωφε-

ληθούν και οι δάσκαλοι. Ένας επίκουρος καθηγητής, στο Τμήμα μάλιστα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ο Κυριάκος Δημητρίου, σε κείμενο του στον Φιλελεύθερο δίνει δυο σημεία ερμηνείας για την στάση των βουλευτών:

Α) Η στάση της Βουλής αντανακλά δυστυχώς την ιδεολογική οπισθοδρόμηση και θεωρητική πενία των κάθε λογής πολιτικών ιθυνόντων, οι οποίοι παρέμειναν προσπλωμένοι σε μια άκρως παρωχημένη εξιδανικευμένη εικόνα του ιδεολόγου επαναστάτη φοιτητή - φοιτήτριας, η οποία παραπέμπει στο Μάη του 68, στο Πολυτεχνείο κ.ο.κ.

Β) Παραγνωρίζεται η θηλημένα ή δυστυχώς αγνοείται το γεγονός ότι τα σύγχρονα πανεπι-

Ενας από τους λόγους που οδήγησαν στην εμφάνιση των κινημάτων είναι η οικονομική κρίση που βιώνει η Ελλάδα. Η ανεργία, η φτώχεια, η μείωση των μισθών και η αύξηση των τιμών είναι μερικοί από τους παράγοντες που έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση των κινημάτων. Τα κινήματα αυτά είναι διαφορετικά από τα κινήματα της δεκαετίας του '70, καθώς είναι πιο οργανωμένα και έχουν συγκεκριμένα αιτήματα. Τα κινήματα αυτά είναι η απάντηση στην κρίση και στην ανεργία. Είναι η φωνή των νέων που θέλουν αλλαγές στην κοινωνία και στην οικονομία. Τα κινήματα αυτά είναι η δύναμη που μπορεί να αλλάξει την κατάσταση στην Ελλάδα.

σπήμια είναι πλέον χώροι επαγγελματικής, τεχνικής, και επιστημονικής κατάρτισης, μέσα στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον που εξέθρεψε η φιλελεύθερη δημοκρατία, τόσο στην Ευρώπη και την Αμερική όσο και στις προηγμένες χώρες της υφελίου. Τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια δεν αποτελούν κοινότητες καλλιέργειας κι επεξεργασίας πολιτικών ιδεολογιών, όπως άλλοτε, αλλά στοχεύουν στη διάδοση νέων οριζόντων στους τομείς της παραγωγής γνώσης και επαγγελματικής εξειδίκευσης. Η ανάμειξη και συμβολή των φοιτητών στο ακαδημαϊκό γίγνεσθαι πρέπει να εδράζεται αποκλειστικά στην αδήριτη αυτή πραγματικότητα. Δεν ξέρω αν είναι δυνατόν να

μη δει κανείς πρώτα απ' όλα «θεωρητική πενία και ιδεολογική οπισθοδρόμηση» στα πιο πάνω. Είναι άξιοι απορίας πώς ο εκλεκτός επιστήμονας εντόπισε ανάμεσα στους «πολιτικούς ιθύνοντες» λάτρεις του Μάη του 68 και του Πολυτεχνείου. Λέτε να βάσιζε τη θέση του πάνω σε μια επιστημονική έρευνα; Εξάλλου ο επικρατής επιστήμων φαίνεται να νομίζει ότι όσα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια ήταν ή είναι κοινότητες ιδεολογίας έγιναν μετά από απόφαση του πρύτανη ή της Συγκλήτου. Και βέβαια είναι δύσκολο να δει κανείς πού σπήριξε την αφοριστική του θέση για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια. Επίσης ο άνθρωπος φαίνεται να έχει την εντύπωση ότι η δική του θέση, το πανεπιστήμιο ερ-

γαλείο του παζαριού δηλαδή είναι εκτός ιδεολογίας. Κακώς λοιπόν οι φοιτητές συμβιβάστηκαν στο 33% και στη συμμετοχή των μη μόνιμων ακαδημαϊκών (να που οι φοιτητές σκέφτηκαν και τους έκτακτους ακαδημαϊκούς!). Είναι σαφές ότι στο πανεπιστήμιο κτίζεται μια ακόμα συντεχνία για να μη πω μασονική στοά. Η δράση των φοιτητών ήλθε έγκαιρα τουλάχιστον για να αποκαλύψει το γεγονός, χρειάζονται όμως να γίνουν πολλά στη καθημερινότητα έτσι ώστε η φοιτητική συμμετοχή να σημαίνει πραγματικά δημοκρατικό έλεγχο και ασφαλώς να σημαίνει φοιτητική σκέψη και παρέμβαση κι όχι δούρειους ιππούς κομματικών σκοπιμοτήτων. ■

Αναζητώντας τη μαζική γαλλική αντικαπιταλιστική Αριστερά

Του Γιώργου Μπτραλιά

Δεν πέρασαν ούτε τρεις μήνες από τον εκλογικό «θρίαμβο» της πορτογαλικής δεξιάς και η πρώτη μετεκλογική σφυγμομέτρηση είναι ιδιαίτερα διδακτική: το κυβερνών δεξιό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (PSD) βρίσκεται 10 ποσοστιαίες μονάδες πίσω από το Σοσιαλιστικό (33% έναντι 43%) και επιπλέον ο μικρός ακροδεξιός κυβερνητικός του εταίρος (CDS) χάνει ακριβώς τη μισή του δύναμη! Με άλλα λόγια, αληθινή κατάρρευση της δημοτικότητάς τους σε χρόνο ρεκόρ γεγονός που εξηγεί και το γιατί της πολύ πετυχημένης κινητοποίησης των πορτογαλικών συνδικάτων την ίδια μέρα της πρόσφατης ισπανικής γενικής απεργίας... Διαλέξαμε να προτάξουμε την παραπάνω είδηση σε ένα άρθρο-απολογισμό των γαλλικών εκλογών, επειδή νομίζουμε ότι φωτίζει αρκετά διαφορετικά αυτό που πολλοί έχουν σπεύσει να χαρακτηρίσουν ως «επιστροφή της δεξιάς» στην κεντρική ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Πράγματι, το πρώτο πράγμα που εντυπωσιάζει σε όλες τις τελευταίες ευρωπαϊκές εκλογές είναι ότι δεν υπάρχει μαζική και κυρίως μόνιμη μετακίνηση ψηφοφόρων προς τα

δεξιά. Το δεύτερο και πιο σημαντικό είναι ότι καταψηφίζεται και κάνει την εξουσία όχι τόσο η αριστερά ή η δεξιά, αλλά μάλλον κάθε κυβερνητική πλειοψηφία που εφαρμόζει νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Το τρίτο είναι ότι οι νικητές των εκλογών δεν διαθέτουν ούτε καν την καθιερωμένη «περίοδο χάριτος» και αρχίζουν να χάνουν την εμπιστοσύνη των ψηφοφόρων που τους έφεραν στην εξουσία σχεδόν αμέσως μετά από τον σχηματισμό των νέων κυβερνήσεων τους! Τέλος, το τέταρτο είναι ότι οι ψηφοφόροι παραμένουν όμηροι του παραδοσιακού δικομματισμού με αποτέλεσμα να πιμαρώνουν με τη ψήφο τους τις νεοφιλελεύθερες σοσιαλδημοκρατικές και κεντροαριστερές κυβερνήσεις στη δυτική Ευρώπη και (σχεδόν ταυτόχρονα) τις επίσης νεοφιλελεύθερες αλλά δεξιάς κυβερνήσεις στην κεντρική Ευρώπη (βλέπε τα πρόσφατα παραδείγματα στην Πολωνία, στην Ουγγαρία και στην Τσεχική Δημοκρατία). Όλα αυτά ισχύουν -ίσως μάλιστα ακόμα περισσότερο- και στη γαλλική περίπτωση. Τίποτα λοιπόν πιο απατηλό από την πρώτη εντύ-

Το χάσμα ανάμεσα στο πολιτικό σύστημα και την κοινωνία διευρύνεται

βούλιο για να εκπροσωπηθεί και να βρει το δίκιο του. Αυτό το σπάνιο γαλλικό φαινόμενο διαθέτει ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν ποιοτικά από την κλασική πια εκλογική αποχή των πολιτών στις δυτικές χώρες. Κατ' αρχήν, είναι ταξικά φορτισμένο καθώς αφορά πρωτίστως τα θύματα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών (εργαζόμενοι, άνεργοι, κοινωνικά αποκλεισμένοι, φτωχοί, πληβιακά στρώματα, κατώτερα εισοδήματα). Κατόπιν, δεν εκφράζει μια κάποια κοινωνική και πολιτική απάθεια των ενδιαφερομένων στρωμάτων (όπως π.χ. συμβαίνει στις ΗΠΑ, στη Βρετανία και αλλού) αλλά το ακριβώς αντίθετο. Δηλαδή μια τουλάχιστον «θολή» εξέγερση κατά του «συστήματος», που εκφράστηκε στις προεδρικές εκλογές με τη μαζική καταψήφιση των (τότε) κυβερνητικών κομμάτων της ρεφορμιστικής αριστεράς και της

δεξιάς αντιπολίτευσης και με την εξίσου μαζική υπερψήφιση της άκρας αριστεράς (10,5%) αλλά και του εκπροσώπου της άκρας δεξιάς που γίνεται (φυσικά κακώς) αντιληπτή ως κόμμα που βρίσκεται εκτός του «συστήματος».

Σε εξέλιξη οι βαθιές διεργασίες μέσα στη γαλλική αριστερά

Δεν είναι βέβαια τυχαίο ότι τη τετρασπα αποχή την πλήρωσε κυρίως η παραδοσιακή (κυβερνητική) αριστερά και ειδικά εκείνες οι συνιστώσες της (Πράσινοι, Κομμουνιστικό Κόμμα, Σεβενμάν) που εμφανίζονταν πιο αριστερές από το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Όχι όμως μόνον αυτές. Τουλάχιστον εξίσου, έχασαν τόσο το ακροδεξιό Εθνικό Μέτωπο όσο και οι οργανώσεις της άκρας αριστεράς. Η εξήγηση είναι απλή: οι «εξεγερμένοι» ψηφοφόροι που τα είχαν ψηφίσει στον πρώτο γύ-

ρο των προεδρικών εκλογών, προτίμησαν να απόσχουν τόσο επειδή οι βουλευτικές εκλογές δεν προσφέρονται για ψήφο «διαμαρτυρίας», όσο και επειδή μετά τις προεδρικές, το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών ήταν δεδομένο.

Οι συνέπειες είναι ταυτόχρονα θετικές και αρνητικές για τη σταθερότητα της νέας κυβέρνησης Ραφαρέν. Είναι θετικές επειδή η αριστερή αξιωματική αντιπολίτευσή της βγαίνει από τις εκλογές εντελώς αδύναμη για να πιν απειλήσει σοβαρά. Είναι όμως και αρνητικές επειδή αυτή ακριβώς η αδυναμία της ρεφορμιστικής αντιπολίτευσης ενισχύει ακόμα περισσότερο την ήδη έντονη αναξιοπιστία των θεσμών, καθιστώντας (στα μάτια μεγάλων τμημάτων της κοινωνίας) ακόμα πιο αναποτελεσματικές μερικές από τις πιο κεντρικές ασφαλιστικές δικλείδες της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

Στην πραγματικότητα, η μοναδικότητα της σημερινής γαλλικής κατάστασης έγκειται στο ότι ακόμα και εκείνοι που θα έπρεπε να πανηγυρίζουν (οι νικητές των εκλογών) αναγνωρίζουν ότι τείνουν τώρα να συγκεντρωθούν όλες οι συνθήκες που ευνοούν μια μεγάλη κοινωνική έκρηξη και μάλιστα με (πιθανό) μαζικά ριζοσαστικό πολιτικό αντίκρισμα! Κατ' αρχήν, υπάρχει (ήδη!) η διάχυτη αίσθηση του γενικευμένου ριζοσαστικού πολιτικού αντίκρισμα! Κατ' αρχήν, υπάρχει (ήδη!) η διάχυτη πεποίθηση ότι δεν θα υπάρξει διέξοδος στα αδιέξοδα παρά μόνο αν τα θύματα του νεοφιλελευθερισμού πάρουν τις τύχες στα χέρια τους χωρίς να ζητήσουν την άδεια κανενός άλλου. Κατά συνέπεια, η πρόβλεψη είναι σχεδόν ομόφωνη: ναι, το επόμενο κοινωνικό φθινόπωρο θα είναι σίγουρα ιδιαίτερα «θερμό»!

Ωστόσο, υπάρχει τώρα κάτι καινούργιο, ένα σημείο των (νέων) καιρών: είναι πια πάρα πολλές χιλιάδες τα στελέχη του εργατικού και της αριστεράς που πιστεύουν ότι το βάθος, η έκταση και κυρίως η απαραίτητη πολιτική διέξοδος του επερχόμενου «θερμού» κοινωνικού φθινοπώρου θα εξαρτηθούν από την υποχρεωτική, άμεση και βαθιά ανασύνθεση της γαλλικής αριστεράς. Φυσικά, η συντριπτική εκλογική ήττα των κομμάτων της ρεφορμιστικής αριστεράς δεν είναι άσχετη με αυτούς τους προβληματισμούς. Όμως, ειδικά στους Πράσινους και στο ΚΚΓ, που αντιμετωπίζουν πια σοβαρό πρόβλημα επιβίωσης, πρόκειται για κάτι παραπάνω, δηλαδή για την ισχυρή πίεση που τους ασκεί προς αυτή τη κατεύθυνση τόσο ένα μεγάλο τμήμα της βάσης τους όσο και η σύμπραξη ισχυρών ριζοσαστικών πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων έξω από αυτά.

Συγκεκριμένα, ενώ στο Σοσιαλιστικό Κόμμα ξέσπασε κιάλας ανοιχτός (και άγριος) εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των νεοφιλελεύθερων «βαρόνων» (Φαμπιούς, Στρως-Καν) που θέλουν να μπλεροποιήσουν το κόμμα και της αριστερής πτέρυγας που απαιτεί απνεοφιλελεύθερη στροφή, στο ΚΚΓ μάλιστα η σύρραξη των (πολλών) τάσεων του και στους Πράσινους εξεγείρεται η βάση που αναζητάει διέξοδο εκτός της (πρώην) πληθυντικής αριστεράς. Ειδικά στο ΚΚΓ, η εσωτερική σύγκρουση εστιάζεται στο ζήτημα του έκτακτου συνεδρίου, που για τους μετανόητους ρεφορμιστές (τάση Υ, νοσταλγοί του σταλινισμού και του Ζωρζ Μαρσέ) πρέπει να επιβεβαιώνει την κομματική συνέχεια, ενώ για τους ριζοσπάστες ανανεωτές (Μπραουεζέκ, Μαρτελί, κ.α.) πρέπει να ορίσει τη ρήξη με το παρελθόν καθώς θα είναι ανοιχτό στην LCR, στους ελευθεριακούς κομμουνισ-

τές, και σε κάθε ριζοσαστική συλλογικότητα.

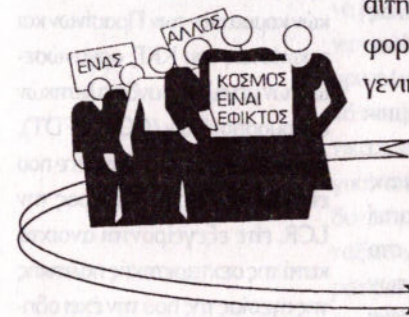
Αλλού περισσότερο και αλλού λιγότερο έντονα και μαζικά, είναι λοιπόν σε όλα τα κόμματα της γαλλικής αριστεράς που υψώνονται σήμερα φωνές υπέρ της δημιουργίας της άλλης, της διαμετρικά αντίθετης αντικαπιταλιστικής αριστεράς! Και επειδή οι ανάγκες της ταξικής πάλης είναι πιεστικές, δρομολογούνται ήδη οι διαδικασίες που θα μπορούσαν να φέρουν αυτό το εγχείρημα σε αίσιο τέλος. Με πρωτοβουλία των νέων συνδικάτων, των κοινωνικών κινημάτων, των αναρχοσυνδικαλιστών και κυρίως, της LCR, από το Σεπτέμβριο θα σπηθούν σε εκατοντάδες γαλλικές πόλεις ενωτικές επιτροπές βάσης στις οποίες θα γίνουν τα πρώτα βήματα προς την κατεύθυνση του μαζικού αντικαπιταλιστικού οργανωτικού φορέα που επιβάλλουν οι καιροί. Ήδη όμως, αποκτά σάρκα και οστά η προοπτική προσχώρησης στο εγχείρημα τουλάχιστον σημαντικών κομματιών των Πρασίνων και πρωτίστως του ΚΚΓ, οργανώσεων των μεγάλων συνδικαλιστικών συνομοσπονδιών (CGT, CFDT), καθώς και της Lutte Ouvrière που είτε μετακομίζουν ήδη προς την LCR, είτε εξεγείρονται ανοιχτά κατά της σεχταριστικής πολιτικής της ηγεσίας της που την έχει οδηγήσει στα πρόθυρα της διάλυσης [(η LCR (1,64%) ξεπέρασε για πρώτη φορά την LO (1,17%) και σε εκλογικό επίπεδο)]. Με άλλα λόγια, μπορούμε να ευελπιστούμε καθώς στη Γαλλία παρουσιάζεται τώρα μια μοναδική ιστορική ευκαιρία όχι μόνο για να σπάσει η παραδοσιακή μονοπώληση του «λαού της αριστεράς» και του οργανωμένου εργατικού κινήματος από τους κάθε λογής ρεφορμιστές και γραφειοκράτες, αλλά και για να γίνει πραγματικότητα το μαζικό αντικαπιταλιστικό κόμμα του 21ου αιώνα. ■

Η Σεβίλλη στην εποχή των κινημάτων

Η Σεβίλλη της Συνόδου Κορυφής της ΕΕ υπενθυμίζει τις δυσκολίες που συνοδεύουν την προσδοκία της διεύρυνσης, το αδιέξοδο του Ευρωστρατού, και την φοβερή «ουρά» στην απόφαση του Ελσίνκι για την Κύπρο. Η Σεβίλλη του Πεζοδρομίου δια στόματος του ηγέτη της Κομμουνιστικής Επανάστασης Μπερπινότι καλεί σε γενική πανευρωπαϊκή απεργία ενάντια στη νεοφιλελεύθερη Ευρώπη της λιτότητας, των περικοπών και του ρατσισμού. Ήταν αναμενόμενο το αίτημα αφού η Σύνοδος Κορυφής αυτή την φορά συνοδευόταν από μια επιτυχημένη γενική απεργία και γιγάντιες διαδηλώσεις με

πρωταγωνιστές τα ισπανικά συνδικάτα. Οι ισπανικές κινητοποιήσεις επιβεβαιώνουν τη εντεινόμενη μαζικοποίηση του Παγκόσμιου Εναλλακτικού Κινήματος και ταυτόχρονα την εργατοποίηση του ας μας επιτραπεί ο όρος, και όσο αφορά τα αιτήματα του αλλά και όσο αφορά στη συμμετοχή των συνδικάτων. Ο στόχος της γενικής πανευρωπαϊκής απεργίας θα επιβεβαιώσει ή θα «μετρήσει» μπορούμε να πούμε αν απέναντι στην Ευρώπη των κυβερνήσεων γεννιέται με προοπτικές μια Ευρώπη των Κινήματων.

ΚΑ

Κυπριακό Κοινωνικό Φόρουμ

Ιδού και μια πρωτοβουλία «α» από πλευράς ΠΕΟ την οποία παρακολούθησαν και μια σειρά οργανώσεις και άλλες συντεχνίες. Υπάρχει πλέον και στην Κύπρο το Κοινωνικό Φόρουμ που θα αναλάβει τη συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ, του οποίου η 3η Προπαρασκευαστική Σύνοδος γίνεται στη Θεσσαλονίκη στις 13 και 14 Ιουλίου. Ως γνωστό μια από τις αποφάσεις της 2ης

Σύναξης του Πόρτο Αλλέγκρε αφορούσε στη δημιουργία ηπειρωτικών Φόρουμ. Το υπό οικοδόμηση Ευρωπαϊκό φόρουμ εργάζεται ήδη για την διοργάνωση των εκδηλώσεων διαμαρτυρίας που θα γίνουν το 2003 στη Θεσσαλονίκη, όταν θα πραγματοποιηθεί εκεί η Ευρωπαϊκή Σύνοδος Κορυφής.

ΚΑ

Σε χρόνο - ρεκόρ ψηφίστηκε το αντιασφαλιστικό νομοσχέδιο

Σίσου Βωβού

Η γενικευμένη απεργιακή κινητοποίηση της 18ης Ιουνίου ήταν η απάντηση του εργατικού κινήματος στο αντιασφαλιστικό νομοσχέδιο της κυβέρνησης, που έχει γίνει πλέον νόμος, αφού ψηφίστηκε με συνοπτικές διαδικασίες. ΓΣΕΕ (ιδιωτικός τομέας) και ΑΔΕΔΥ (δημόσιος τομέας) καλούσαν στην απεργιακή κινητοποίηση, ενώ η ΠΑΣΚΕ αντιτάχθηκε σ' αυτή μέσα στα όργανα του συνδικαλιστικού κινήματος.

Στην κινητοποίηση συμμετείχαν καθολικά όλοι οι εργαζόμενοι/ες σε όλα τα μέσα μαζικής μεταφοράς, καθώς και στο δημόσιο τομέα. Στον ιδιωτικό τομέα, αντίθετα, το συνδικαλιστικό κίνημα είναι εξαιρετικά αποδυναμωμένο και τρομοκρατημένο από την εργοδοσία, πρωτίστως λόγω της ανεργίας (10% επίσημα), οπότε η μικρή συμμετοχή στην κινητοποίηση δεν μπορεί με κανέναν τρόπο να αναγνωσθεί ως «ικανοποίηση» από το νομοσχέδιο.

Γιατί ανηπαχθήκαμε στο ν.σ.

Το ν.σ. δεν δέχεται την τριμερή

χρηματοδότηση με 1/3 συμμετοχή του κράτους, όπως ζητούν τα συνδικάτα, αντίθετα υπάρχει δέσμευση για συμμετοχή του κράτους με το 1% του ΑΕΠ, που όμως δεν είναι νομικά εγγυημένο ούτε κατοχυρωμένο, δεν έχει μετρηθεί το κόστος των αλλαγών, πράγμα που βεβαιώνεται από τη σχετική έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Εξ αυτού, η βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών δεν κατοχυρώνεται, ιδίως μετά το 2008, δηλαδή πολύ σύντομα. Οι διάφορες ρυθμίσεις τείνουν προς την απώλεια δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα μείωση των συντάξεων μετά το 2008, έστω κι αν ήδη υπολογίζονται στο... «ύψος» του 70% των αποδοχών. Αντίθετα, είναι σίγουρο ότι αυξάνονται τα όρια ηλικίας εξόδου των γυναικών οι οποίες «εξισώνονται» με τους άντρες στα 65, αντί για τα 60 που ίσχυε για όσες ασφαλιζόταν πριν το 1993. Τώρα η «εξίσωση» ισχύει για άλλη μια 10ετία, για όσες ασφαλιζόταν μεταξύ 1983 και 1993. Από την άλλη μεριά υπάρχει αντισταθμιστικό όφελος για τις μητέρες, με αναγνώριση πλασμα-

τικού χρόνου ασφάλισης 1 χρόνο για το πρώτο παιδί, 1,5 για το δεύτερο και 2 για το τρίτο παιδί. Να σημειώσουμε εδώ ότι είναι πολύ μεγάλος ο αριθμός των γυναικών που δεν θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω διακοπής της υπηρεσίας τους για τα πρώτα χρόνια φροντίδας του παιδιού, επειδή δεν μπορούν να ξαναβρούν σταθερή δουλειά, ιδίως όσες είναι σε ανειδίκευτη ή χαμηλής ειδίκευσης απασχόληση. Συνεπώς τα πλασματικά χρόνια είναι μεν θετικά, αλλά το χάσμα είναι μεγάλο. Προπαντός, μιλώντας από την άποψη της ισότητας, οι ρυθμίσεις επικεντρώνονται στη μητέρα και όχι στο γονέα ανεξαρτήτως φύλου, ούτε στη γυναίκα εργαζόμενη ανεξαρτήτως του εάν είναι μητέρα. Πολλά εκατομμύρια ένοσημα γυναικών που δεν συμπλήρωναν τα 4.500 που ήταν η κατώτατη βάση, χάνονται παρά το ότι έχουν πληρωθεί από τις ίδιες. Με τις νέες ρυθμίσεις, η βάση κατεβαίνει στα 3.500 ένοσημα.

Στον ιδιωτικό τομέα συνολικά προβλέπεται μέλλον σκοτεινότερο, σε σύγκριση με το ήδη σκο-

τεινό παρόν. Στο χώρο των δημοσίων υπαλλήλων η βάση υπολογισμού της σύνταξης προβλέπεται πλέον στα 70% των αποδοχών εξόδου αντί του 80% που είναι σήμερα, με βάση το μαγείρεμα των επιδομάτων. Γι' αυτό εξάλλου και οι δημόσιοι υπάλληλοι ήταν πρωτοπορία στις πρόσφατες κινητοποιήσεις, ακόμα και πριν τις 18/6, μια και πλήττονται περισσότερο. Αξίζει εδώ να αναφέρουμε ότι το μεγαλύτερο σκάνδαλο περί τα συνταξιοδοτικά αφορά τους πανεπιστημιακούς δασκάλους, που έχουν κατέβει σε απεργία διαρκείας εδώ και ένα μήνα, κατηγορούμενοι από την κυβέρνηση ότι είναι αδιάφοροι για τις εξετάσεις των φοιτητών/τριών. Κι όμως, αυτοί και αυτές παίρνουν σύνταξη το 40% των αποδοχών τους, που σημαίνει ότι ο πρωτοβάθμιος καθηγητής, που παίρνει σήμερα 750.000 δρχ. το μήνα - 2.200 Ευρώ, βγαίνει στη σύνταξη με 280.000 δρχ., 800 Ευρώ περίπου. Τι την χρειάζονται αυτοί τη σύνταξη, λέγεται, αφού είναι χωμένοι σε όλες τις κομπίνες και τις μίζες;

Να λοιπόν ένα καλό κίνητρο για όσους και όσες δεν ακολουθούν το μονοπάτι της διαφθοράς, ώστε να το ακολουθήσουν, φροντίζοντας από τα νιάτα τους μια και στα γηρατειά θα έχουν ελάχιστη σύνταξη. Τη σκυτάλη των κινητοποιήσεων για το συνταξιοδοτικό έχουν πλέον οι ναυτεργάτες, οι οποίοι παίρνουν κατώτερη σύνταξη 80.000 δρχ. και ανώτερη 380.000, και οι οποίοι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές απειλούνται με πολιτική επιστράτευση.

Να προλάβουμε τις χρηματαγορές

Η τεκμηριωμένη άποψη των προοδευτικών συνδικαλιστών είναι ότι η πορεία που ακολούθησε η κυβέρνηση στην κοινωνική ασφάλιση ανοίγει την πόρτα για εκτεταμένη είσοδο των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιριών, κάτι που αποτελεί και γενική κατεύθυνση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Και είναι φυσικό, αφού στην κοινωνία της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, όλα πουλιούνται και όλα αγοράζονται, όπως

πλέον μάθαμε. Η υγεία, η παιδεία, το ασφαλιστικό σύστημα και κάθε τι, στο τέλος και η ψυχή μας, πρέπει να δοθεί στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Αλλιώς πώς θα μπου τα ταμεία στις χρηματαγορές, ώστε να γίνουν ανταγωνιστικά με τις ιδιωτικές εταιρίες; Αυτή είναι μια σκληρή πραγματικότητα, λέει η κυβέρνηση και το κεφάλαιο, απ' την οποία δεν μπορούμε να ξεφύγουμε. Κι όμως, οι απεργιακές κινητοποιήσεις και η οργάνωση των εργαζομένων, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα που βρίσκεται στη μεγαλύτερη αδυναμία, θα μπορούσαν να ανακόψουν την επιθετική ορμή του κεφαλαίου. Ήδη καταλήγοντας μπορούμε να πούμε ότι το αντιασφαλιστικό νομοσχέδιο ήταν λιγότερο επιθετικό απ' ό,τι στην περσινή εκδοχή των προτάσεων του τότε υπουργού Γιαννίτση, αλλά όπως αναφέρουμε συνοπτικά και πιο πάνω, όλα βρίσκονται στον αέρα, εκτός από τις συγκεκριμένες βλαπτικές μεταβολές για τους ασφαλισμένους/ες.

Αρκάς
ΜΕΤΑ
ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΚΥΛΑΚΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΟ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΦΑΜΕ! ΣΚΕΦΤΗΚΑ ΛΟΙΠΟΝ ΝΑ ΤΟ ΚΡΑΤΗΣΩ...

ΩΡΑΙΑ ΙΔΕΑ! ΑΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΟΜΕ ΣΩΣΤΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΣΤΟΥΔΙΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ...

ΤΙ ΕΛΠΙΖΕΙΣ, ΝΑ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΟΥΜΕ; ΘΑ ΑΡΧΙΣΕΙΣ ΝΑ ΤΟΥ ΛΕΣ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΤΡΕΜΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΟΥ;

ΜΑ ΠΟΙΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ; ΑΠΛΩΣ ΝΑ ΤΟΥ ΜΑΘΩ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ...

ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ. ΘΑ ΤΟΥ ΜΑΘΩ ΕΓΩ ΟΛΑ ΟΣΑ ΞΕΡΩ...

...ΝΑ ΔΕΙΣ ΠΟΥ ΣΕ ΛΙΓΟ ΚΑΙΡΟ ΑΥΤΟΣ Ο ΣΚΥΛΟΣ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΤΟΣΟ ΕΞΥΠΝΟΣ ΟΣΟ ΚΙ' ΕΓΩ!

ΠΕΣ ΘΑ ΤΟ ΚΑΤΑΦΕΡΕΙΣ ΑΥΤΟΣ; ΘΑ ΤΟΥ ΧΤΥΠΑΣ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ;

Αρκάς

...ΛΟΙΠΟΝ, ΠΑΛΙΑ ΠΡΙΝ ΓΕΝΗΘΕΙΣ ΕΣΥ, ΥΠΗΡΧΕ ΕΝΑΣ ΕΝΑΣ ΠΡΑΓΜΑ ΠΟΥ ΛΕΓΟΤΑΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ...

...ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ, ΝΑ ΕΧΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΜΑΛΑΚΕΣ ΠΛΩΣ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΣΟΥ, ΠΟΥ ΝΑ ΣΟΥ ΛΕΨΕ, ΚΑΝΕ ΑΥΤΟ Η ΚΑΝΕ ΕΚΕΙΝΟ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗΝ Σ' ΑΦΗΜΟΥΝ ΠΟΤΕ ΣΕ ΗΣΥΧΙΑ.

...ΤΟΥΣ ΣΚΥΛΟΥΣ ΣΑΝ ΚΙ' ΕΣΕΝΑ, ΤΟΥΣ ΕΒΑΖΑΝ ΝΑ ΤΟΥΣ ΦΕΡΝΟΥΝ ΤΙΣ ΠΑΛΤΟΦΛΕΣ, Η ΝΑ ΚΥΜΗΓΑΝΕ ΛΑΓΟΥΣ, Η ΝΑ ΠΕΡΝΑΨΕ ΤΥΦΛΟΥΣ ΑΠΕΛΑΝΤΙ ΚΑΙ ΑΜΕΣ ΤΕΤΟΙΕΣ ΑΝΔΙΕΣ... ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΞΕΡΕΙΣ ΟΤΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΝΕΝΑΣ ΔΕΝ ΕΚΤΙΜΟΥΣΕ ΤΟΥΣ ΣΚΥΛΟΥΣ...

ΑΡΚΕΤΑ! Σ' ΑΚΟΥΩ ΤΟΣΗ ΩΡΑ ΝΑ ΔΙΑΣΥΡΕΙΣ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΔΕΝ ΗΛΙΑΣ...

ΑΜΑ ΕΧΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ, ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΤΗΝ ΠΕΙΣ... Ο ΣΚΥΛΟΣ ΘΑ ΣΕ ΑΚΟΥΣΕΙ...

ΜΑ ΕΙΣΑΙ ΚΑΛΑ, ΠΟΥ ΘΑ ΚΑΤΣΩ ΝΑ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΕ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΣΚΥΛΟ;

...ΤΙ ΣΟΥ ΕΛΕΓΑ;!

Αρκάς

Αρκάς
ΜΕΤΑ
ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΚΟΙΤΑ ΤΙ ΒΡΗΚΑ! ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΟ ΚΑΙ ΕΝΑΝ ΔΙΣΚΟ.

ΩΡΑΙΑ! ΓΙΑ ΒΑΛΤΟ ΝΑ ΠΑΞΕΙ.

Ω! ΤΑΓΚΟ! ΣΗΚΕ ΝΑ ΧΟΡΕΨΟΥΜΕ!

ΔΕΝ ΕΙΣΑΙ ΚΑΛΑ! ΕΓΩ ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΝΑ ΧΟΡΕΨΩ ΤΕΤΟΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ!

ΘΑ ΣΕ ΜΑΘΩ ΕΓΩ! ΠΑΧΕ! ΕΝΑ-ΔΥΟ ΕΝΑ-ΔΥΟ-ΤΡΙΑ

ΠΑΜ-ΠΑΜ-ΠΑΜ-ΠΑΜ-ΠΑΜ... ΤΑΡΑΡΑΡΑΡΑ-ΠΑΜ-ΠΑΜ... ΝΙΑ ΧΑΡΑ ΤΑ ΠΑΖ! ΤΑΓΚΟ! ΝΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΥΣΑ!

ΓΙΑΤΙ ΚΑΤΑΛΥΣΑ; ΟΙ ΔΥΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΠΛΑΙΗΤΗ ΧΟΡΕΨΟΥΝ ΤΑΓΚΟ ΠΛΩΣ ΣΤΑ ΕΡΕΠΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ... ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑΣ ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ!

ΘΕΟΥΛΗ ΜΟΥ! ΛΕΣ, ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΕΜΑΘΑ ΤΑΓΚΟ, Ν' ΑΡΧΙΣΩ ΝΑ ΛΕΩ ΚΙ' ΕΓΩ ΤΕΤΟΙΑ;

Αρκάς

ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΛΑΤΡΕΥΩ ΣΤΟ ΤΑΓΚΟ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΕΝΟΣ ΕΡΩΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ...

ΤΙ ΠΡΑΓΜΑ;

ΩΣΤΕ ΕΚΕΙ ΤΟ ΠΗΓΑΙΝΕΣ ΒΡΩΜΟΑΔΕΡΦΑΡΑΣ; ΓΙΑΤΟ ΜΕΣΤΡΩΣΕΣ ΣΤΟ ΧΟΡΟ;...

ΔΕΝ ΕΛΠΙΣΟΥΣΑ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΑΒΕΣ ΗΘΩΕ ΝΑ ΠΟΣΟ ΒΑΡΒΑΡΟΣ ΕΙΣΑΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ;!

ΜΑ ΓΙΑΤΙ ΦΤΑΣΑΜΕ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ, ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΗΤΑΝ ΑΜΟΡΦΩΤΟΙ ΚΑΙ ΗΛΙΘΙΟΙ ΣΑΝ ΚΑΙ ΕΣΕΝΑ, ΓΕΜΑΤΟΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΙ...

ΔΕΝ ΤΟ ΞΕΡΑΝΕ ΝΑ ΠΗΔΙΟΜΑΙΣΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΣΟΥ ΑΡΕΣΟΥΜΕ!

ΤΕΛΙΚΑ ΕΙΣΑΙ ΑΞΙΟΛΥΠΗΤΟΣ! ΕΙΝΑΙ ΑΔΙΚΟ ΝΑ ΘΥΜΩΝΩ ΝΑΖΙ ΣΟΥ, ΓΙΑΤΙ ΣΤΟ ΚΑΤΩ-ΚΑΤΩ ΤΙ ΦΤΑΣ ΕΣΥ;...

...ΤΙ ΕΦΤΑΙΓΑΝ ΟΙ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΓΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΖΟΥΣΑΝ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΓΝΟΙΑ, ΑΦΟΥ ΕΝΕΙΣ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ ΔΕΝ ΚΑΝΑΜΕ ΤΙΠΟΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΛΥΣΟΥΜΕ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΥΣ ΣΚΟΤΑΔΙ;...

ΜΑ, ΑΜΑ ΑΠΟ'ΩΣ ΤΟ ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΚΕΙ ΤΟ ΦΕΡΕΣ, ΠΑΛΙ ΜΕ ΧΟΥΦΤΩΣΕΣ...

Αρκάς

Η ιστορία και ο ρόλος της

ΕΟΚΑ: η άλλη οπτική

Την εποχή που ο τρίτος κόσμος συγκλονίζονταν από ριζοσπαστικά αντιποικιακά κινήματα, που έδιναν προτεραιότητα όχι μόνο στην εθνική απελευθέρωση, αλλά και στην κοινωνική πρόοδο, στην Κύπρο η ΕΟΚΑ του στρατηγού Γρίβα πρόβαλε έναν κοινωνικά υπεραστυρτικό εθνικισμό".

Οι 36 αυτές λέξεις, που περιέχονται στο νέο βιβλίο της Ιστορίας για την Γ' Λυκείου, ήταν αρκετές για να προκαλέσουν τον πρωτοφανή σάλο που ξέσπασε τελευταία, αναφορικά με τον αγώνα της ΕΟΚΑ.

Μοιραία η συζήτηση επεκτάθηκε και σε άλλα ζητήματα που αφορούν την τετραετία 1955-59, όπως αυτά της στάσης της Αριστεράς σε Κύπρο και Ελλάδα έναντι του αγώνα, τις εκτελέσεις που διενήργησε η ΕΟΚΑ, το ρόλο του Γρίβα και του Μακαρίου. Μάλιστα κάποιοι επιχειρήσαν να εμπλέξουν στην όλη συζήτηση ακόμα και τον Κυριακό Μάτση, ενώ δεν έλειψαν και οι αφορισμοί...

Το θέμα δεν απασχόλησε μόνο την εκπαιδευτική κοινότητα, αλλά στη συζήτηση ενεπλάκησαν το ελληνικό κοινοβούλιο, η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδας, πανεπιστημιακοί, κόμματα και οργανώσεις. (Η κυπριακή Εκκλησία δεν βρήκε χρόνο να ασχοληθεί με το θέμα, αφού τώρα ταλανίζει-

ται από πιο «σοβαρά» ζητήματα).

Η ιστορία και ο ρόλος της

Η ιστορία, λοιπόν, είναι μέσο διδαχής, άντλησης πληροφοριών, εξαγωγής διδακτικών συμπερασμάτων, ή μέσον αποκόμισης πολιτικού και ατομικού κέρδους; Το ερώτημα αυτό ζητά επίμονα απάντηση, ιδιαίτερα σε όσα αφορούν την Κύπρο, αφού πολύ συχνά υπάρχουν συζητήσεις για θέματα που έπρεπε να θεωρούνται λυμένα.

Όμως πολύ φοβούμαι ότι η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα – παρόλο που δεν θα έπρεπε – δεν είναι εύκολη. Και αυτό γιατί ισχύουν όλα τα πιο πάνω, μαζί και ξεχωριστά.

Δεν είναι λίγες οι φορές που η ιστορία χρησιμοποιήθηκε από την εκάστοτε άρχουσα τάξη για να «περάσει» μια συγκεκριμένη ιδεολογική γραμμή και η οποία θα απέδιδε στη συνέχεια όχι μόνο πολιτικό κέρδος, αλλά θα έδινε συνέχεια στην κρατούσα εξουσιαστική ομάδα, με όλα τα συνεπακόλουθα.

Όλοι γίνουμε – και γινόμαστε καθημερινά – μάρτυρες αυτού του φαινομένου, όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου.

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, πολλές χώρες ξαναγράφουν την ιστορία τους, επί-

σημα ή ανεπίσημα, κυρίως μετά τη λήξη του ψυχρού πολέμου, όπως π.χ. στη Ρωσία, στην Ελλάδα και αλλού, ενώ στην Κύπρο εμφανίζονται κάποια δείγματα πρόθεσης για κάτι τέτοιο.

Εκείνο που πρέπει να γίνει αντιληπτό είναι ότι η ιστορία σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί και δεν πρέπει να λειτουργεί σαν δικαστήριο. Η ιστορία εξηγεί και ερμηνεύει γεγονότα, μέσα από τα οποία αντλούμε συμπεράσματα και διδάγματα.

Παρατηρείται συχνά όμως το φαινόμενο για ένα ιστορικό γεγονός να υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες. Αυτό έγκειται στο ότι δεν υπάρχει μονοδιάστατη αντίκριση των γεγονότων. Είναι γνωστό ότι υπάρχουν διαφορετικές σχολές σκέψης και ανάλυσης των ιστορικών δεδομένων, διαφορετικές μέθοδοι ανάλυσης. Υπάρχει η σχολή που μελετά και ερμηνεύει τα φαινόμενα σαν αλληλουχία γεγονότων και η άλλη που τα εξετάζει μεμονωμένα. Υπάρχουν ακόμα οι σχολές που θέλουν να γράφουν «εθνική» ιστορία και αυτές που συγκύζουν τα γεγονότα με το συναισθημα.

Η περίοδος της ΕΟΚΑ

Η περίοδος του αγώνα της ΕΟΚΑ και ο μέχρι τώρα τρόπος συγγραφής της ιστορίας της, σίγουρα δεν βασίζεται στην πρώτη σχολή που αναφέραμε.

Του Μιχάλη Μιχαήλ*

Κι αυτό γιατί σχεδόν πάντα εξετάζεται σαν μεμονωμένο, ξεχωριστό, αυτόνομο γεγονός και εντάσσεται μέσα στα πλαίσια της «εθνικής» ιστορίας. Από την άλλη περιέχει μπλόκο συναισθημα, ενώ πολλές φορές περιβάλλεται από έντονο μυθολογικό περιβλήμα.

Ο στρατηγικός αρχηγός της ΕΟΚΑ κατά τη διάρκεια του αγώνα εφάρμοσε την πολιτική του στιγμισμού και της τιμωρίας όσων είχαν την παραμικρή έστω αμφιβολία ή επέκριναν πράξεις και ενέργειες της Οργάνωσης.

Και είναι ιστορικό γεγονός ότι κατά την τετραετία εκείνη διαπράχθηκαν αδικαιολόγητα εγκλήματα, ενώ ολόκληρες ομάδες πολιτών έφεραν – και φέρουν ακόμα – το στίγμα του προδότη ή του πολέμιου του αγώνα. Κανένας δεν αμφισβητεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αγωνιστών και όλων όσοι συνέβαλαν στον αγώνα είχαν αγνά κίνητρα και έδωσαν τα πάντα στον αγώνα για την Ένωση της Κύ-

πρου με την Ελλάδα. Αυτό – κατά τη γνώμη μου – δεν μπορεί να το παραγνωρίζει κανένας. Την ίδια στιγμή όμως κανένας δεν μπορεί να παραγνωρίζει το γεγονός ότι υπήρξαν και εκείνοι που εκμεταλλεύθηκαν πράγματα και καταστάσεις και τα χρησιμοποιούσαν ως μέσο για προσωπικό κέρδος. Υπήρξαν ακόμη και εκείνοι που χρησιμοποίησαν τη δύναμη των όπλων για πολιτικούς λόγους, για να καταπολεμήσουν την αντίθετη ιδεολογία και κόμματα.

Εκείνο που πρέπει να κατανοήσουμε όλοι είναι ότι τα μέλη της ΕΟΚΑ δεν έφεραν φωτοστέφανο αγιότητας. Αυτό άλλωστε απαιτούσαν οι συνθήκες του αγώνα. Την ΕΟΚΑ την αποτελούσαν άνθρωποι με προτερήματα και ελαττώματα. Αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους. Αν λάβει κανένας υπόψη και την ηλικία των περισσότερων μελών της – που δεν ξεπερνούσε τα 20 χρόνια – τότε εύκολα μπορεί να αντιληφθεί πολλά πράγματα.

Δεν είναι λοιπόν τυχαίο που με το τέλος της ένοπλης δράσης και την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας διατηρήθηκε ο τρόπος αντιμετώπισης όλων όσοι εναντιώθηκαν με τον Α ή Β τρόπο στην ένοπλη δράση.

Από την πρώτη στιγμή άρχισε να μπαίνει σε εφαρμογή ο μηχανισμός κάλυψης των αρνητικών πτυχών, έτσι που να μένει στη συλλογική μνήμη μόνο το θετικό. Κάποιοι φρόντισαν να επιβάλουν πνευματική τρομοκρατία σε όσους ήθελαν να αρθρώσουν αντίθετο λόγο, ενώ η ρετινιά του προδότη ήταν σε πρώτη χρήση. Η παραμικρή αμφιβολία συνεπαγόταν ταύπιση με προδοτικές ενέργειες. Συνεχίστηκε, δηλαδή, η τακτική που ίσχυε το 55-59. Μόνο που αυτή τη φορά δεν ήταν εύκολη η χρήση των όπλων, παρόλο που έγινε κι αυτό σε μερικές περιπτώσεις.

Από την άλλη άρχισε και ο πόλεμος αλληλοεξόντωσης για την επικράτηση των διάφορων ομά-

δων, σε εξουσιαστικό πλέον επίπεδο, ή κάποιοι, που γνώριζαν πράγματα και καταστάσεις, έπρεπε να φύγουν από τη μέση ή να κρατηθούν σε απομόνωση.

Όλα αυτά λοιπόν δημιούργησαν ένα τείχος γύρω από την υπόθεση ΕΟΚΑ. Και έτσι δημιουργήθηκε η «πραγματική» ιστορία και η «ψεύτικη». Ο ερευνητής, ο δημοσιογράφος και γενικά ο πολιτικός είχε το «δικαίωμα» να ασχοληθεί μόνο με την πρώτη κατηγορία. Η δεύτερη ήταν και εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό να αποτελεί ιστορικό ταμπού.

Και ακριβώς τα όσα σιγά – σιγά βλέπουν το φως της δημοσιότητας σήμερα, όπως π.χ. το βιβλίο «ΕΟΚΑ η σκοτεινή όψη» του Μακαρίου Δρουσιώτη, οι «Μέρες Δοκιμασίας» του Μιχάλη Πουμπουρή, το βιβλίο της ιστορίας για την Γ' Λυκείου και κάποια άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά, στέλλονται στο πυρ το εξώτερον.

Απαγορεύεται κάθε συζήτηση του περιεχομένου τους, σημά-

τίζονται ως αιρετικά, αντεθνικά και ανίθικα. Και αυτό γίνεται για να προστατευθεί, δήθεν, ο αγώνας και να διατηρηθεί άσπιλος και αμόλυντος.

Δεν είναι επίσης τυχαίο το γεγονός ότι κάθε φορά που θίγεται το παραμικρό σημείο αντιμετωπίζεται με έντονες, έξαλλες και ακραίες αντιδράσεις, έτσι που να διατηρηθεί το κλίμα πνευματικής τρομοκρατίας, αλλά να μην υπάρξει και η δυνατότητα συζήτησης καθώς και η εξαγωγή συμπερασμάτων.

Το συγκεκριμένο σχολικό βιβλίο

Το «επιχείρημα» της αμαύρωσης του αγώνα είναι επίσης σε πρώτη χρήση, ενώ δεν λείπουν και οι μειωτικές αναφορές για τους συγγραφείς του συγκεκριμένου βιβλίου. Οι συντελεστές του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι πανεπιστημιακοί καθηγητές που υποστήριξαν με αρθρογραφία κάποια «αιρετικά», βαφτίζονται άσχετοι, ανιστόρητοι, δήθεν επιστήμονες, δήθεν ιστορικοί κ.λπ..

Έγινε όμως και προσπάθεια να ιδεολογικοποιηθεί, αλλά και να δοθεί μια άλλη διάσταση το θέμα.

Ηχούν ακόμα στ' αυτά μας ότι πρόκειται για νεομαρξιστές ή μαρξιστές που θέλουν να καταργήσουν την ιστορία, να την αλλοιώσουν και ότι το βιβλίο εντάσσεται μέσα στα σχέδια που υπάρχουν για να αλλάξει η ιστορία μας και να γίνει πιο αρεστή... στους Τούρκους ενόψει της πιθανής λύσης του Κυπριακού. Βέβαια μέχρι στιγμής δεν δόθηκε κανένα στοιχείο που να σπρίζει τα πιο πάνω.

Όσον αφορά όμως την κατάταξη των συγγραφέων στην αριστερή παράταξη – με όλα όσα συνεπάγονται – είναι χαρακτηριστική η δήλωση επί τούτου, του υφυπουργού Παιδείας της Ελλάδας στην ελληνική Βουλή Ν.

Γκεσούλη. Σύμφωνα με την εφημερίδα «Αυγή» ημερομηνίας 15/06/2002, απαντώντας στις κατηγορίες που εκτόξευσε ο βουλευτής της Ν.Δ Βαρβιτσιώτης ότι ο συντονιστής της συγγραφικής ομάδας του βιβλίου κ. Κόκκινος είναι σύμβουλος του προέδρου της Βουλής, ο κ. Γκεσούλης απάντησε ότι οι περισσότεροι από τα μέλη της συγγραφικής ομάδας του βιβλίου ανήκουν στην κλαδική της Ν.Δ.!

Επιπλέον γίνεται και απόκρυψη πληροφοριών. Χαρακτηρίζουν ως μη αντικειμενικό το σύγγραμμα του Κύπριου καθηγητή Πασχάλη Κιτρομπλίδη που πάνω του βασίστηκαν οι συγγραφείς, ενώ αποφεύγουν συστηματικά να αναφέρουν ότι επιμελητής αυτής της έκδοσης ήταν ο επίσης Κύπριος, πρώην υφυπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, μακαρίτης Γιάννος Κρανιδιώτης! Είναι αξιοσημείωτο επίσης ότι καμιά εφημερίδα στην Κύπρο, όταν έγραφαν για το σύγγραμμα αυτό, δεν αναφέρθηκε στη σημαντική αυτή λεπτομέρεια.

Ο Γρίβας και η Αριστερά

Ζήτημα ταμπού αποτελούν και οι σχέσεις ΑΚΕΛ – ΕΟΚΑ. Είναι πλέον αποδεδειγμένο ότι μια ομάδα των σκληρών της ΕΟΚΑ με επικεφαλής τον ίδιο τον Γρίβα επιχειρήσαν να εξοντώσουν την Αριστερά χρησιμοποιώντας τη δύναμη των όπλων. Τα Απομνημονεύματα, το Χρονικό και το Ημερολόγιο του Γρίβα μαρτυρούν και επιβεβαιώνουν το μέτωπο που άνοιξε ο ίδιος ενάντια στο ΑΚΕΛ και την Αριστερά.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια διαπράχθηκαν εγκλήματα κατά ανθρώπων που είχαν αντίθετη ιδεολογική κατεύθυνση από τον Γρίβα. Ας μη λησμονούμε ότι ο Γρίβας είχε ένα παρελθόν με επιδόσεις στον αντικομμουνισμό. Ήταν ο άνθρωπος που ηγήθηκε της φασιστικής Οργάνωσης

«Χ» στην Ελλάδα, που είχε αποκλειστικό στόχο το χτύπημα του ΚΚΕ και των οργανώσεων του. Και δεν είναι τυχαίο ότι οι υποστηρικτές του, μέχρι σήμερα, καυκλώνονται ότι ο Γρίβας ήταν ο κύριος παράγοντας για να μην κομμουνιστικοποιηθεί η Ελλάδα και να μην ενταχθεί στο Σιδηρούν Παραπέτασμα.

Δεν πρέπει να παρακάψουμε ακόμη και την (σχεδόν άγνωστη) κάθοδο του στην Κύπρο το 1948, όπου με έδρα τον «Ολυμπιακό» Λευκωσίας τμήματα της «Χ» επιχειρήσαν να επαναλάβουν το πείραμα της Ελλάδας κτυπώντας τους Κύπριους κομμουνιστές, έχοντας μάλιστα την πλήρη ανοχή της βρετανικής αποικιοκρατικής κυβέρνησης. Ο Γρίβας θεωρούσε ότι μέσω της ΕΟΚΑ και ως απόλυτος άρχοντας την εποχή εκείνη (αφού ο Μακάριος βρισκόταν στην εξορία και το εθναρχικό Συμβούλιο δεν λειτουργούσε) μπορούσε να προωθήσει τους στόχους του.

Από την πρώτη στιγμή της έναρξης της ένοπλης δράσης στρέφει (με λόγια) τα πυρά του ενάντια στο ΑΚΕΛ, ενώ στη συνέχεια και κυρίως όταν άρχισε να διαφαίνεται ότι το Κυπριακό οδηγεί σε λύση, με έμπρακτα πλέον μέσα κτυπά την Αριστερά.

Από τα βόλια των ανθρώπων του Γρίβα έπεσαν νεκροί 28 (μέχρι στιγμής) άνθρωποι της Αριστεράς. Αυτοί οι άνθρωποι σπινταίστηκαν ως προδότες και εκτελέστηκαν, παρόλο που μέχρι σήμερα δεν έγινε κατορθωτό να δοθεί μια σοβαρή εξήγηση ή μια σοβαρή δικαιολογία για τους λόγους που διεπράχθησαν αυτά τα εγκλήματα.

Θέλουν να αποφύγουν τη συζήτηση για να αποτρέψουν την δημοσιοποίηση πληροφοριών που θα χαλάσουν την εικόνα που έχτισαν τόσα χρόνια. Με τη συζήτηση αυτών των θεμάτων θα γίνει γνωστό ότι κάποιοι από τους άσπιλους και αμόλυντους αν-

θρώπους του Γρίβα θανάτωσαν διά λιθοβολισμού το Σάββα Μένιο στο Λευκόνοικο, θα γίνει γνωστό ότι ο Παναγιώτης Στυλιανού από την Αχερίτου χτυπήθηκε μέχρι θανάτου (κατακρεουργήθηκε) με ξύλα που πάνω τους είχαν καρφώσει μεγάλες βελόνες. Θα γίνει ευρύτερα γνωστό ότι ανάμεσα στα θύματα περιλαμβάνεται και η Δεσπούλα Κατσούρη ηλικίας μόνο 13 χρονών! Στις επίμονες εκκλήσεις των συγγενών των θυμάτων, οι υπεύθυνοι της ΕΟΚΑ απαντούν με δικολαβισμούς, δίνουν αντιφατικές εξηγήσεις, ενώ τελευταία με το τελεσίγραφο ότι δεν συζητούν θέμα προδοτών, αποκλείουν κάθε συζήτηση του θέματος. Περιπτώ να αναφέρω ότι εντάσσουν κι αυτά στο πλαίσιο της... αμαύρωσης του αγώνα.

Εξίσωση Μακαρίου - Γρίβα

Μια άλλη προσπάθεια που επι-

χειρείται τελευταία, είναι αυτή της πλήρους ταύτισης του Μακαρίου με τον Γρίβα και η απόδοση ίσων ευθυνών όσον αφορά τα εγκλήματα που διεπράχθησαν κατά την περίοδο εκείνη.

Σίγουρα σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι ο Μακάριος είναι άμοιρος ευθυνών και απαλλάσσεται κάθε ευθύνης για την πορεία του Κυπριακού από το 1950 μέχρι το 1974. Ο Μακάριος έχει το μερίδιο ευθύνης (μικρό ή μεγάλο) τόσο για την απόφαση για έναρξη ένοπλου αγώνα, όσο και για την επιλογή του αρχηγού της Οργάνωσης. Δεν βρίσκεται στο απυρόβλητο, ούτε θεωρείται αλάνθαστος, ούτε διαγράφεται το αντικομμουνιστικό του παρελθόν.

Σε καμιά περίπτωση όμως δεν μπορεί να χρωθεί και τις άδικες εκτελέσεις δεξιών και αριστερών. Και αυτό γιατί για μεγάλο χρονικό διάστημα της περιόδου εκείνης ήταν ξεκομμένος από τα

διαδραματιζόμενα στην Κύπρο (εξορία στις Σευχέλλες) και δεν πρέπει επίσης να λησμονούμε ότι είχε αντιδράσει έντονα σ' αυτές τις ενέργειες του Γρίβα. Προς επιβεβαίωση τούτου μπορούμε να συμβουλευτούμε τον τύπο της εποχής, αλλά και τα Απομνημονεύματα του ίδιου του Γρίβα ο οποίος γράφει ότι του απαντούσε πως όσα κι αν λέει (ο Μακάριος αλλά και άλλοι πολιτικοί και εκκλησιαστικοί παράγοντες σε Κύπρο και Ελλάδα), αυτός ξέρει ότι ο δρόμος που ακολουθεί είναι ο ορθός.

Παραπλανητικός επίσης είναι ο τρόπος που αντιδρούν οι διάφοροι εκπρόσωποι της ΕΟΚΑ. Στις αλληπάλληλες εκκλήσεις των συγγενών των θυμάτων, απαντούν ότι θα έπρεπε να ρωτηθούν οι ηγέτες του αγώνα για τις εκτελέσεις. Παραβλέπουν όμως το γεγονός ότι έγιναν κινήσεις προς αυτή την κατεύθυνση με καθαρή απάντηση από το Μακάριο ότι δεν έχει καμιά

Πλωτή έκθεση κειμελίων του αγώνα της ΕΟΚΑ στον ελλαδικό χώρο. Στη φωτογραφία ο πρόεδρος του συμβουλίου ιστορικής μνήμης ΕΟΚΑ, κύριος Αγγελόπουλος, ενώ ξεναγεί τον υπουργό Μακεδονίας-Θράκης κύριο Τριαρίδη.

πληροφόρηση επί του θέματος. Όσον αφορά τον Γρίβα, δεν έδωσε ποτέ καμιά απάντηση σε όσους απευθύνθηκαν κοντά του, αριστερούς ή δεξιούς. Εκείνο που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι ποτέ δεν καταδίκασε, ούτε έδωσε σημεία μεταμέλειας για τις πράξεις του. Οι άνθρωποι που απευθύνθηκαν στους δύο αρχηγούς είναι εν ζωή και μπορούν να μαρτυρήσουν επί τούτου.

Ο ρόλος των ΜΜΕ

Σε όλη αυτή την υπόθεση, γι' αυτή τη σημαντική πτυχή της κυπριακής ιστορίας, καθοριστικό ρόλο παίζει η έρευνα και η προώθηση αυτής από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Τι γίνεται όμως στην Κύπρο επί τούτου; Συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Κανένα μέσο ενημέρωσης δεν διοργάνωσε ΠΟΤΕ μια κριτική συζήτηση – έστω – για την περίοδο της ΕΟΚΑ. Κανένας ραδιοφωνικός ή τηλεοπτικός σταθμός (με εξαίρεση τον ΑΣΤΡΑ και τον τοπικό τηλεοπτικό FM στη Λάρνακα) δεν προσπάθησε να συζητήσει κάποιες σκοτεινές πτυχές της περιόδου εκείνης.

Το λειτουργήμα του δημοσιογράφου και η έγκυρη ενημέρωση σταματούν όταν πρόκειται να θιχτούν τα θέματα ταμπού. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 1995 που δημιουργήθηκε ο «Σύνδεσμος Συγγενών Δολοφονηθέντων Αριστερών κατά την περίοδο 1955 – 59», δεν προσκλήθηκε ΠΟΤΕ μέχρι σήμερα σε κανένα Μέσο Ενημέρωσης (έντυπο ή ηλεκτρονικό) για να εκφράσει τις απόψεις του. Κανένας τηλεοπτικός σταθμός δεν φιλοτιμήθηκε ΠΟΤΕ να καλύψει έστω και ειδοσεαγραφικά εκδηλώσεις του Συνδέσμου. Μόνη φωτεινή εξαίρεση το ΡΙΚ που κάλυψε την ημερίδα του Συνδέσμου στις 25 Μαΐου 2002.

Από τη συντριπτική πλειοψηφία των ΜΜΕ, όσα βγαίνουν προς τα έξω και αφορούν την περίοδο του

55 – 59 δεν είναι τίποτε άλλο από τις «επίσημες» απόψεις. Όμως, υπάρχει και ο κώδικας δημοσιογραφικής δεοντολογίας που απαιτεί την παρουσίαση και της άλλης άποψης. Που πάει αυτός ο κώδικας; Πολλές φορές μέσα από εκπομπές ή αρθρογραφία κατηγορήθηκαν διάφοροι ότι έπαιξαν προδοτικό ή μειωτικό ρόλο κατά τον αγώνα της ΕΟΚΑ. Πολλές φορές έγινε και ονομαστική αναφορά σε κόμματα και πρόσωπα. ΟΥΔΕΠΟΤΕ κλήθηκε κάποιος από τους κατηγορούμενους να δώσει τη δική του άποψη.

Οι λόγοι, βέβαια, που γίνονται αυτά είναι γνωστός. Πολλά από τα Μέσα Ενημέρωσης έχουν άμεση σχέση, ή ελέγχονται, ή επηρεάζονται από τους ανθρώπους της ΕΟΚΑ. Αυτοί λοιπόν δεν επιτρέπουν κάτι τέτοιο, αλλά το κυριότερο, τα κανάλια φοβούνται τις ανηδράσεις των συνδέσμων Αγωνιστών.

Ίδρυμα Ιστορικών Ερευνών

Όπως ανέφερα και προηγουμένα στην Κύπρο τα πράγματα ανημετωπίζονται μονοδιάστατα. Η Κύπρος έχει να παρουσιάσει μια πλούσια ιστορία από τα πανάρχαια χρόνια μέχρι σήμερα. Παρόλο τούτο ελάχιστα έχουν καταγραφεί σαν επιστημονική έρευνα.

Υπάρχουν βέβαια και τα επίμαχα σημεία, οι μαύρες και οι γκριζες σελίδες στην ιστορία μας που παραμένουν τέτοιες εφόσον κανένας δεν θέλει να τις αγγίξει. Η Κύπρος, λοιπόν, έχει ανάγκη ένα ίδρυμα ιστορικών μελετών, στελεχωμένο από αναγνωρισμένους επιστήμονες.

Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αγνοηθεί η ύπαρξη και συμβολή του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, αλλά πόσο ανεξάρτητο είναι; Πόσο ελεύθερα μπορεί να δουλέψει και προς ποιες κατευθύνσεις στρέφεται, όταν δεν έχει εκδώσει ούτε μια έρευνα για τα επίμαχα σημεία, ή που να μην ακολουθεί την «επίσημη» άποψη;

Πόσο ελεύθερα μπορεί να εργαστεί όταν για να εκδοθεί μια έρευνα που δεν υιοθετούσε αυτή τη γραμμή, πέρασε από σαράντα κύματα μέχρι να δει το φως της δημοσιότητας;

Από την άλλη το Συμβούλιο Ιστορική Μνήμης ΕΟΚΑ (Σ.Ι.Μ.Α.Ε.), το οποίο είναι κρατικό και ενισχύεται με μεγάλα κονδύλια, έχει στελεχωθεί αποκλειστικά από ανθρώπους της ΕΟΚΑ ή προσκείμενους σ' αυτή τη σχολή σκέψης. Το ίδρυμα αυτό – είναι αλήθεια – παράγει έργο, αλλά και αυτό σε κάποια πλαίσια. Από τη στιγμή που στελεκώνεται από συγκεκριμένους ανθρώπους, δεν πρόκειται να δώσει τις πραγματικές παραμέτρους της εποχής εκείνης. Ας μη ξεχνούμε ότι αυτοί που ωρύνονται κάθε φορά που γράφεται κάτι «αιρετικό» για την ΕΟΚΑ είναι τα στελέχη του ΣΙΜΑΕ. Πώς μπορούν λοιπόν να δώσουν την πραγματική διάσταση των πραγμάτων;

Και σαν να μην φτάνει αυτό, δημοσιογράφοι γράφουν άρθρα και ζητούν επιπλέον την ίδρυση Ινστιτούτου Ιστορικών μελετών του αγώνα της ΕΟΚΑ!

Πότε θα καταλάβουν ορισμένοι ότι η περίοδος αυτή δεν είναι η μοναδική στην ιστορία της Κύπρου; Γιατί δεν ζητούν, δεν απαιτούν την ίδρυση ενός Ινστιτούτου Κυπριακής Ιστορίας που να εξετάσει όλες τις πτυχές; Πότε ζήτησαν να ερευνηθεί η προπραξικοπηματική και μεταπραξικοπηματική περίοδος; Πότε ζητήθηκε να ερευνηθεί η περίοδος της Αποικιοκρατίας, της Οθωμανοκρατίας κ.λπ.;

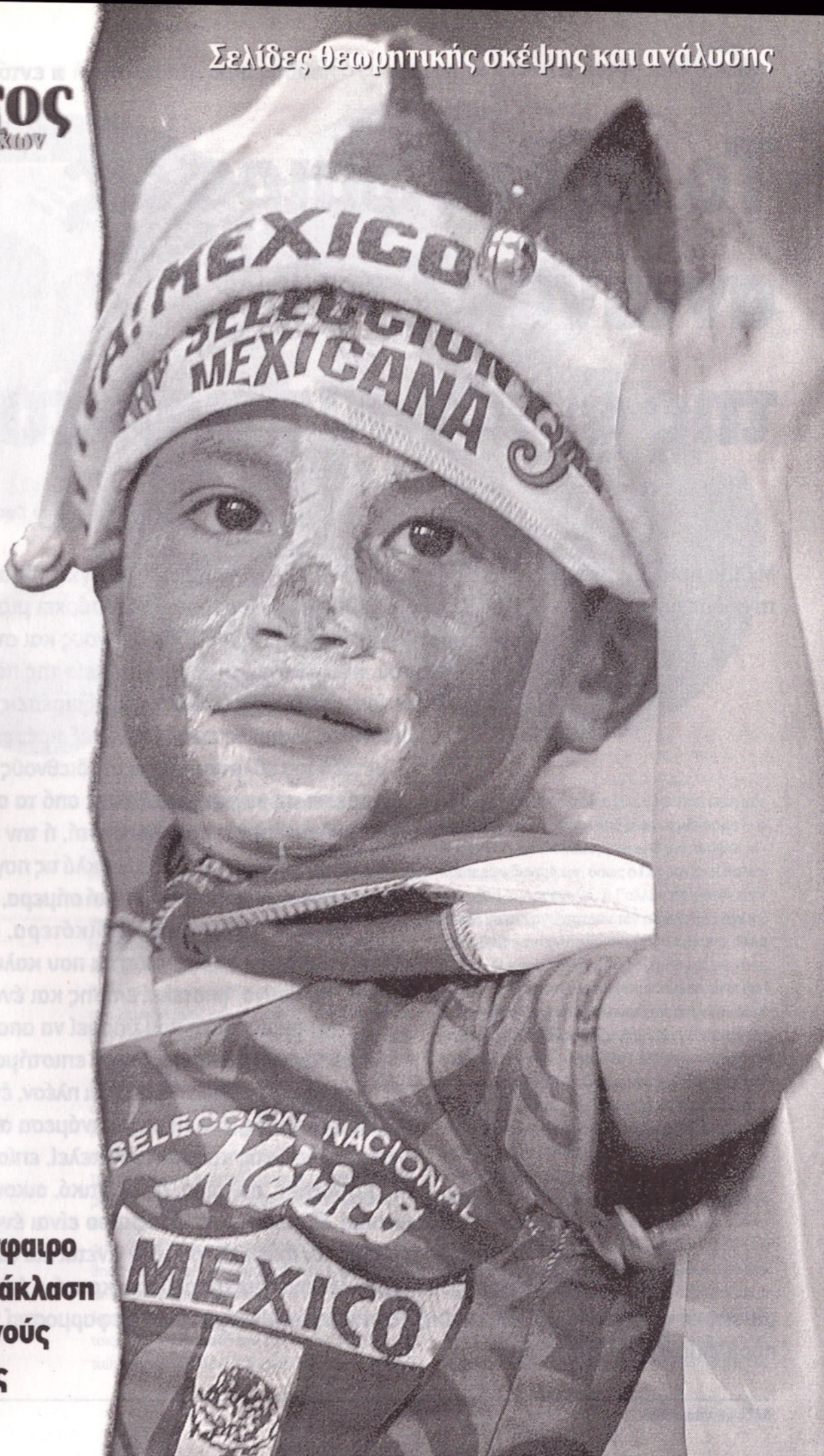
Πρέπει λοιπόν κάποιοι να συνειδητοποιήσουν ότι η ιστορία δεν είναι παίξε γέλασε. Δεν είναι όργανο προώθησης πολιτικών και κομματικών σκοπιμοτήτων και συμφερόντων.

Και η περίοδος της ΕΟΚΑ πρέπει, χρειάζεται και επιβάλλεται να ερευνηθεί σε βάθος και διεξοδικά. Και αυτό θα γίνει αργά ή γρήγορα.

* Ο Μιχάλης Μιχαήλ είναι δημοσιογράφος ερευνητής.

...την περίοδο...
...από το 1995...
...το ΡΙΚ που...
...στην Κύπρο...
...από το 1995...
...το ΡΙΚ που...
...στην Κύπρο...
...από το 1995...
...το ΡΙΚ που...
...στην Κύπρο...

■ Το ποδόσφαιρο ως αντανάκλαση της διεθνούς πολιτικής

Το ποδόσφαιρο ως αντανάκλαση της διεθνούς πολιτικής

Του Πασκάλ Μπονιφάτσε

Με μια πρώτη ματιά, θα μπορούσε να φανεί ελαφρώς ανάρμοστο το εγχείρημα να μελετηθεί το ποδόσφαιρο σε ένα διεθνές στρατηγικό πλαίσιο. Παραδοσιακά, υπάρχει μια αμοιβαία έλλειψη ενδιαφέροντος ανάμεσα στους διανοούμενους και στον κόσμο του αθλητισμού, που φθάνει συχνά στο σημείο της περιφρόνησης, εκτός ίσως από μερικές διάσημες εξαιρέσεις, που γίνονται διάσημες, ακριβώς επειδή είναι εξαιρέσεις. Η σύνδεση μεταξύ του αθλητισμού και της διεθνούς έρευνας ανατρέχει σε μεγαλύτερο βάθος από τα απλά αθλητικά ενδιαφέροντα ενός ερευνητή, ή την τάση ενός τύπου αθλήματος να αντανάκλα τις παγκόσμιες υποθέσεις. Για έναν ερευνητή σήμερα, ο αθλητισμός, και το ποδόσφαιρο ειδικότερα, δεν αποτελεί μόνο μια δραστηριότητα που καλύπτει ελεύθερο χρόνο, αποτελεί επίσης και ένα επιστημονικό αντικείμενο που μπορεί να απασχολήσει στο επαγγελματικό πεδίο τον επιστήμονα. Το ποδόσφαιρο δεν είναι, ή δεν είναι πλέον, ένα απλό αθλητικό γεγονός, ένα παιχνίδι ανάμεσα σε ομάδες, της ιδιωτικής ζωής κάποιου. Αποτελεί, επίσης, ένα γεγονός κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό, οικονομικό και διπλωματικό. Σήμερα, το ποδόσφαιρο είναι ένα έγκυρο συστατικό των διεθνών σχέσεων, που δεν γίνεται πια να περιοριστούν στις καθαρές διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των κρατών. Δεν υπάρχει καμία πτυχή των τωρινών διπλωματικών σχέσεων, που να μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς κανένα πρόβλημα στο ποδόσφαιρο.

Το Ποδόσφαιρο και η Γεωπολιτική

Έχοντας αυτό στο μυαλό μας, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για τη "γεωπολιτική του ποδοσφαίρου", καθώς και για τη μελέτη που έχει ως αντικείμενο τον τρόπο με τον οποίο το ποδόσφαιρο έχει κατακτήσει τον κόσμο. Η αρχική ιδέα γεννήθηκε στην Αγγλία και μεταδόθηκε μέσω των λιμανιών: στη Χάβρη ιδρύθηκε το πρώτο επαγγελματικό γαλλικό σωματείο, στη Βαρκελώνη, στη Μασσαλία, στο Μπιλμπάο, στο Αμβούργο και στη Γένοβα, οι κάτοικοι θέλησαν να μιμηθούν τους άγγλους εμπόρους που διασκέδαζαν τις μέρες τηςσχολής με το ποδόσφαιρο. Κατόπιν ήρθε ο σιδηρόδρομος, ο οποίος στα μέσα του 19ου αιώνα διέδωσε βαθμιαία το ποδόσφαιρο σε όλη την Αγγλία και προκάλεσε την οργάνωση πρωταθλημάτων μεταξύ των δημόσιων σχολείων. Το ποδόσφαιρο συνέχισε τη διείσδυσή του στην Ευρώπη και τη Λατινική Αμερική. Αυτή η παγκόσμια κατάκτηση ολοκληρώθηκε πολύ πριν από την εμφάνιση της τηλεόρασης. Δεν θα μπορούσε να γίνει ένας παραλληλισμός αυτού του τρόπου διαμόρφωσης μιας αυτοκρατορίας, δηλαδή του ειρηνικού, με τις στρατιωτικές κατακτήσεις: Το ποδόσφαιρο στο δέυ-

τερο μισό του 20ού αιώνα είχε γίνει ήδη ένας κόσμος που κυβερνιέται από μια υπερδύναμη – η Βραζιλία – ακολουθούμενη από μια χούφτα μικρότερων δυνάμεων, όπως η Γερμανία, η Ιταλία, η Αγγλία, η Αργεντινή, η Γαλλία, που ήταν ανίκανες να συναγωνιστούν τον παγκόσμιο ηγέτη, αλλά βρίσκονταν πολύ πιο μπροστά από άλλα κράτη. Ο παραλληλισμός που μπορεί να γίνει με την παρούσα στρατηγική κατάσταση είναι σαφής. Μόνη διαφορά που υπήρχε ήταν ότι ποτέ μια κυρίαρχη δύναμη δεν δημιουργεί πάντα τέτοιο καθολικό θαυμασμό. Το 1986, όταν απέκλεισε η Γαλλία τη Βραζιλία στους προημιτελικούς, μετά από την εξαντλητική δοκιμασία των πέναλτυ, οι Γάλλοι ήταν, φυσικά, εκστασιασμένοι που πέρρασαν στην ημιτελική φάση, αλλά, εντούτοις, ήταν και λίγο λυπημένοι που χρειάστηκε να αποκλείσουν τη Βραζιλία πρόωρα. Η Βραζιλία είναι η χώρα που η καθεμία ομάδα θέλει να συναντήσει στον τελικό, επειδή κάθε οπαδός του ποδοσφαίρου είναι οπαδός της, μετά από την ομάδα του. Η βραζιλιάνικη υπερδύναμη είναι ένας μεγάλος εξαγωγέας παικτών ποδοσφαίρου. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σε δέκα χρόνια, δύο χιλιάδες επαγγελματίες ποδοσφαιριστές

Σε μία εποχή που ορισμένοι παρατηρητές ανησυχούν για το μέλλον του Ηνωμένου Βασιλείου, εάν δηλαδή θα παραμείνει ενωμένο, θα μπορούσε να τεθεί το ερώτημα εάν η αντιπροσώπευσή τους στη FIFA καταδεικνύει μια πρωτοτυπία εκ μέρους των δημιουργών ποδοσφαίρου, ή προαναγγέλλει μια μελλοντική πολιτική αντιπροσώπευση. Τα άλλα μέλη της FIFA που δεν ανήκουν στον ΟΗΕ είναι η Αγκουίλα, οι Ολλανδικές Αντίλλες, η Αρούμπα, οι Βερμούδες, τα νησιά Καϊμάν, οι Παρθένοι Νήσοι, οι Νήσοι Φερόες, και οι Νήσοι Κουκ, η Ταϊτή, το Μονσεράτ, το Πουέρτο Ρίκο, η ΠΓΔ Μακεδονίας, η Ελβετία, η Παλαιστίνη, η Ταϊπέι, το Χογκ Κογκ και το Γκουάμ. Αυτά αποτελούν μικρο-κράτη ή κράτη που δεν αναγνωρίζονται πλήρως, ή ακόμα και οντότητες που έχουν μια εύκαμπτη σχέση με την ηπειρωτική χώρα τους. Αφ' ετέρου, ορισμένα μέλη του ΟΗΕ δεν είναι συμβεβλημένα με την FIFA, όπως οι Κομόρες, η Ερυθραία, τα νησιά Μάρσαλ, η Μικρονησία, το Μονακό, η Μογγολία, το Παλάου και η Σαμόα. Ο "νέος" πρόεδρος της FIFA, Σεπ Μπλάτερ, είναι τόσο σημαντικός άνθρωπος όσο ο Κόφι Ανάν. Πρέπει να ειπωθεί ότι η FIFA έχει πετύχει εκεί όπου ο ΟΗΕ, το ΙΑΕΑ (Διεθνής Αντιπροσωπεία Ατομικής Ενέργειας) και άλλοι οργανισμοί έχουν αποτύχει, δηλαδή στο να εισάγει τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και της Ταϊβάν από κοινού στον ίδιο διεθνή οργανισμό. Εν τούτοις, αν και ο θεσμός του Παγκοσμίου Κυπέλλου δημιουργήθηκε γύρω στα 1930, το ποδόσφαιρο μόνο πρόσφατα έχει γίνει αληθινά παγκόσμιο φαινόμενο. Προφανώς, η παγκοσμιοποίηση ισχύει για το ποδόσφαιρο, με ότι αυτό το φαινόμενο αντιπροσωπεύει: περισσότερες ανταλλαγές, κατάργηση των συνόρων και των αποστάσεων μέσω της ανάπτυξης των τρόπων επικοινωνίας, διακίνηση των ανθρώπων και μετάδοση των πληροφοριών. Δεκατρείς ομάδες συμμετείχαν στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1930, και οι τέσσερις ευρωπαϊκές ομάδες υποβλήθηκαν σε μακροχρόνιο ταξίδι με πλοίο για να φθάσουν εκεί που διεξάγονταν οι αγώνες. Οι πληροφορίες και τα αποτελέσματα φιλτραρίστηκαν και αλλοιώθηκαν. Σήμερα, μπορούμε να παρακολουθήσουμε έναν αγώνα μεταξύ Αυστραλίας και Ιράν απ' ευθείας. Σαράντα δισεκατομμύρια άνθρωποι (το συνολικό ακροατήριο) παρακολούθησαν το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1998. Έχει υπολογιστεί ότι δώδεκα δισεκατομμύρια, πάλι ο συνολικός αριθμός, παρακολούθησαν τους πιο πρόσφατους χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες και είκοσι δισεκατομμύρια τους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες. Το γεγονός ότι αναμετρήσεις μπορούν να πραγ-

έχουν αφήσει τη χώρα τους για να παίξουν όχι μόνο σε χώρες όπως η Ισπανία, η Γαλλία και η Αγγλία, αλλά και στην Πολωνία, στην Ιαπωνία και στην Κίνα. Το 1997 μόνο, πεντακόσιοι βραζιλιάνοι ποδοσφαιριστές πύκνωσαν τις τάξεις των ξένων πρωταθλημάτων. Ο ήλιος δεν δύει ποτέ στη βραζιλιάνικη αυτοκρατορία ποδοσφαίρου. Σε αυτό το γεωπολιτικό πλαίσιο ποδοσφαίρου, το διάσημο αξίωμα του Κλεμανσό, που αναφέρεται στο πολιτικό επίπεδο στις Ηνωμένες Πολιτείες, θα μπορούσε να έχει ισχύ για τη Βραζιλία: "Είναι χώρα του μέλλοντος, και θα παραμείνει έτσι για πολύ μακρό διάστημα".

Το Ποδόσφαιρο και η παγκοσμιοποίηση

Το ποδόσφαιρο μάλλον είναι το πιο καθολικό φαινόμενο που υπάρχει σήμερα, πιο καθολικό από τη δημοκρατία ή την οικονομία της αγοράς, οι οποίες, όπως λέγεται τώρα, δεν έχουν σύνορα. Οι πιο γνωστοί κάτοικοι του παγκόσμιου χωριού είναι, βεβαίως, ο Ρονάλντο, ο Ζιντάν, ο Μπέργκκαμπ, ο Σούκερ... Τη στιγμή που ο ΟΗΕ έχει 186 μέλη, η FIFA μπορεί να καυχηθεί ότι διαθέτει 198, συμπεριλαμβανομένης της Βόρειας Ιρλανδίας, της Σκωτίας, της Αγγλίας και της Ουαλίας. Αυτές οι τέσσερις περιοχές μετέχουν στον ΟΗΕ ως ένα Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά υφίστανται ως ανεξάρτητες περιοχές στον χώρο του ποδοσφαίρου.

ματοποιηθούν ανάμεσα σε χώρες όπως η Νότια Αφρική και η Γαλλία, η Τζαμάικα και η Ιαπωνία, η Σαουδική Αραβία και η Δανία, το Καμερούν και η Αυστρία, για να μην αναφέρουμε το Ιράν και τις Ηνωμένες Πολιτείες, δεν αποτελεί αιτία έκπληξης, αλλά μάλλον εμφανίζεται να είναι μέρος μιας παγκόσμιας τάξης: "του ποδοσφαίρου". Η Γαλλία συμπεριλαμβάνει τώρα στο πρωτάθλημά της ποδοσφαιριστές όχι μόνο από χώρες όπως η Πολωνία, η Ιταλία και τις προηγούμενες αποικίες της, ή από παραδοσιακές πηγές μετανάστευσης, αλλά και από χώρες όπως η Κορέα. Η Ιαπωνία, μια χώρα που είναι κλειστή παραδοσιακά στους μετανάστες, καλωσορίζει Βραζιλιάνους, Γάλλους, Αφρικανούς σε μεγάλους αριθμούς. Η περίπτωση του Μπόσμαν, που επέβαλε την ελευθερία κυκλοφορίας στην Ευρώπη για τους επαγγελματίες παίκτες ποδοσφαίρου, είχε σημαντικό αντίκτυπο στην Ευρώπη. Η σύνθεση διαφόρων ομάδων αποκαλύπτει την απεραντοσύνη του μεταναστευτικού ρεύματος των παικτών ποδοσφαίρου, οι οποίοι κινούνται σε όλο τον κόσμο, ακόμα κι αν αυτή η ροή λαμβάνει χώρα κυρίως από τις φτωχές χώρες προς τις πλούσιες, ή από τις πλούσιες χώρες προς αυτές που είναι ακόμα πλουσιότερες από την άποψη του ποδοσφαίρου. Για να γενικεύσουμε ακόμα περισσότερο, η ροή τείνει προς το Βορρά. Ο Νότος, που παρα-

πονιέται για την λεπλασία του από μέρος του Βορρά, λεπλατείται επίσης στο πεδίο του ποδοσφαίρου. Πρώτα υπήρξε το πρόβλημα "της διαρροής εγκεφάλων". Τώρα αντιμετωπίζουμε πρόβλημα "διαρροής ποδοσφαίρου": Οι παίκτες που συμμετείχαν στην τελική φάση του Παγκόσμιου Κυπέλλου αποτελούν μια τέλεια αντιπροσώπευση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης. Με τριάντα δύο ομάδες από όλες τις ηπείρους, το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1998 ήταν το πρώτο αληθινά αντιπροσωπευτικό ολόκληρου του πλανήτη. Το Παγκόσμιο Κύπελλο δεν είναι πλέον αποκλειστική υπόθεση της Ευρώπης και της Λατινικής Αμερικής, ακόμα κι αν αυτές είναι ακόμα οι ισχυρότερες ομάδες. Η Βόρεια Αμερική, και ιδιαίτερα η Αφρική και η Ασία κατακτούν όλο και περισσότερο χώρο. Ακριβώς όπως η παγκοσμιοποίηση φέρνει το θέμα των εθνικών ταυτοτήτων στην πρώτη γραμμή, έτσι και οι ομάδες όπως η Ατλέτικο Μπιλμπάο στρατολογούν αποκλειστικά Βάσκους παίκτες, αποφεύγουν το κοσμοπολίτικο μίγμα της Ρεάλ Μαδρίτης ή της Μπαρτσελόνα. Αυτός ο αποκλεισμός ωστόσο είναι σπάνιος. Ως εκ τούτου, στη Γαλλία, η ομάδα Μπαστιά είναι ακόμα το αστέρι του κορσικανικού ποδοσφαίρου, αλλά σπάνια βλέπουμε Κορσικανούς να αγωνίζονται για λογαριασμό της ομάδας.

Το ποδόσφαιρο πάνω από σύνορα

Ο ρόλος των επιχειρήσεων στη χορηγία του αθλητισμού δεν είναι κάτι νέο. Είμαστε υποχρεωμένοι να παίρνουμε υπόψη μας την επιρροή της Peugeot στην Σοσό, της Fiat στην Γιουβέντους, ή της Philips στην Αϊντχόβεν. Σήμερα, παρόλα αυτά, κινούμαστε σε απολύτως διαφορετική κλίμακα. Στην Ιαπωνία, παραδείγματος χάριν, οι ομάδες που συμμετέχουν στο πρωτάθλημα δεν αντιπροσωπεύουν διαφορετικές πόλεις, αλλά διαφορετικές επιχειρήσεις. Η Nike έχει υπογράψει μια μακροπρόθεσμη σύμβαση με τη Βραζιλία, που προκαλεί σχόλια ότι η δημοφιλέστερη εθνική ομάδα είναι αγορασμένη από μια πολυεθνική. Τον Δεκέμβριο του 1996, υπογράφηκε δεκαετής συμφωνία αξίας 400 εκατομμυρίων δολλαρίων. Η σύμβαση αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο, αξίας 220 εκατομμυρίων, περιλαμβάνει την προμήθεια αθλητικού εξοπλισμού στις ομάδες όλης της Βραζιλίας. Το δεύτερο μέρος, που καταδεικνύει την προθυμία από μέρους της Nike να συνάψει μακράς διάρκειας δεσμούς με τη Βραζιλία, περιλαμβάνει τη διάθεση 180 εκατομμυρίων για τα διάφορα προγράμματα, όπως είναι η κατασκευή της νέας έδρας για τη Βραζιλιάνικη ομοσπονδία ποδοσφαίρου στο Ρίο, κ.λπ.. Ένας παίκτης που ανήκει σε μια ομάδα που συνδέεται με μια ανταγωνίστρια της Nike εταιρεία, θα είχε πιθανότητα να επιλεγεί στην εθνική ομάδα της Βραζιλίας: ένας από τους λόγους για τους οποίους ο Άντερσον άφησε τη γαλλική ομάδα του Μονακό (που εξοπλίζεται από την Adidas) για να παίξει στη Μπαρτσελόνα (Nike), ήταν το γεγονός ότι με αυτόν τον τρόπο μπορεί, έπειτα, να επιλεγεί για τη βραζιλιάνικη εθνική ομάδα. Το αστερί του ποδοσφαίρου Ερίκ Καντονά απέδωσε την αποτυχία του Γάλλου παίκτη Ιμπραϊμ Μπα να επιλεγεί για τη γαλλική εθνική ομάδα στο γεγονός ότι ο παίκτης είχε συμβόλαιο με την Nike, ενώ η

Adidas είναι ο επίσημος χορηγός της γαλλικής ομάδας.

Το ποδόσφαιρο και το έθνος

Ξέρουμε ότι η Πορτογαλία πάντα φοβόταν μήπως απορροφηθεί από την Ισπανία, και ότι οι δύο χώρες περιφρουρούν με ζήλο τις διαφορετικές εθνικές ταυτότητές τους. Εντούτοις, με δεδομένο ότι δεν θα είχαν υψηλό επίπεδο, τέτοιο ώστε να τους επιτρέψει την κατάλληλη προετοιμασία για τα ευρωπαϊκά πρωταθλήματα, οι σημαντικότερες και οι περισσότερο αντιπροσωπευτικές πορτογαλικές ομάδες όπως η Πόρτο, η Μπενφίκα και η Σπόρτιγκ Λισσαβώνας έχουν κάνει αίτηση για να συμμετάσχουν στο ισπανικό πρωτάθλημα. Εάν αυτό γινόταν, η Ισπανία θα πετύχαινε κάτι που δεν είχε κατορθώσει να επιτύχει για αιώνες, δηλαδή την ένταξη της Πορτογαλίας στη σφαίρα επιρροής της. Φυσικά, τα πρόσφατα γεωπολιτικά γεγονότα έχουν αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο το ποδόσφαιρο οργανώνεται. Ο εσωτερικός κατακερματισμός των ευρωπαϊκών πολυεθνικών αυτοκρατοριών σε κράτη είχε άμεση επίδραση στον πληθυσμό του αριθμού των εθνικών ομάδων στην Ευρώπη. Οι σοβιετικές, οι Γιουγκοσλαβικές και οι τσεχοσλοβακικές ομάδες δεν υπάρχουν πλέον και έχουν μετασχηματιστεί σε δεκαπέντε, πέντε, και δύο εθνικές ομάδες αντίστοιχα. Δεν είναι τυχαίο ότι μεταξύ των πρώτων μέτρων που λήφθηκαν από τα νέα ανεξάρτητα κράτη ήταν το αίτημα για την ιδιότητα μέλους της FIFA, σαν αυτό να ήταν τόσο φυσικό και τόσο απαραίτητο όσο η ιδιότητα μέλους των Η.Ε., σαν ένα κράτος να μην καθορίζεται πλέον από τα τρία συμβατικά μόνο στοιχεία (έδαφος, πληθυσμός και κυβέρνηση), αλλά και από ένα τέταρτο στοιχείο: την εθνική ομάδα ποδοσφαίρου του.

Αλλά οι εθνικές ομάδες δεν είναι μόνο αποτέλεσμα της δημιουργίας των νέων κρατών, έχουν βοηθήσει συχνά στην προσπάθεια να σφυρηλατηθεί η ιδέα του έθνους. Για τα νέα κράτη, όπου το εθνικό συναίσθημα είναι εύθραστο ή απειλείται, είναι σίγουρο ότι η σταθεροποίηση του εθνικού συναισθήματος έχει ενισχυθεί, περισσότερο από όσο κάποιος μπορεί να υποψιάζεται, χάρη στο ποδόσφαιρο, το οποίο έχει χρησιμεύσει περισσότερο από μία φορά για να συνενώσει μια τραυματισμένη κοινότητα. Ήταν ο ίδιος ο Κροάτης πρόεδρος Τούτζμαν που ζήτησε να εγκαταλείψει η ομάδα του Ζάγκρεμπ, η Δυναμό, το ιστορικό όνομά της για να ονομαστεί Κροατία, δηλώνοντας ότι το όνομα αυτό θα βοηθούσε στην επιβεβαίωση της ύπαρξης της Κροατίας. Ο προπονητής Μπλάζεβιτς εξηγεί ότι ήταν αυτός που αφύπνισε τον κροατικό εθνικισμό, όταν η ομάδα που αυτός προπονούσε, η Δυναμό του Ζάγκρεμπ, κέρδισε το Γιουγκοσλαβικό πρωτάθλημα του 1982 σε βάρος του Ερυθρού Αστέρου του Βελιγραδίου. Όπως φαίνεται, το ποδόσφαιρο έχει μια διαπρεπή θέση στην επιβεβαίωση της ύπαρξης των χωρών που πρόσφατα έγιναν ανεξάρτητες. Το 1995, ένας δημοσιογράφος, αναφερόμενος στις ισοπαλίες της αρμένικης ομάδας με την εθνική της Βόρειας Ιρλανδίας και στη συνέχεια με την αντίστοιχη

της Πορτογαλίας, έγραψε: "Τα γεγονότα αυτά αποτελούν χρυσάφι για τις αναδυόμενες χώρες. Συμβολίζουν το έθνος, συνεισφέρουν στην αναγνώριση. Είναι πηγή μεγάλης υπερηφάνειας". Αλλά το φαινόμενο αυτό δεν ισχύει μόνο για τα αναδυόμενα κράτη. Οι δημοσιογράφοι του περιοδικού The Economist σχεδόν σοκαρίστηκαν όταν ανακάλυψαν ότι για τους Βρετανούς νέους ο λόγος που συχνότερα τους έκανε περήφανους ήταν η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου και όχι η μνήμη της μεγάλης αυτοκρατορίας ή άλλα κίνητρα που συνδέονταν πολύ περισσότερο με την παραδοσιακή αίσθηση της ισχύος.

Το ποδόσφαιρο και οι πόλεμοι

Οι πόλεμοι δεν διεξάγονται πλέον μεταξύ κρατών. Οι τριάντα ή περίπου τόσες συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα σήμερα στον κόσμο διεξάγονται μέσα στα κρατικά σύνορα. Έχουμε μετακινηθεί από τους πολέμους μεταξύ των κρατών στους πολέμους μέσα στα κράτη. Έτσι, το ποδόσφαιρο αποτελεί το τελευταίο πεδίο για άμεση αντιπαράθεση μεταξύ αντιπάλων. Πριν από τον ημιτελικό του ευρωπαϊκού πρωταθλήματος του 1996 μεταξύ της Αγγλίας και της Γερμανίας, οι Times του Λονδίνου παράφρασαν το αξίωμα του Κλαούζεβιτς, σύμφωνα με το οποίο "ο πόλεμος (είναι) η συνέχεια της πολι-

Τα Υπόλοιπα

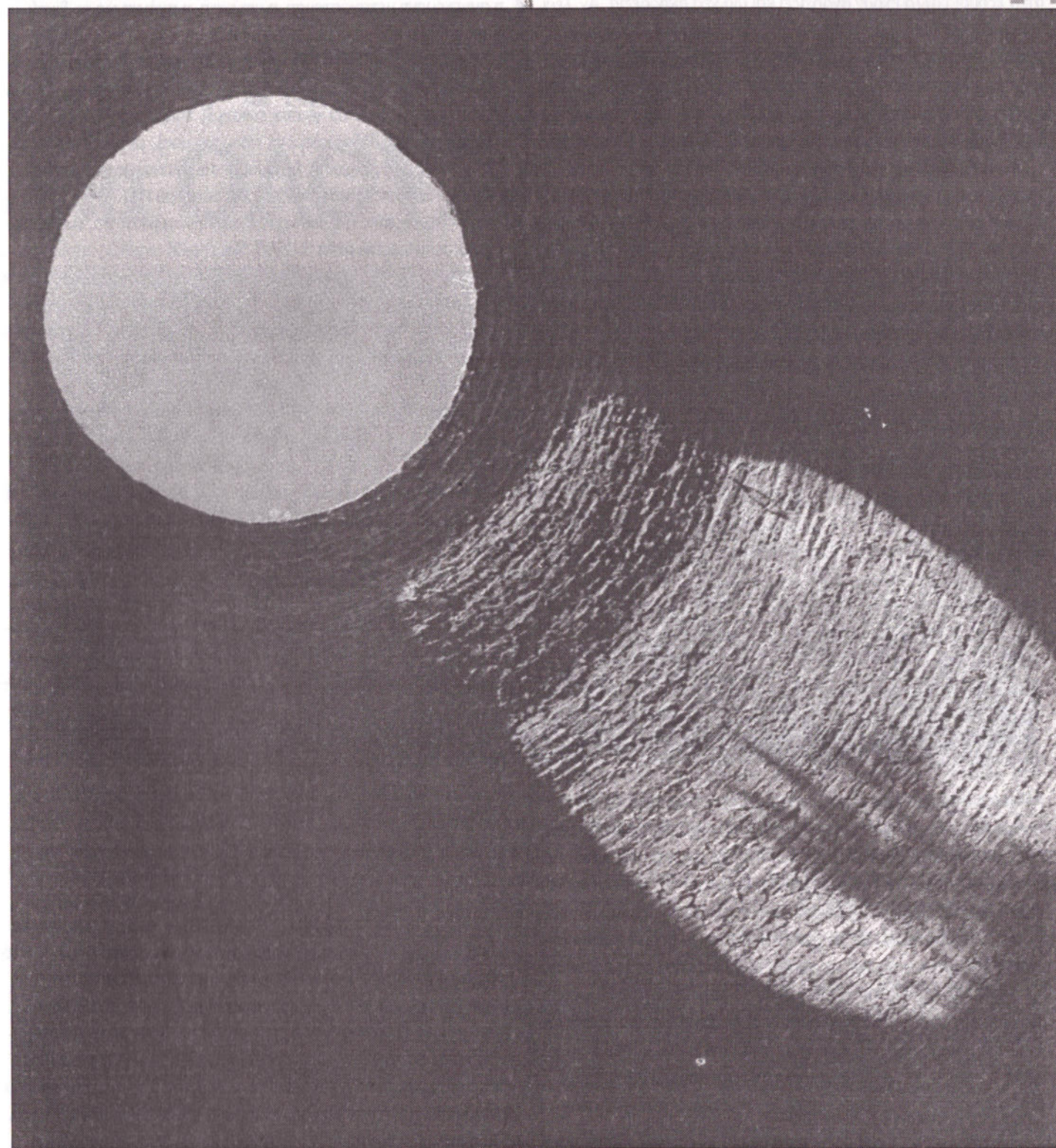
Καθώς πλανιόμουν αναποφάσιτος για το πώς να κλείσω αυτό το 9μηνο θκιάνεμα, είδα μια μικρή είδηση για τη διάσκεψη του ΟΗΕ για την πείνα και ένωση ότι ήταν το κατάλληλο πλαίσιο για το τέλος αυτής της παρέμβασης. Η είδηση έλεγε ότι οι ΗΠΑ διαφώνησαν με την αναγνώριση «δικαιώματος στην τροφή». Χαμογέλασα ειρωνικά: «κοιτά να δεις που η σοβιετική ένωση τώρα δικαιώνεται» σκέφτηκα. Θα πρέπει να θυμάστε εκείνους τους κακόμοιους, τους ηλικιωμένους σοβιετικούς γραφειοκράτες που προσπαθούσαν να αντιπαραβάλουν στη «δυτική προπαγάνδα» για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αυτό που οι ίδιοι ονόμαζαν «κοινωνικά δικαιώματα». Τότε ακουγόταν σαν φτηνή δικαιολογία της σοβιετικής γραφειοκρατίας. 13 χρόνια μετά όμως; Οι Αμερικανοί φωνάζουν ακόμα για το δικαίωμα στην «ελεύθερη έκφραση», αλλά το δικαίωμα στην «τροφή» (για να ζήσεις δηλαδή) το θεωρούν περιττό. Όσοι πεινούν κάπου θα φταίει, λέει ο κυρίαρχος λόγος. Είναι οι υπόλοιποι που δεν χωράνε στο πλαίσιο/μοντέλο της κοινωνίας που βασιζόμαστε στην αγορά. Αυτή είναι η λογική της δημοκρατίας των μεσαίων τάξεων. Και αν μετά το 1945, κάτω από το φόβο της επέκτασης της «γοητείας του κομμουνισμού», τα όρια της κοινωνίας επεκτάθηκαν, σήμερα, μετά τη συντηρητική αντεπανάσταση, έχουμε επιστρέψει και πάλι στην κατὰ δίκην μερίδων του πληθυσμού σαν πλεονάσματα, σαν υπόλοιπων.

Και στο εσωτερικό των δυτικών κοινωνιών αλλά ιδιαίτερα στο παγκόσμιο σύστημα. Σαν αναλυτική έννοια το «υπόλοιπο» προσδιορίζει αυτό που «περισσεύει» – όπως στη μαθηματική πράξη της διαίρεσης. Η πρώτη φορά που συνάντησα την έννοια του «υπόλοιπου» ήταν στη δουλειά του Τ. Κιχη για τη δομή των επιστημονικών επαναστάσεων. Η βασική θέση του Κιχη είναι ότι η επιστήμη βασίζεται σε «μοντέλα αλήθειας» (paradigms) τα οποία προσφέρουν λύσεις/απαντήσεις σε μια σειρά ερωτημάτων/προβλημάτων. Το βασικό κριτήριο ωστόσο για την επικράτηση ενός paradigm δεν είναι κατ' ανάγκη η χρησιμότητα του όσο (όπως θα λέγαμε στην πολιτική) η «ηγεμονική του θεομοθέτηση» - το ότι γίνεται αποδεκτό και επιβάλλεται/προωθείται από την «επιστημονική κοινότητα» - αυτούς δηλαδή που έχουν την εξουσία να καθορίζουν «την αλήθεια» σε κάθε εποχή. Κανένα μοντέλο ωστόσο δεν καλύπτει ούτε απαντά σε όλα τα ερωτήματα τα οποία τίθενται. Αυτά που δεν μπορούν να απαντηθούν περιθωριοποιούνται και αντιμετωπίζονται σαν «ανωμαλίες/υπόλοιπα. Όταν αυτές οι «ανωμαλίες» όμως φτάσουν στο σημείο να

ξεφύγουν από το περιθώριο και να μετατραπούν σε «κρίση» τότε έχουμε μια «επιστημονική επανάσταση».

Το υπόλοιπο δεν είναι το ίδιο με το λογοκρινόμενο ή το απαγορευμένο. Το απαγορευμένο είναι ο αντίπαλος του κυρίαρχου συστήματος και εκφράζει μια άλλη λογική, μια άλλη ιδεολογία. Το υπόλοιπο, αντίθετα, είναι αυτό που περισσεύει από ένα «καθεστώς αλήθειας» - είναι μια πραγματικότητα που δεν χωράει στα πλαίσια του κόσμου όπως τον καθορίζει η εξουσία, αλλά από μόνο του δεν εκφράζει/εκπροσωπεί μια άλλη ιδεολογία/αντίληψη. Η κατάσταση στην Παλαιστίνη είναι χαρακτηριστική. Οι Παλαιστίνιοι είναι σήμερα ένας λαός που περισσεύει, ένα υπόλοιπο. Αν δεν υπήρχαν οι Παλαιστίνιοι λέει, λ.χ., η ισραηλιτική προπαγάνδα δεν θα υπήρχαν αραβοϊσραηλινά προβλήματα. Και για τα συντηρητικά αραβικά καθεστώτα η λογική είναι παραπλήσια. Για δεκαετίες το Παλαιστινιακό υπήρξε πηγή ριζοσπαστικοποίησης των αραβικών μαζών. Αν δεν υπήρχε αυτός ο «περιττός πληθυσμός», αυτό το υπόλοιπο, τότε η συμμαχία των σεϊκιδών, που τους συμφέρει να ζουν στο μεσαίωνα με την, κατά αλλά νεωτερική, Δύση θα ήταν πιο σταθερή και θα αντιμετώπιζονταν πιο εύκολα οι επαναστάτες. Και για χρόνια το Ισραήλ υποστήριζε ότι οι Παλαιστίνιοι θα έπρεπε να απορροφηθούν από τα άλλα αραβικά κράτη. Όμως τι είναι οι Εβραίοι; Δεν ήταν και αυτοί ο περιττός/υπόλοιπος πληθυσμός των ευρωπαϊκών εθνικισμών; Ο περιττός πληθυσμός της Ευρώπης «εξάγεται» λοιπόν και φτιάχνει ένα κράτος που παράγει μια νέα «ανωμαλία/υπόλοιπο. Σε ένα ενιαίο σύστημα το υπόλοιπο κυκλοφορεί και μεταμορφώνεται – το χτεσινό υπόλοιπο μπορεί να ενταχθεί και να γίνει από θύμα, δήμιος ενός νέου υπόλοιπου.

Η εμπειρία των Κυπρίων είναι εκφραστική του πώς ένα υπόλοιπο μπορεί να μεταλλαχτεί στη σχέση του με την εξουσία: μεταμορφώθηκαν από δουλοπρεπείς σε εξεγερμένους ιθαγενείς και τώρα, η πλειοψηφία μας τουλάχιστον, φαίνεται να αναζητά ένα ρόλο στο πλευρό των πρώην αφεντικών μας. Σαν πληθυσμός εμείς οι Κύπριοι είμαστε ένα υπόλοιπο σε ένα πανάκριβο οικόπεδο από το τέλος του 19ου αιώνα, όταν η σημασία της Κύπρου σαν γεωστρατηγικού χώρου στο παγκόσμιο σύστημα ανέβηκε κατακόρυφα. Όσο οι ιθαγενείς θαύμαζαν τα έργα της αυτοκρατορίας (μέχρι τη δεκαετία του 1930), αυτός ο «υπόλοιπος πληθυσμός» δεν απασχολούσε ιδιαίτερα τους αποικιοκράτες οι οποίοι τον θεωρούσαν λίγο πολύ σαν ένα ευγενή και υπό εκπολιτισμό βάρβαρο. Από το 1940

και μετά όμως αυτό το υπόλοιπο μεταλλάχτηκε σε εξεγερμένο ιθαγενή – και αυτή η εξέγερση από το 1945 μέχρι το 1975 υπήρξε μια ουσιαστική στιγμή στην αντιπαράθεση των αφροασιατικών κινημάτων με τη δυτική αποικιοκρατία και το συνακόλουθο ιμπεριαλισμό. Αν δεν υπήρχαμε τότε σαν Κύπριοι, αν μας αφομοίωναν και πολιτικά η Ελλάδα και η Τουρκία (και αν εξαφανιζόταν και κάθε πολιτιστικό υπόλοιπο κυπριακότητας), η Δύση θα ήταν ιδιαίτερα ευχαριστημένη. Σήμερα έχουμε και πάλι μια στροφή στη

δουλοπρέπεια της πριν-το-1930 περιόδου με την Ευρώπη να είναι ο πολιτισμός τον οποίο πρέπει να μιμηθούμε. Είμαστε τώρα ένα «υπό ένταξη» υπόλοιπο.

Το υπόλοιπο μπορεί να μην κουβαλάει μια ιδεολογική θέση αλλά είναι αποκαλυπτικό του πώς λειτουργεί η εξουσία σαν σύστημα ελέγχων και αποκλεισμών. Ας πάρουμε λ.χ. τους μετανάστες που μετατρέπονται σε κεντρικό σημείο αναφοράς στην Ευρώπη μετά τις τελευταίες εκλογές που έχουν φέρει όχι μόνο την κεντροδεξιά

στην εξουσία αλλά έχουν αναδείξει και μια νέα ακροδεξιά. Αν, λέει το επιχείρημα της ηγεμονικής σκέψης, δεν υπήρχαν οι μετανάστες τότε η Ευρώπη του κοινωνικού κράτους δεν θα είχε τις ανησυχίες για τα «κόστα»/έξοδα αλλά και για την τάξη/ασφάλειά της. Είναι όμως τυχαίοι οι «μετανάστες» και η προβληματική γύρω από τη θέση τους; Όσον και αν ήταν μια «αντίδραση αξιοπρέπειας» η κινητοποίηση των Γάλλων στους δρόμους ενάντια στο Λε Πεν, εντούτοις τα εκλογικά αποτελέσματα κατέγραψαν μια ευρωπαϊκή πραγματικότητα: το 18% που συσπειρώθηκε γύρω από την ακροδεξιά στην Γαλλία δεν είναι μόνο του – αντίστοιχα ποσοστά υπάρχουν στην Αυστρία, στην Ιταλία, τη Νορβηγία, τη Δανία, την Ολλανδία. Και αυτά δεν είναι αποτελέσματα μόνο της οικονομικής κρίσης – στο κάτω-κάτω η Ολλανδία θεωρείται οικονομικά επιτυχημένη. Η αναζήτηση των πηγών της «αναβίωσης της ακροδεξιάς» παραγνώνει νομίζω την ιστορική πραγματικότητα. Η Ευρώπη δεν προήλθε από μια παρθενόγεννηση το 68. Δεν είναι αυτή η ήπειρος που μέχρι το 1960 είχε ακόμα αποικίες ανά τον κόσμο; Δεν είναι τα πλούτη της Ευρώπης ακόμη αποικίες στην εκμετάλλευση του πλανήτη; Δεν βρήκε ο ναζισμός στήριξη σε πλατές μάζες αυτής της ηπείρου που είχαν γαλουχηθεί με τις αξίες της ευρωπαϊκής ανωτερότητας; Αν σήμερα επανεμφανίζονται ιδέες και τάσεις οι οποίες βλέπουν την Ευρώπη να «απειλείται» από τους φτωχούς μετανάστες, αν οι πολιτισμοί των «άλλων» φαίνονται «υπανάπτυκτοι», αυτά κτίζουν πάνω στο ευρωπαϊκό παρελθόν. Και αυτά πρέπει να τα βλέπουμε ακριβώς γιατί η Ευρώπη αναδεικνύεται πλέον σαν ο εναλλακτικός ηγεμονικός πόλος εξουσίας στο δυτικό κόσμο και ευρύτερα στο παγκόσμιο σύστημα. Τους τελευταίους μήνες οι Ευρωπαίοι όχι μόνο κέρδισαν δικαιοδοσίες από τους Αμερικανούς – στα Βαλκάνια, στο κέρασ της Αφρικής – αλλά κέρδισαν και μια θέση στο τραπέζι των συζητήσεων για το Μεσανατολικό. Ταυτόχρονα η Ευρώπη κινείται και προς την κατεύθυνση της δημιουργίας παγκόσμιων θεσμών (είτε πρόκειται για την οικολογία, είτε για το διεθνές δικαστήριο, είτε για μια σειρά από συνθήκες που θεσμοθετούν μια παγκόσμια κοινωνία) τους οποίους οι Αμερικανοί απορρίπτουν. Όμως καθώς οι Ευρωπαίοι προβάλλουν σαν η «σοσιαλδημοκρατική λύση» (και αναμένεται να δούμε πως θα διαμορφωθεί αυτή η λύση υπό κεντροδεξιά διαχείριση) στο παγκόσμιο, εξακολουθούν να θυμούνται επιλεκτικά το παρελθόν τους: έτσι από όλα τα καθεστώτα στην Αφρική είναι η Ζιμπάμπουε που βρίσκεται υπό κυρώσεις. Υπάρχει ένα μικρό υπόλοιπο εκεί – ο Μουγκάμπε εθνικοποιεί τη γη των λευκών κτηματιών (οι οποίοι λόγω αποικιοκρατίας ελέγχουν το μεγαλύτερο μέρος της εύφορης/καλλιεργήσιμης γης) και τη μοιράζει στους μαύρους ακτήμονες. Ο Μπλερ στο εσωτερικό της Αγγλίας υποστηρίζει με σθένος το δικαίωμα στη διαφορετικότητα – στην Ζιμπάμπουε όμως ο αντιρατσισμός του εξαφανίζεται. Σε μια εποχή που η εξουσία συγκροτείται με βάση τα αποσπάσματα, οι «γενικώς διαφορετικοί», όπως δείχνει η περίπτωση του γκέι ηγέτη της ακροδεξιάς στην Ολλανδία, είναι υπόλοιπα τα οποία μπορούν να ενταχθούν/αφομοιωθούν. Το υπόλοιπο που δεν μπορεί να ελεγχθεί είναι τα παράγωγα του παγκόσμιου συστήματος ανισοτήτων -

η συνεχόμενη μετανάστευση, η φτώχεια, η ανάγκη για το δικαίωμα στην τροφή.

Καθώς τα υπόλοιπα αυξάνονται και σε μερικές περιπτώσεις φαίνονται να φτάνουν σε σημείο "κρίσης", το παλιό ερώτημα «και τώρα τι να κάνουμε σύντροφοι;» γίνεται επίκαιρο. Υπάρχει μια «άλλη πραγματικότητα/ένας άλλος κόσμος» προς τον οποίο μπορούν να μεταλλαχθούν αυτά τα υπόλοιπα; Μπορούμε να μιλήσουμε για ένα άλλο σύστημα; Ο σοσιαλισμός, σαν το άλλο σύστημα κοινωνικής οργάνωσης και διαχείρισης της οικονομίας στην νεωτερικότητα, είχε μετατραπεί σε ανωμαλία μετά το 1989. Και επειδή ακριβώς παρθενόγενείς δεν γίνονται, «εκείνος ο σοσιαλισμός», του ανατολικού μπλοκ, θα είναι το παρελθόν του μέλλοντος. Διότι όποια γνώμη και αν έχει κανείς για τα πολιτικά καθεστώτα της δικτατορίας των ΚΚ, είναι αδύνατον η εμπειρία του σοσιαλισμού, σαν οικονομικού και κοινωνικού συστήματος για 40-70 χρόνια, να μην άφησε κάτι θετικό πίσω της έστω και σαν αρχική εμπειρία. Άλλωστε μια αύρα νοσταλγίας άρχισε να πλανιέται πάνω απ' αυτές τις κοινωνίες σχεδόν αμέσως μετά την καπιταλιστική παλινόρθωση. Αυτή την άνοιξη είχαμε μια δεύτερη επιστροφή της αριστεράς στην εξουσία στην ανατολική Ευρώπη. Τα αποτελέσματα στην Τσεχία μου έκαμαν ιδιαίτερη εντύπωση γιατί η νίκη των σοσιαλδημοκρατών επισκίαστηκε από την εντυπωσιακή άνοδο των κομμουνιστών οι οποίοι έφτασαν το 19%. Και αυτή η «επιστροφή» των κομμουνιστών είχε και τη μορφή μιας ήττας του Χάβελ (τα κόμματα που υποστήριζε πήραν μόλις 14%), ο οποίος παρυσιαζόταν από τα δυτικά ΜΜΕ σαν ο «φιλόσοφος βασιλιάς» της ανατολικής Ευρώπης. Και έτσι μετά τον Βαλέσα και τον Γιέτσιν φαίνεται ότι ήρθε η ώρα της αλήθειας και για το κουλτουριάρικο σύμβολο της δουλοπρέπειας απέναντι στη Δύση. Μιας δουλοπρέπειας που επέτρεψε στις ελίτ της περιοχής να πραγματοποιήσουν μια από τις μεγαλύτερες κλοπές στην ιστορία σε βάρος του δημόσιου πλούτου, με δικαιολογία βέβαια τη δημοκρατία και την «ένταξη στην πολιτισμένη Ευρώπη».

Αλλά η ελπίδα δεν μπορεί να έλθει από το παρελθόν – όσο και αν το παρελθόν είναι απαραίτητο ιδιαίτερα για την αξιοπρέπεια εκείνων των λαών. Ένα άλλο υπόλοιπο που κουβαλά ελπίδες για τη συγκρότηση μιας άλλης προοπτικής είναι η δυναμική εμφάνιση της «αριστεράς των κινημάτων» που συνδέονται και με τα κινήματα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου. Αυτά τα κινήματα, ωστόσο, είναι ακόμα κινήματα με βάση τον πυρήνα του παγκόσμιου συστήματος. Το νέο θα αρχίσει να διαμορφώνεται όταν τα ευρωπαϊκά/αμερικανικά κινήματα πάρουν κάτι από τις εξεγέρσεις στην περιφέρεια που αυτό το μήνα εμφανίστηκαν σαν «υπόλοιπα ειδήσεων» από το Περού, το Νεπάλ, την Παλαιστίνη. Η σύνδεση αυτών των κινήματων με την παλαιστινιακή ιντιφάδα ήταν ίσως η πιο ελπιδοφόρα εξέλιξη των τελευταίων μηνών. Μαζί με τους 50.000 ισραηλινούς που αφήφισαν το κλίμα της υστερίας και βγήκαν στους δρόμους απαιτώντας να σταματήσει η κατοχή. Και τους στρατιώτες που αρνούνται να υπηρετήσουν σαν κατοχική δύναμη. Και αυτοί, υπόλοιπο είναι ακόμα. Και η «σύνθεση των υπόλοιπων» μπορεί να έρθει μόνο με τη δημιουργία ρημάτων στα τείχη του διαχωρισμού – και με την αναγνώριση ότι οι προνομιούχοι πρέπει να πάρουν ρίσκα.

Ενός λεπτού σιγή για ΟΛΟΥΣ;

Αν είστε ακόμα τρομαγμένοι από τις σκηνές της 11ης Σεπτεμβρίου, τρείστε ενός λεπτού σιγή για τις 5.000 ζωές που χάθηκαν στις επιθέσεις της Νέας Υόρκης, της Ουάσιγκτον και της Πενσυλβανίας. Κι αφού είμαστε στο θέμα, ας τηρήσουμε 13 λεπτών σιγή για τους 130.000 Ιρακινούς άμαχους που σκοτώθηκαν το 1991 με διαταγή του Προέδρου Μπους, του πρεσβύτερου. Αναλογιστείτε για ακόμα 1 λεπτό πόσο πανηγύρισαν τότε οι Αμερικανοί. Τρείστε άλλων 20 λεπτών σιγή για τους 200.000 Ιρακινούς που σκοτώθηκαν από Ιρακινούς στρατιώτες χρησιμοποιώντας όπλα που προμήθευε η αμερικανική κυβέρνηση στο νεαρό τότε Σαντάμ Χουσέιν πριν ο μεγάλος αετός στρέψει όλη του τη δύναμη κατά του Ιράκ. Άλλων 15 λεπτών σιγή για τους 150.000 Ρώσους που σκοτώθηκαν από στρατεύματα που υποστηρίχθηκαν και εκπαιδεύθηκαν από τη ΣΙΑ. Άλλων 10 λεπτών σιγή για τους 100.000

Ιάπωνες που σκοτώθηκαν στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι από τις ατομικές βόμβες που ρίφθηκαν από τις ΗΠΑ. Μόλις τηρήσαμε μιας ώρας σιγή: 1 λεπτό για τους Αμερικανούς που σκοτώθηκαν στη Νέα Υόρκη, την Ουάσιγκτον και την Πενσυλβανία, 59 λεπτά για τα θύματα τους σ' όλο τον κόσμο. Αν εξακολουθείτε να διερωτάστε γι' αυτά με δέος, ας τηρήσουμε άλλης μιας ώρας σιγή για όλους όσους σκοτώθηκαν στο Βιετνάμ, κάτι που οι Αμερικανοί δεν θέλουν ακόμα να παραδεχθούν. Ή για τη σφαγή στον Παναμά το 1989, όπου αμερικανικά στρατεύματα επιτέθηκαν κατά φτωχών χωρικών, αφήνοντας 20.000 πολίτες του Παναμά άστεγους και ακόμα περισσότερες χιλιάδες νεκρούς. Ή για τα εκατομμύρια παιδιών που έχουν πεθάνει ως αποτέλεσμα του εμπόργκο που επέβαλαν οι ΗΠΑ κατά του Ιράκ και της Κούβας. Ή τις εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπων που

σκοτώθηκαν βάνουσα σ' όλο τον κόσμο σε πολέμους και πραξικοπήματα που υποκινήθηκαν και χρηματοδοτήθηκαν από τις ΗΠΑ (στη Χιλή, την Αργεντινή, την Ουαγουάι, τη Βολιβία, τη Γκουαντεμάλα, το Ελ Σαλβατόρ, ως μερικά μόνο παραδείγματα). Ίσως, παρά το ότι η μήνι των Αμερικανών άλλα δηλώνει, ίσως κάποιος θυμηθεί την αμερικανική επίθεση εναντίον της Βαγδάτης όπου 18.000 άμαχοι σκοτώθηκαν. Μήπως το είδατε στο CNN; Υψηλεπλήθηκε ποτέ η δικαιοσύνη; Λήφθηκαν ποτέ μέτρα εναντίον των ΗΠΑ; Ελπίζουμε ότι οι Αμερικανοί θα αρχίσουν να αντιλαμβάνονται ότι κι αυτοί είναι τρωτοί και τις άναδρες επιθέσεις και άλλα κακά που έχουν προκαλέσει σ' ολόκληρο τον κόσμο. Οι νεκροί σ' άλλους τόπους πληγώνουν όσο και οι νεκροί των Δίδυμων Πύργων, κι ακόμα περισσότερο! Και τώρα ας μιλήσουμε για την τρομοκρατία, δεν συμφωνείτε;

Καφεενείο: Ιούλης

■ Σ. Σκέφτηκα να κουβεντιάσουμε κάτι αισιόδοξο, αλλά φαίνεται ότι πάλι τείνω προς την γκρίνια. Η αφορμή είναι τα διάφορα που συμβαίνουν τις τελευταίες μέρες, ή που ανάγονται σε σημαντικά θέματα μέσα από τα ΜΜΕ. Τι με εκνευρίζει περισσότερο; Το γεγονός ότι όλα είναι καλά και άγια μέχρι που να εμφανιστούν σε κάποια εφημερίδα ή τηλεόραση, να φωνάξουν κάποιοι για δυο τρεις μέρες και μετά να επιστρέψουμε στο σημείο που ξεκινήσαμε. Και το πιο σημαντικό είναι ότι φαίνεται ότι όλα λειτουργούν χωρίς αρχές, χωρίς κανόνες, χωρίς τα χαρακτηριστικά που σε άλλες καπιταλιστικές κοινωνίες είναι βασικά. Η αστική ηθική, οι νόμοι ενάντια στους κλέφτες που πιάνονται κλπ. Θέλει παραδείγματα; Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος με τις υπεράκτιες, το χρηματιστήριο, η εκκλησιαστική περιουσία, ή ακόμα και το πιο ασήμαντο, η κλοπή ηλεκτρικού ρεύματος. Δημιουργείται μια αίσθηση ότι σε αντίθεση με τις αναπτυγμένες αστικές κοινωνίες που η κλοπή επιτρέπεται μέχρι του σημείου της αποκάλυψης και ο κλέφτης περιθωριοποιείται, εδώ όχι μόνο δεν υπάρχει η τιμωρία που θα περίμενες σε ένα τυπικό αστικό καθεστώς αλλά δημιουργείται μια συμπαιγνία συγκαλύψης από όλο το φάσμα της κοινωνίας που σπάζει μόνο από τα πολιτικά παιχνίδια της στιγμής.

Βρισκόμαστε άραγε σε μια κοινωνία που δεν λειτουργούν οι νόμοι του καπιταλισμού και οι αστικοί κανόνες;

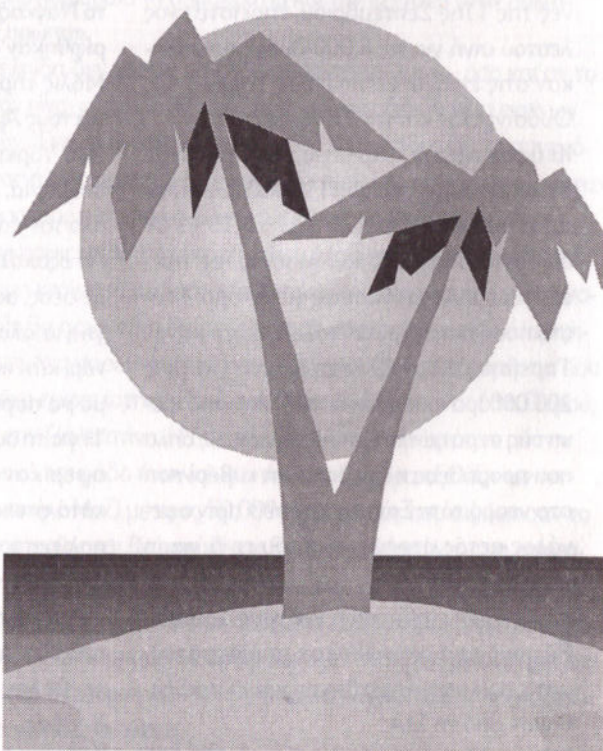
■ Κ. Οι νόμοι του καπιταλισμού και οι αστικοί κανόνες λειτουργούν με διαφορετικό τρόπο κατά τόπους και κατά χρόνους. Όπως είπες σε μια προηγούμενη μας κουβέντα, η Κύπρος έχει ωραία και καλά τη θέση της μέσα στο διεθνές σύστημα. Αν μπει στην ΕΕ θα λειτουργήσει σε κάποιο βαθμό οι εναρμονίσεις. Όμως δεν φαντάζομαι και το υποδηλώνεις στο τι είπες οι επιχειρήσεις «καθαρά χέρια» διασώζουν κάπως την εικόνα αλλά η μαφία -πορνεία, παιδεραστία, ναρκωτικά λαθρεμπόρια- (να κάτι που ξέχασες) κάνει θραύση.

Εν πάση περιπτώσει το σύστημα συγκαλύψης στη Κύπρο, δεν μπορεί πλέον να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην παρασιώπηση και ο ορμαγδός των σκανδάλων μας καταπίνει. Ο λόγος είναι νομίζω η έλλειψη ενός δυνατού πλέον κέντρου εξουσίας. Κατά κάποιο τρόπο το κράτος της ΕΟΚΑ βρίσκεται στο τέλος του. Όμως ναι, οι πολιτικές δυνάμεις, ομάδες ατόμων και άτομα είναι πλεγμένες γενικά και συνωμοτούν στην παρασιώπηση ή την παρελκυστική αντιμετώπιση. Νομίζω θα γίνει τα επόμενα χρόνια μια κάποια προσπάθεια προώ-

θησης μιας κάποιας εικόνας κοσμιότητας, αλλά η αδράνεια των κοινωνικών δυνάμεων που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν αποτελεσματικούς φραγμούς θα συνεχιστεί μάλλον ή δεν βλέπω εν πάση περιπτώσει πώς θα μπορούσε να δημιουργηθεί κάποια ανατρεπτική προς τα πράγματα δύναμη.

■ Σ. Η ανατροπή που υπονοεί και επανάσταση δεν είναι κάτι ομαλό. Μπορεί να έρθει και σε περιόδους ανύποπτες. Σ' αυτό υπάρχει ελπίδα.

Έχει όμως δυνατότητες αυτή η κοινωνία να μετεξελιχτεί σε μια φυσιολογική αστική κοινωνία; Το κράτος της ΕΟΚΑ μπορεί να πλησιάζει στο τέλος του καθώς και τα άτομα σιγά-σιγά πεθαίνουν αλλά δεν φαίνεται ότι αντικαθιστούνται από δυνάμεις που δημιουργούν διαφορετική δυναμική. Αντίθετα βλέπω ότι γίνεται μια αναπαραγωγή του ίδιου μορφώματος μέσα σε περιβάλλον του 2000. Σίγουρα μέσα στις συνθήκες που θα δημιουργήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση τα πράγματα θα είναι ποιοτικά διαφορετικά. Το βάρος που θα έχει ο κάθε παράγοντας σε κάποια χρόνια μέσα στην κοινωνία θα είναι πολύ μικρότερο από το σημερινό. Και σίγουρα θα υπάρχουν και νόμοι και θεσμοί υπερεθνικοί που θα αλλάξουν ποιοτικά την κατάσταση. Δεν βλέπω όμως πώς αυτοί που σήμερα αποτελούν την πολιτική και οικονομική εξουσία

Ζητείται νομότυπα μεγάλο παραθαλάσσιο οικόπεδο αγίας αξίας 150 χιλ. έως 180 χιλ. λιρών στην τιμή των 15 ως 18 χιλ. λιρών συν ΦΠΑ.

θα μετεξελιχτούν σε κάτι άλλο. Σε κάτι «ευρωπαϊκό».

Μπορούμε να ελπίζουμε όμως σε κάτι άλλο; Νομίζω ναι. Όσο και αν φαίνεται σήμερα αδιανόητο, μπορούμε να ελπίζουμε στην ανατροπή παρόλο που δεν είναι σήμερα ορατές οι δυνάμεις που θα οδηγήσουν σ' αυτή. Η αναγκαστική σύνδεση όμως της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση είτε γίνει μέλος είτε όχι, θα συνδέσει και την κοινωνία με τα ευρωπαϊκά κινήματα. Από αυτή τη σύνδεση μπορούμε να ελπίζουμε σε ένα εμβολιασμό με προοδευτικές ιδέες, που θα απελευθερώσουν την κοινωνία και θα της ανοίξουν καινούριους προσανατολισμούς. Ίσως να ακούγεται λίγο ρομαντικό, αλλά αντί να περιμένουμε από τους αστούς να γίνουν πραγματικοί αστοί και όχι σκέτοι λωποδύτες, ας ελπίζουμε ότι κάποιες άλλες κοινωνικές δυνάμεις μπορούν να δημιουργήσουν ένα κόσμο καλύτερο.

■ Κ. Η κυπριακή κοινωνία και η εξουσιάζουσα ελίτ είναι γεμάτη εμβολιασμούς. Εξού και οι ειρωνικές, αυτοειρωνικές ουσιαστικά για πολιτισμό χαλούμι για όσους βλέπουν αυτόχθονα πολιτισμό. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια προσέχω ότι το κυπριακό κατεστημένο το οποίο είναι ευπροσάρμοστο στη διεθνή «κοσμιότητα», είναι και αρκετά ανοικτό και φιλικό στους νέους εκσυγχρονιστές διανοούμενους. Αν κανείς προσέξει λίγο κατά την τελευταία εικοσαετία τουλάχιστον θα δει ότι μια πληθώρα νέων οι οποίοι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εξέφρασαν ένα ριζοσπαστισμό έχουν γίνει μέλη που παίζουν ρόλο στο πολιτικό σύστημα, μ' ένα τρόπο που επηρεάζονται και επηρεάζουν, αλλά συνολικά βοηθούν στη διατήρηση της κατάστασης που περιέγραψες στην αρχή της κουβέντας σου. Ούτε για την τιμή των όπλων δεν υπάρχει στα μεγάλα θέματα μια δράση διανοουμένων αν μη τι άλλο για να διαχωρίσουν τη θέση τους. Έτσι ναι, είναι μια ελπίδα ότι με την ένταξη ανάμεσα στις άλλες εναρμονίσεις θα γίνει ίσως δυνατό να μεγαλώσουν κάποιες δυνάμεις ανεξάρτητες από το πλέγμα εξουσίας. Όμως όσο βλέπω μπροστά, στα επόμενα δέκα - είκοσι χρόνια νομίζω ότι οι πιο πολλές πιθανότητες δείχνουν προς μια Κύπρο καζίνο και πορνείο της ΕΕ.

Σοφοκλή αυτή η χώρα δεν έχει σωτηρία.

■ Σ. Και όμως έχει. Είτε με την ανάπτυξη εσωτερικών δυνάμεων που θα οδηγήσουν στην ανατροπή, είτε σαν αποτέλεσμα μιας ανατροπής που θα συμβεί στον αναπτυγμένο καπιταλιστικό κόσμο.

Ίσως να μην είναι ορατή στο άμεσο μέλλον, ή κατά μερικούς να υπάρχει αντίστροφη πορεία με τις εκλογικές επιτυχίες των δεξιών κομμάτων στην Ευρώπη. Βλέπουμε όμως καθαρά να αναπτύσσεται στην Ευρώπη ένα κίνημα φρέσκο, ζωντανό, χωρίς τις σταλινικές παραμορφώσεις του παρελθόντος. Δεν λέω ότι

είναι το κίνημα που θα ανατρέψει τον καπιταλισμό και θα δημιουργήσει την καινούργια κοινωνία. Δημιουργεί όμως καινούριους προβληματισμούς και ξαναφέρει στο προσκήνιο την ανάγκη να ξαναδούμε τον τρόπο οργάνωσης της σημερινής κοινωνίας και να ψάξουμε μήπως μπορεί να δημιουργηθεί ένας καλύτερος κόσμος. Θα μου πεις ότι αυτά συμβαίνουν στην Ευρώπη, εμάς δεν μας αγγίζει τίποτα. Και όμως η σύνδεση της δικής μας κοινωνίας με τις ευρωπαϊκές δεν μπορεί παρά να συνδέσει σε κάποιο βαθμό και τις άλλες δυνάμεις της κοινωνίας.

Αν πάμε πίσω στο παρελθόν, μπορούμε να πούμε ότι ο Μάνης του 68 που ταρακούνησε την Ευρώπη, δεν άγγιξε την Κύπρο. Και όμως ο ριζοσπαστισμός που εμφανίστηκε μετά το 74, παρόλο που φαινομενικά ήταν αποτέλεσμα του πολέμου, είχε τις ρίζες στην ριζοσπαστικοποίηση που δημιούργησε στην Ευρώπη ο Μάνης. Έστω και τεθλασμένα, έστω και παραμορφωμένα μας άγγιξε. Βλέπω λοιπόν ότι, το τι συμβαίνει στην Ευρώπη θα μας επηρεάσει σε κάποιο βαθμό, με κάποιο τρόπο. Καμιά φορά και οι πόρνες επαναστατούν αν δεχτούμε αυτό που λες ότι θα γίνουμε πορνείο της Ευρώπης.

Και αν ακόμα δεν αναπτυχθούν εσωτερικές δυνάμεις, δεν βλέπω πως αυτή η μικρή κοινωνία θα συνεχίσει να λειτουργεί αγνοώντας τις αλλαγές που θα συμβούν στην Ευρώπη. Ή αν το δούμε διαφορετικά, μέχρι τότε η μικρή Κύπρος θα είναι πλυντήριο, καταφύγιο λαθρεμπόρων και λωποδυτών, στο βαθμό μάλιστα που στην Ευρώπη θα αναπτύσσεται ένα κίνημα που θα ξαναβάλει στο τραπέζι το ζήτημα της ανατροπής.

Νιώθω ότι ελπίδα υπάρχει. Όχι από τους Κύπριους αστούς, ή Κύπριους διανοούμενους, αλλά από το ευρωπαϊκό ριζοσπαστικό κίνημα και από την καινούργια ευρωπαϊκή διάνοηση που το πλαισιώνει.

Ξεκίνησα με πεσιμισμό αλλά θα κλείσω αντίστροφα. Ναι, ένας διαφορετικός κόσμος είναι εφικτός ακόμα και στην Κύπρο.

ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ ΘΕΡΙΝΟΝ ΠΡΟΒΟΛΩΝ

Διοργανωτές
Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
Θέατρο Ένα
Όμιλος Φίλων Κινηματογράφου
Χορηγός Επικοινωνίας: Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου

0 2/0 7/0 2 - 18/0 8/0 2

ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΘΕΡΙΝΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ

Είσοδος €1.50 Προβολές κάθε Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή και Κυριακή, Ώρα 21.00 Τηλ.: 22800982, 22348203

Κινηματογράφος Απόλλων Επισκοπή Κινηματογράφος Χριστόφορος Κλήρου Κινηματογράφος Παρθενών Αθηναίου

[ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΒΟΛΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ]

Τρίτη 2 Ιουλίου [ΜΠΟΤΕΣ ΣΠΙΡΟΥΝΙΑ ΚΑΙ ΚΑΥΤΕΣ ΣΕΛΕΣ] Blazing Saddles
Πέμπτη 4 Ιουλίου [ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ] Stranger Than Paradise
Παρασκευή 5 Ιουλίου [ΤΙΓΡΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΚΟΣ] Crouching Tiger, Hidden Dragon
Κυριακή 7 Ιουλίου [ΣΟΣ ΠΕΝΤΑΓΩΝΟ ΚΑΛΕΙ ΜΟΣΧΑ] Dr. Strangelove or How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb

Τρίτη 9 Ιουλίου [ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟ] Yellow Submarine
Πέμπτη 11 Ιουλίου [ΤΖΙΑΝΤΑ] Gilda
Παρασκευή 12 Ιουλίου [ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΗ ΒΕΝΕΤΙΑ] Morte A Venezia-Death In Venice
Κυριακή 14 Ιουλίου [ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ] Stranger Than Paradise
Τρίτη 16 Ιουλίου [ΜΠΟΤΕΣ ΣΠΙΡΟΥΝΙΑ ΚΑΙ ΚΑΥΤΕΣ ΣΕΛΕΣ] Blazing Saddles
Πέμπτη 18 Ιουλίου [ΣΟΣ ΠΕΝΤΑΓΩΝΟ ΚΑΛΕΙ ΜΟΣΧΑ] Dr. Strangelove or How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb

Παρασκευή 19 Ιουλίου [ΤΖΙΑΝΤΑ] Gilda
Κυριακή 21 Ιουλίου [ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΗ ΒΕΝΕΤΙΑ] Morte A Venezia-Death In Venice
Τρίτη 23 Ιουλίου [ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟ] Yellow Submarine

Πέμπτη 25 Ιουλίου [ΑΓΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΙΑ] The Wild Bunch
Παρασκευή 26 Ιουλίου [ΜΑΝΧΑΤΑΝ] Manhattan
Κυριακή 28 Ιουλίου [ΣΑΝ ΤΟ ΣΚΥΛΟ ΜΕ ΤΗ ΓΑΤΑ] Cats & Dogs
Τρίτη 30 Ιουλίου [Η ΝΥΦΗ ΦΟΡΟΥΣΕ ΜΑΥΡΑ] La Mariée Etait En Noir -The Bride Wore Black

Πέμπτη 1η Αυγούστου [ΜΕΤΑ ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ] After Hours
Παρασκευή 2 Αυγούστου [ΤΙΓΡΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΚΟΣ] Crouching Tiger, Hidden Dragon
Κυριακή 4 Αυγούστου [ΑΓΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΙΑ] The Wild Bunch
Τρίτη 6 Αυγούστου [Η ΝΥΦΗ ΦΟΡΟΥΣΕ ΜΑΥΡΑ] La Mariée Etait En Noir -The Bride Wore Black

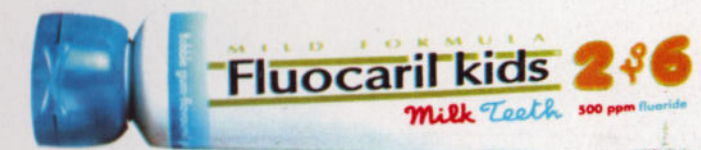
Πέμπτη 8 Αυγούστου [ΜΕΤΑ ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ] After Hours
Παρασκευή 9 Αυγούστου [ΜΑΝΧΑΤΑΝ] Manhattan
Κυριακή 11 Αυγούστου [ΣΑΝ ΤΟ ΣΚΥΛΟ ΜΕ ΤΗ ΓΑΤΑ] Cats & Dogs
Τρίτη 13 Αυγούστου [ΣΟΣ ΠΕΝΤΑΓΩΝΟ ΚΑΛΕΙ ΜΟΣΧΑ] Dr. Strangelove or How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb

Πέμπτη 15 Αυγούστου [ΑΓΡΙΑ ΣΥΜΜΟΡΙΑ] The Wild Bunch
Παρασκευή 16 Αυγούστου [ΤΙΓΡΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΚΟΣ] Crouching Tiger, Hidden Dragon
Κυριακή 18 Αυγούστου [ΜΑΝΧΑΤΑΝ] Manhattan

Fluocaril® Kids

Παιδική οδοντόκρεμα(gel) Fluocaril
για κάθε ηλικία

2-6 χρονών

500 ppm

6-10 χρονών

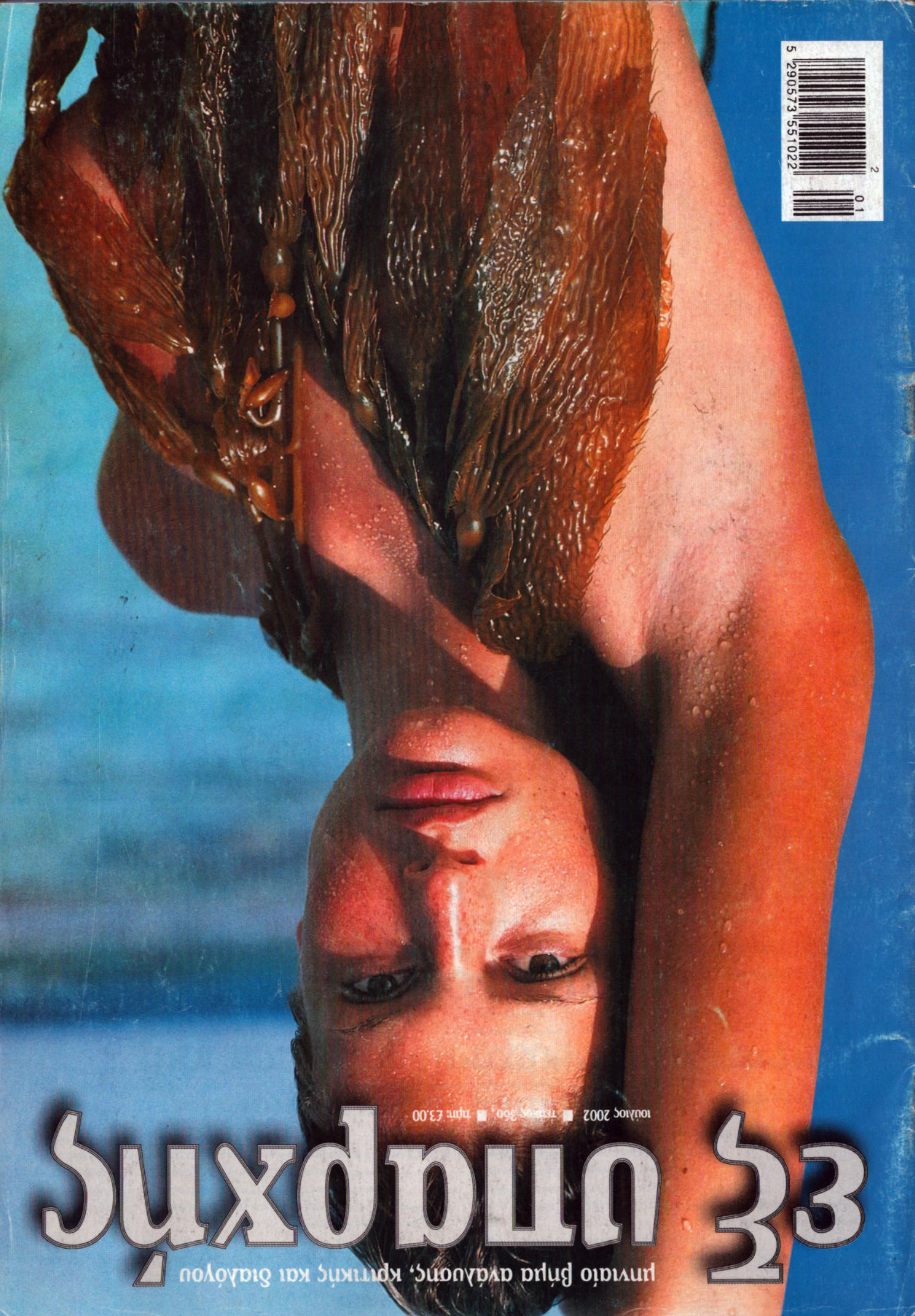
1500 ppm

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗ

Παιδική οδοντόκρεμα(gel) FLUOCARIL :
για καθημερινή συμπλήρωση
φθορίου

sanofi~synthelabo
Odontology and Therapeutic Counselling

Ιούλιος 2002 ■ Τεύχος 309 ■ Τιμή £3.00

Συχνότητα 33

Τηνιαίο βήμα ανάπτυξης, κριτικής και διαλόγου